

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV BOHEMISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ANALÝZA RUKOPISNÉHO SOUBORU EXEMPEL (1681) KONSTANTINA FRIDRICHA LEVÉHO

Vedoucí práce: Mgr. Marie Škarpová, Ph.D.

Autorka práce: Michaela Anderlová

Studijní obor: Bohemistika – Anglistika

Ročník: 3.

2016

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 9. května 2016

.....

Michaela Anderlová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní Mgr. Marii Škarpové, Ph.D., za obrovskou laskavost, trpělivost a za cenné podněty a připomínky, které mi umožnily tuto práci sepsat.

Dále bych ráda poděkovala Jihočeskému muzeu v Českých Budějovicích za poskytnutí rukopisu, bez kterého by tato práce nevznikla.

Anotace

Cílem bakalářské práce je komparace unikátně dochovaného rukopisného souboru osmdesáti dvou českých exemplů z roku 1681, sepsaných zlatokorunským cisterciákem Konstantinem Fridrichem Levým, a jejich tištěné předlohy *Vejklad prostý na nejsvětější modlitbu Kristem Pánem vydanou Otčenáš* (1605) Šimona Lomnického z Budče. Součástí práce je též pořízení tematického soupisu Levého exemplů a transliterovaný přepis prvních padesáti exemplů Levého rukopisu.

Klíčová slova:

Konstantin Levý; exempla; Šimon Lomnický z Budče; *Vejklad prostý na nejsvětější modlitbu Kristem Pánem vydanou Otčenáš*; komparace; rukopis.

Annotation

The aim of my bachelor thesis is a comparison of a uniquely extant manuscript, a collection of eighty two moralizing exempla written in 1681 in Czech by Constantinus Fridericus Lewy, a pastor of Zlatá Koruna and a printed piece of work named *Vejkład prostý na nejsvětější modlitbu Kristem Pánem vydanou Otčenáš* written by Šimon Lomnický z Budče in 1605. A transliteration of first fifty exempla accompanied by a list of themes that occur in the manuscript is other component of my bachelor thesis.

Key words:

Konstantin Levý; exempla; Šimon Lomnický z Budče; *Vejkład prostý na nejsvětější modlitbu Kristem Pánem vydanou Otčenáš*; comparison; manuscript.

Obsah

1	Úvod.....	6
2	Konstantin Levý a jeho literární zázemí	8
2.1	Životní data Konstantina Levého	8
2.2	Konvrš	9
2.2.1	Cellerarius et praefectus culinae	9
2.3	Stručné dějiny kláštera Zlatá Koruna	11
2.4	Literární činnost v klášteře Zlatá Koruna	13
2.4.1	Literární činnost	13
2.4.2	Literární činnost Konstantina Levého	17
3	Popis rukopisu 353.....	18
4	Exemplum.....	19
4.1	Teorie žánru.....	19
4.2	Dějiny exempla.....	22
4.3	Exemplum v období baroka.....	23
5	Předloha rukopisu Konstantina Levého	26
6	Šimon Lomnický z Budče.....	28
7	Komparace exempl Konstantina Levého a <i>Vejklatu prostého</i> Šimona Lomnického z Budče	32
7.1	Výpustka.....	34
7.2	Implementace	37
7.3	Nahrazení.....	39
8	Závěr	42
	Bibliografie	44
	Primární literatura	44
	Sekundární literatura	44
	Seznam tabulek a grafů.....	47
	Seznam příloh	48
	Přílohy.....	49

1 Úvod

Unikátně dochovaný rukopis osmdesáti dvou česky psaných exempel Konstantina Levého z roku 1681 jsem si vybrala víceméně ze dvou důvodů. Jednak mě lákaly texty starší české literatury, které nám otevírají svá historická svědectví. Druhým důvodem byl zájem o věhlasný mariánský kostel Nanebevzetí Panny Marie v Kájově. Jelikož je mi tato obec blízká, pátrala jsem nejprve po legendách, jež by se vázaly k tomuto pozoruhodnému místu. Bohužel žádná není psána v českém jazyce. Proto jsem se rozhodla rozšířit obzor hledání a navštívila jsem oddělení rukopisů a starých tisků Jihočeské vědecké knihovny v klášteře Zlatá Koruna, kde mě pan Mgr. Jindřich Špínar navedl na myšlenku věnovat se exemplům Konstantina Levého. Tato sbírka je uložena pod signaturou R 353 ve fondu Jihočeského muzea v Českých Budějovicích a prozatím jí byla věnována jen minimální pozornost.

Jako první cíl práce jsem si stanovila základní literárněhistorický popis a analýzu tohoto rukopisu, pořízení tematického soupisu Levého exempel a jejich transliterovaný přepis. Tematiku exempel mi otevřely práce *Soupis staročeských exempel a Nejstarší české pohádky*,¹ jež mě upozornily na monografii Šimon Lomnický z Budče a *exempla v kontextu jeho mravněvýchovné prózy*.² Ta mi umožnila identifikovat přímou textovou předlohu rukopisu, kterou je tisk Šimona Lomnického *Vejkład prostý na nejsvětější modlitbu Kristem pánem vydanou Otčenáš*,³ vydaný v Praze roku 1605. Představa o cíli bakalářské práce se tedy v průběhu výzkumu proměnila: zaměřila jsem se na komparaci obou textů a na klasifikaci rozdílů mezi nimi.

Po pořízení fotografických kopií rukopisu, jež mi laskavě umožnilo Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, byl postup mé práce následující: před samotnou transliterací jednotlivých textů bylo nutné zahájit paleografické studium. K seznámení se základy tohoto oboru mi posloužila monografie *Klíč k novověké paleografii*.⁴ Jelikož se zpracování textu ukázalo z časového hlediska jako náročné, zaměřila jsem se pouze na transliteraci prvních padesáti rukopisných exempel

---

¹ DVOŘÁK, Karel. *Soupis staročeských exempel*, Praha, 1978. Dále též. *Nejstarší české pohádky*, Praha, 2011.

² VOIT, Petr. *Šimon Lomnický z Budče v kontextu jeho mravněvýchovné prózy*, Praha, 1991.

³ Dále i jako *Vejkład prostý*.

⁴ EBELOVÁ, Ivana. *Klíč k novověké paleografii*, Praha, 2015.

(viz přílohu č. 1). Dalším úkolem bylo sestavení tematického soupisu mravněvýchovných příběhů, při jehož pořizování jsem vycházela ze studie Josefa Vintra *Bridelova rétorická strategie při užití exempla v "Křesťanském učení veršemi vyloženém"*, který mi posloužil jako návod.⁵ Soupis je upraven do tabulkové verze (viz přílohu č. 2).

Dále jsem srovnala rukopis Konstantina Levého s jeho přímou textovou předlohou, mravoučným spisem Šimona Lomnického z Budče. Přitom jsem se zaměřila na identifikaci jednotlivých typů rozdílů mezi oběma texty, které jsem popsala a uvedla vždy několik typických příkladů.

Snažila jsem se také získat více informací o životě Konstantina Levého, avšak prozatím bez úspěchu. Proto se v bakalářské práci aspoň pokouším shrnout dosavadní životopisné údaje a doplnit je na základě životních dat jiných řeholníků zlatokorunského kláštera, jehož členem Konstantin Levý byl.

---

⁵ VINTR, Josef. *Bridelova rétorická strategie při užití exempla v "Křesťanském učení veršemi vyloženém"*. In: *Slavia* 64, 1995, č. 1–2, s. 175–184.

2 Konstantin Levý a jeho literární zázemí

2.1 Životní data Konstantina Levého

Konstantin Levý (Constantinus Friderecus Lewy) byl konvršem v cisterciáckém klášteře Zlatá Koruna. Konvrši neboli laičtí bratři nepatřili mezi řádové mnichy, avšak byli členem konventu, pro který zajišťovali zejména hospodářské činnosti. Laičtí bratři skládali jen nižší sliby. V případě Konstantina Levého ke složení slibů došlo 6. 3. 1672.⁶ Budeme-li předpokládat, že do noviciátu mohli být přijímáni pouze muži starší osmnácti let a že noviciát trval v průměru dvanáct měsíců, vstoupil Konstantin Levý do kláštera zřejmě ve svých devatenácti nebo dvaceti letech. Porovnáme-li datum narození s datem složení slibů dalších zlatokorunských mnichů,⁷ věk odpovídá.⁸ Domníváme se proto, že se Konstantin Levý mohl narodit mezi léty 1652 až 1653. Dalším důkazem je srovnání dat mnichů působících v klášteře Zlatá Koruna ve stejných letech jako Konstantin Levý. Jsou uvedeni v seznamu řeholníků z roku 1691 ve spise nazvaném *Knihy II. památností kájovského kostela*.⁹ Tento seznam byl pořízen u příležitosti zakoupení nového kostelního zvonu do kostela v Kájově, počíná Priorem Václavem Pergerem a končí Konstantinem Levým (viz přílohu č. 3).

K roku 1699 je doloženo, že v zlatokorunském klášteře žilo celkem dvacet čtyři kněží, včetně těch na farách, tři klerici a jeden konvrš.¹⁰ Srovnáním tohoto údaje se seznamem ze spisu *Některé památností kájovského kostela* jsme dospěli k předpokladu, že oním zmiňovaným konvršem je právě Konstantin Levý, o jehož původu není více známo. Jistou skutečností však je, že byl české národnosti. Zastával post celeráře a správce kuchyně, kterým byl po dvacet let. Toto období je datováno

---

⁶ Viz TRNKA, Ján. *Zlatokorunští mniši ve světle listin, matrik a nekrologií*, České Budějovice, 2013, s. 60–61.

⁷ Tamtéž.

⁸ Příkladem mohou být životní data podpiora Gerarda Paura, jenž se narodil ve Strakonících roku 1657 a roku 1677, tedy ve svých dvaceti letech, vstoupil do zlatokorunského kláštera.

⁹ UNGAR, Matěj. *Některé památnosti kájovského kostela*, 1656–1944. Spis je v originálním znění uložen ve Státním okresním archivu v Českém Krumlově. V obci Kájov se nachází jeho česká verze, kterou patrně pořídil farář Jan Zborovský.

¹⁰ BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. II. /2. Praha, 2004, s. 275.

v rozmezí let 1680/85 až 1700/1703.¹¹ Zemřel 29. 11. 1703 a byl pohřben v klášterním kostele vedle zlatokorunského opata Bernarda Pachmanna.¹²

2.2 Konvrš

Konvrši (latinsky *frateres conversi*), tj. laičtí bratři, žili v cisterckých kláštorech vedle mnichů, avšak je patrné, že zastávali hierarchicky nižší postavení. Uvádí se, že konvrši byli negramotní, tento fakt však odporuje skutečnosti, že konvrš Konstantin Levý sepsal soubor *exempel*. Protože ze spisu je patrné, že byl psán jednou rukou, a protože jeho jméno je vepsáno na titulní stranu, předpokládáme, že onen bratr byl jeho autorem. Nabízí se tedy otázka, kde získal vzdělání. Porovnáme-li původ, který sice není u všech konvršů zlatokorunského kláštera uveden, je patrné, že konvrši pocházeli z řemeslnických rodin.

Hlavním úkolem laických bratrů se staly manuální práce, jelikož pro řádové mnichy cisterciáckého kláštera na první místo patřily chórová modlitba, duchovní četba a osobní rozjímání. Konvrši byli osvobozeni od chórových povinností řádových cisterckých řeholníků a na bohoslužby docházeli o nedělích a o svátcích. Také často nesdíleli klášter s ostatními mnichy a žili na zemědělských usedlostech patřících ke klášteru v tzv. grangiích, které obdělávali a jež byly od sebe často vzdáleny na dvanáct kilometrů. Udává se, že laičtí bratři počtem převažovali nad cisterciáckými mnichy,¹³ od kterých se lišili také oděvem. Konvrši se oblékali do bílého hábitu s kapucí. Škapulíř byl tmavošedé nebo tmavohnědé bravy, přepásán červeným koženým opaskem.¹⁴

Pokles laických bratrů dokládá i fakt, že Konstantin Levý byl v té době jediným konvršem v klášteře Zlatá Koruna.

2.2.1 Cellerarius et praefectus culinae

Celerář je dodnes považován za jednoho z nejdůležitějších pomocníků opata. V cisterciáckých kláštorech byl podle řehole sv. Benedikta pověřen, tak jako v kláštorech benediktýnských, povinnostmi, jež zahrnovaly starost o chod kláštera, hospodář-

---

¹² Srov. TRNKA, Ján. *Zlatokorunští mniši ve světle listin, matrik a nekrologií*, České Budějovice, 2013, s. 60–61.

¹³ Tamtéž s. 221–223.

¹⁴ Ke 12. století se v klášteře Clairvaux datuje větší poměr konvršů než mnichů, a to 300: 120. Ve 13. století pak jejich počet postupně klesal.

¹⁴ Srov. BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*, II/2. Praha, 2004, s. 149–156.

ství a veškerý majetek.¹⁵ Z řad kláštera se měl vybrat člověk „moudrý, zralých mravů, střízlivý, střídmý, ne povýšený, ne vznětlivý, ne urážlivý, ne liknavý, ne marnotratný, nýbrž bohobojný, který by byl pro celou komunitu jako otec.“¹⁶ Není tedy zarážející, že funkce celeráře a správce kuchyně vykonávala jedna a tatáž osoba. Celerář si k sobě, pro množství práce, bral velmi často pomocníky, mezi které byla činnost rozdělena, jak stojí v řeholi sv. Benedikta: „Je-li komunita větší, dostane pomocníky, aby s jejich přispěním konal svěřený úkol v klidu.“¹⁷ Patřili mezi ně: bursarius, tj. pokladník, ekonom a cellerarius minor, jenž spravoval peníze přidělené sklepmistrovi a vedl účty. Mezi ně lze též zahrnout takzvaného grangria majícího na starosti klášterní sýpky, provisor (hospodářského správce) a další.¹⁸

Cellerarius měl také dohled nad vinnými či pivními sklepy a nad klášterní spížirnou: „Bratřím dává určený podíl potravy bez povýšenosti a zdráhání, aby se nepohoršili. Pamatuje tak na to, co podle božského výroku zasluhuje člověk, který by pohoršil jednoho z nepatrných.“¹⁹

V barokních textech je celerář jmenován jako cellerarius major nebo procurator. Mezi jeho povinnosti patřilo sepisování majetkových statků kláštera, tj. vedl soupisy a inventáře, do kterých byly zahrnovány i klášterní nástroje a náradí. Dále dohlížel na výdej jídla. Vždy měl na starost schovat třetinu oběda, pokud se podával, a rozdělit ji pak k večeři. Cisterciáckým mnichům povolovala Benediktova řehole jednu heminu vína, tedy 0,273 l. Množství podávaného jídla se řídilo podle ročního období, od Velikonoc do Letnic jedli mniši dvakrát denně, po Letnicích pak jedenkrát, pokud opat nenařídil jinak. Každý mnich také vykonával týdenní službu v kuchyni. Jestliže měl klášter větší počet členů, byl celerář zproštěn služby v kuchyni a dohlížel pouze na to, aby mnich mající službu řádně vrátil půjčené nádoby. Následující týden je pak rozdělil dalším mnichům, jimž byla přidělena služba.²⁰

---

¹⁴ *Řehole sv. Benedikta*, [online]. [cit. 2016-02-20]. Dostupné z: http://www.klastervyssibrod.cz/_d/Rehole-Benediktova.pdf

¹⁶ Tamtéž, s. 30, řádek 2.

¹⁷ *Řehole Benediktova*, s. 60.

¹⁸ Srov. TRNKA, Ján. *Zlatokorunští mniši ve světle listin, matrik a nekrologií*, České Budějovice, 2013, s. 222.

¹⁹ *Řehole Benediktova*, s. 60.

²⁰ Srov. TRNKA, Ján. *Zlatokorunští mniši ve světle listin, matrik a nekrologií*, České Budějovice, 2013, s. 322.

Pro klášter byly typické dvě kuchyně, jedna mnišská, kde se vařilo pro konvent, a jedna pro opata, pro návštěvy a poutníky, která měla vlastního správce. Obecně měl správce kuchyně (latinsky praefectus culinae) na starosti personál. Dále dohlížel na množství a typ potravin, které byly do kuchyně přijímány a jež byly následně podávány na stůl.²¹

2.3 Stručné dějiny kláštera Zlatá Koruna

Konventy byly většinou zakládány se souhlasem panovníka nebo z jeho vůle či z vůle šlechtice. Nutno dodat, že zakladatelé museli novému klášteru věnovat majetek, se kterým pak mohli řeholníci hospodařit. Knížecí a panovnické fundace proto vzbuzovaly nejvyšší respekt. Prvním klášterem vzniklým z panovníkovi vůle byly Plasý. Založil je již roku 1144 kníže Vladislav II. Druhým klášterem byla právě Zlatá Koruna. Panovníkův záměr však ani v tomto případě nebyl čistě náboženský. Lokace kláštera svědčí o politické strategii, Přemysl Otakar II. měl v úmyslu kontrolovat vzrůstající moc rodu Vítkovců na tomto území. Došlo tedy ke vzniku 785. opatství cisterciáckého řádu v Evropě a desátého mužského cisterciáckého kláštera Čechách.²²

Klášter Zlatá Koruna byl 6. dubna 1263 obydlen skupinou cisterciáckých řeholníků z Dolního Rakouska, přesněji z Heiligenkreuzu, pod vedením opata Jindřicha. Důvodem založení nového kláštera, byl podle tradice slib Přemysla Otakara II., který vyřkl roku 1260 před bitvou u Kressenbrunn, jenž vedl 12. 7. 1260 proti uherskému vojsku Bély IV.²³ Zavázal se vystavit klášter k počtě Panny Marie. Ovšem zájem o výstavbu zlatokorunského kláštera projevil Přemysl Otakar II. již roku 1259, kdy zaslal dopis do francouzského Citeaux, kde sídlila generální řádová kapitula. Žádal o vizitaci místa určeného pro nový klášter.²⁴

Zlaté Koruně se původně dostalo jména Svatá Trnová Koruna (latinsky Sancta Spinea Corona) podle relikvie vysoké vzácnosti, která zde byla uložena. Není přesně zaznamenáno, jak se Ježíšova trnová koruna dostala až do Zlaté Koruny. Existují dvě různá vysvětlení. Onu korunu zakoupil francouzský král Ludvík IX. za 135 000 liber

---

²¹ Tamtéž.

²² Srov. ŠPINAR, Jindřich. *Svatá Koruna*. In BOUČEK, Jan a kol. *Dějiny Zlaté Koruny*, České Budějovice, 2013, s. 23–112.

²³ BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. II/2. Praha, 2004, s. 267.

²⁴ Srov. ŠPINAR, Jindřich. *Svatá Koruna*. In BOUČEK, Jan a kol. *Dějiny Zlaté Koruny*, České Budějovice, 2013, 23–112.

od císaře Balduina II. z Cařihradu a sám ji pak pěšky odnesl roku 1239 do Paříže. Přemysl Otakar II. mohl dostat od francouzského krále vzácný trn z této koruny a uložit jej v nově založeném klášteře, jak to potvrzuje kronikář Jan z Viktringu. Druhou verzí je tzv. verze rakouská: trn, který získal Friedrich II., byl uložen v klášteře Svatého Kříže, kde byl následně rozlomen a polovina přinesena do Svaté Trnové Koruny.²⁵

Cisterciáctví mniši, byli často velkými průkopníky, co se týče oblasti zemědělské a vodohospodářské. Proto také od nich Přemysl Otakar II. očekával určitý stupeň kolonizace zlatokorunské oblasti, tehdy řídké osídlené. Zajímavé je, že samotný klášter ležel mimo území, která mu při fundaci Přemysl Otakar II. daroval, tj. mimo statky boletické a netolické a mimo kájovskou rychtu. Navíc klášter vlastnil i dům v pražském podhradí a byl osvobozen od cla a mýta.²⁶

Roku 1276 z důvodu zhoršujících se vztahů s Rudolfem II. požádal o změnu filiace zlatokorunského kláštera sám Přemysl Otakar II. Chtěl nově ustanovit za mateřské opatství Plasy, k čemuž nakonec nedošlo, jelikož téhož roku Záviš z Falkenštejnu se svou družinou klášter vyplnili. O dva roky později, 1278, napadli klášter Rakušané. Osazenstvo bylo nuceno žít v diaspoře. Uvádí se, že řeholníci se patrně vrátili zpět do Heiligenkreuzu.²⁷

Opětovnou žádost o změnu filiace podala roku 1281 královna Kunhuta, vdova po Přemyslu Otakaru II., jež byla vyslyšena, a jako mateřský klášter Zlaté Koruny byly konečně ustanoveny Plasy. O tři roky později od tohoto ustanovení byl zlatokorunský klášter znovu osazen. Přišla skupina z Plas, kterou vedl Bartoloměj, pozdější opat. Během následujících let klášter prosperoval a nabýval majetku. Byli mu nakloněni členové královské rodiny i okolní šlechta. V roce 1315 se pro cisterciácký klášter ujímá nový název, Zlatá Koruna (Guldein Chron).²⁸ Papež Bonifác IX. roku 1400 klášteru inkorporoval pět nových farních kostelů: Netolice, Boletice, Kájov, Chvalšiny a Černice.²⁹ Následující roky před husitskými válkami Zlatá Koruna zažila duchovní a umělecký rozkvět, za což lze děkovat mezinárodnímu složení konventu, jenž měl spřízněné

---

²⁵ Tamtéž, s. 25.

²⁶ BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. II/2. Praha, 2004, s. 267.

²⁷ Tamtéž.

²⁸ Srov. ŠPINAR, Jindřich. *Svatá Koruna*. In BOUČEK, Jan a kol. *Dějiny Zlaté Koruny*, České Budějovice, 2013, s. 41.

²⁹ BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. II/2. Praha, 2004, s. 268.

kontakty s kláštery v Německu, Francii, Burgundsku a Itálii. Na druhé straně se klášter často potýkal s finanční krizí, stejně jako Plasy nebo Sedlec, a to v důsledku hojných stavitelských činností.³⁰

V zlé předtuše uschoval konvent v roce 1418 svůj majetek na krumlovský hrad a do kláštera v Schälgelu. 10. či 11. května 1420 byl na klášter podniknut husity první útok, došlo k jeho vyplenění. Druhý útok se odehrál 27. října téhož roku. Tehdejšímu opatu Rutgerovi a několika řeholníkům se podařilo uprchnout. Nicméně několik mnichů bylo usmrceno. Klášter husité vybrakovali a vypálili. Husitské války postihly všechny kláštery cisterciáckého řádu bez výjimky, což způsobilo zánik některých z nich. Krizi českých zemí přežily tyto kláštery: Plasy, Sedlec, Osek, Velehrad, Žďár, Vyšší Brod, Zlatá Koruna a Zbraslav.³¹

Opat Rutger se se zbytkem konventu do Zlaté Koruny navrátil až v roce 1437, v období znovu nabytého klidu. Opětovný rozkvet kláštera se však nekonal. Do vlastnictví jej dostal Oldřich z Rožmberka, který zajistil naprostou závislost konventu na jeho šlechtickém rodě, což vedlo k úpadku Zlaté Koruny a ke ztrátě významného postavení mezi ostatními kláštery v Čechách.³²

10. listopadu 1785 uvedl Josef II. Zlatou Korunu na seznam rušených klášterů a tak skončila dlouholetá existence tohoto kláštera.³³ Ten je dnes spravován Národním památkovým ústavem v Českých Budějovicích. V prostorách kláštera je také umístěno oddělení rukopisů a starých tisků Jihočeské vědecké knihovny.

2.4 Literární činnost v klášteře Zlatá Koruna

2.4.1 Literární činnost

Cisterciácké učení vychází z chudoby a prostoty, což je hlavním znakem jeho spirituality. Na první místo je kladena chórová modlitba, duchovní četba a osobní rozjímání a až na druhé místo manuální práce.³⁴ Tato chudoba a prostota se v začátcích cisterciáckého řádu odrážela i v liturgii, v zdobnosti knih, a to zejména zásahem Bernarda

---

³⁰ Srov. ŠPINAR, Jindřich. *Svatá Koruna*. In BOUČEK, Jan a kol. *Dějiny Zlaté Koruny*, České Budějovice, 2013, s. 50.

³¹ Tamtéž, s. 51.

³² Tamtéž.

³³ Tamtéž, s. 39.

³⁴ Srov. BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích*. II/2. Praha, 2004, s. 149.

z Clairvaux, který zredukoval iluminace knih jen na dvoubarevné. Tato zdrženlivost se týkala i mší a počtu čtených žalmů během jednoho týdne. Cisterciáckí reformátoři se navíc netajili nedůvěrou k liturgickým dodatkům Benediktovy řehole. Měli za to, že přílišné množství modliteb, žalmů a zdobnosti odvádí mnichy od původního konceptu náboženské víry a zamezuje tak plnému vnímání a soustředěnosti, kterou by měl mnich věnovat chórové modlitbě a duchovní četbě.³⁵ Pro cisterciáky nebylo zpočátku vzdělání či studium a opisování knih tak důležité jako pro jiné řády, i když měli ve správě knihy potřebné k řeholnímu životu.³⁶

Písemnictví a literární kultura v klášteře Zlatá Koruna se vymezuje od 13. století nepřetržitě do 18. století. Jindřich Špinar diferencuje klášterní literaturu na užitkovou literaturu, tj. využívanou pro duchovní život, a to hlavně po dobu trvání kláštera, a na literaturu moderní.³⁷ Za zlatou éru zlatokorunské knihovny lze považovat 14. století. Zlatá Koruna se v té době stala duchovní institucí s velikým významem a klášterní knihovna byla obohacena o nové knihy.³⁸ Nepostrádá ani polemiky z předhusitské doby, je tedy zřejmé, že se duchovní zabývali tehdejšími veřejnými kauzami a novými směry. Poznatky získávali mniši a opati na svých cestách na řádové kapituly do Cîteaux.³⁹

Ačkoli je možné doložit i nástup českého a německého jazyka do klášterního prostředí, a to na příkladu cisterciáckého kláštera ve Vyšším Brodě, který byl založen roku 1259, ve Zlaté Koruně byla před vypuknutím husitských válek tato tendence zcela nevýrazná. Je tu ale patrná tendence vzrůstajícího zájmu o literaturu i celkový zájem o vzdělanost, o jejíž rozvoj bylo dbáno zejména po roce 1335, kdy papež Benedikt XII. a o dva roky později generální opat řádu nařídili, aby cisterciácký mnich ovládal znalost písma a latinské gramatiky. Toto opatření se týkalo klášterů s více jak čtyřiceti

---

³⁵ CHARVÁTOVÁ, Kateřina. *Dějiny cisterckého řádu v Čechách 1142–1420*, Praha, 1998, s. 29.

³⁶ Srov. ŠPINAR, Jindřich. *Písemnictví a literární historie*. In BOUČEK, Jan a kol. *Dějiny Zlaté Koruny*, České Budějovice, 2013, s. 341–348.

³⁷ Srov. ŠPINAR, Jindřich. *Písemnictví a literární historie*. In BOUČEK, Jan a kol. *Dějiny Zlaté Koruny*, České Budějovice, 2013, s. 341–348.

³⁸ To dokládají desítky rukopisů, jež jsou dnes uloženy v Národní knihovně, kam se dostaly po zrušení kláštera roku 1785 (srov. ŠPINAR, Jindřich. *Knihovna kláštera cisterciáků ve Zlaté Koruně*, České Budějovice, 1997, s. 10–13). Mezi těmito rukopisy lze také nalézt i iluminované kodexy. Za zmínku stojí graduál opata Heřmana, z roku 1293, který patří mezi nejstarší rukopisy. Je pro něj charakteristická orientální výzdoba. Lukášem Reitingerm je prokázán vznik dalšího rukopisu právě ve zlatokorunském klášteře, jedná se o misál opata Arnolda (srov. ŠPINAR, Jan. *Písemnictví a literární historie*. In BOUČEK, Jan a kol. *Dějiny Zlaté Koruny*, České Budějovice, 2013, s. 342–343).

³⁹ Srov. ŠPINAR, Jindřich. *Písemnictví a literární historie*. In BOUČEK, Jan a kol. *Dějiny Zlaté Koruny*, České Budějovice, 2013, s. 341–348.

členy, tedy i Zlaté Koruny. V roce 1375 byla za podpory českomoravských cisterciáckých opatství založena z generálních studií v Praze i řádová kolej sv. Bernarda, ta však roku 1420 zanikla. Vzdělání se rozšiřovalo také ve sférách veřejných, docházelo k zakládání škol. V Krumlově tak při faře kostela sv. Víta vznikla latinská škola.⁴⁰

Jelikož si cisterciáci většinu děl objednávali v jiných písařských dílnách, o existenci skriptoria v klášteře Zlatá Koruna jsou jisté pochybnosti. Neznáme jeho počátky, ale za mezní datum je možno považovat rok 1385, kdy zlatokorunský mnich, písař a iluminátor Wigandus von Grevenstein obdržel pražské univerzitní vzdělání. Byl znám jako proslulý opisovač knih, je autorem asi čtyř rukopisných prepisů. Nelze však vyloučit vlastní literární tvorbu na půdě zlatokorunského kláštera, poněvadž i při opisech mniši vkládali do původních textů své postřehy a poznámky.⁴¹

Během husitských válek byly rukopisy kláštera uloženy na českokrumlovském hradě a na přilehlých farách. Rozmístění klášterního knihovního fondu do několika místech bylo velmi prozíravé, jelikož klášter byl v roce 1420 dvakrát vydrancován, v jehož důsledku došlo k úpadku řeholního života na dobu sedmnácti let.⁴²

Období 15. a 16. století se vyznačuje též hlubokou krizí kláštera, přesto však knihovní fond získával nové přírůstky jak rukopisné, tak tištěné a to od šlechtických dárců. S příchodem knihtisku iniciovalo klášterní osazenstvo nahrazování starých rukopisných knih novými tištěnými.⁴³ Z konce 15. století je na půdě kláštera doložena vlastní literární tvorba. Autorem antické dramatické básně sepsané roku 1498 na oslavu rožmberského rodu *Rossa rosensis* však nebyl člen cisterciáckého řádu, ale významný humanista, Holanďan Jacob Canter, který v klášteře nějakou dobu pobýval.⁴⁴

Rozsáhlejší a konkrétnější knihovnická práce bývá přisuzována Matěji Ungarovi.⁴⁵ Stal se zlatokorunským opatem 28. května 1668 a o zlatokorunskou knihovnu

---

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ Srov. ŠPINAR, Jan. *Pisemnictví a literární historie*. In BOUČEK, Jan a kol. *Dějiny Zlaté Koruny*, České Budějovice, 2013, s. 344.

⁴² Tamtéž, s. 342–343.

⁴³ Nejstarší knihou dodnes uloženou v knihovně kláštera je dílo sv. Jeronýma o pěti svazcích vydané v Paříži, jež je opatřeno vlastnickými značkami opata Melichara Hölderla.

⁴⁴ Srov. ŠPINAR, Jan. *Pisemnictví a literární historie*. In BOUČEK, Jan a kol. *Dějiny Zlaté Koruny*, České Budějovice, 2013, s. 342.

⁴⁵ ZBOROVSKÝ, Jan. *Z historie Kájova*. In: Výběr. Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech. České Budějovice: Jihočeské muzeum, 1968, č. 2, 29–31 s.

pečlivě dbal. Za jeho opatství byl fond obohacen o desítky publikací, o nichž byly tamními mnichy vedeny precizní záznamy.⁴⁶

„Je možno sledovat přípisky jednotlivých mnichů, tištěná exlibris kláštera v knihách, údaje o cenách, dále snahu o jednotnou úpravu knižních vazeb pro klášterní sálovou knihovnu v barokních bílých hladkých pergamenových vazbách s identifikačními značkami, signaturami vyjadřujícími umístěn dle formátu a obsahu knih.“⁴⁷

Během jeho působení pracoval v knihovně značný počet lidí. Ungar se snažil podchytit a dále rozvíjet zájem nadaných lidí. Pověřoval snad konkrétní osoby určitými dočasnými úkoly. Všechny pojil úzus, aby jejich knihovnická práce byla jednotná a čitelná. Vedle správce knihovny Engelberta obstarávali knihy i jiní řeholníci. Mezi nimi vyniká jméno Viléma Fidlera, který zajišťoval větší nákupy v letech 1667–1684. Dále pak považujeme za nutné zmínit kájovského faráře Václava Pergera, jenž sám napsal několik knih.⁴⁸

Cisterciáckí kněží si často zapisovali svá kázání, v té době byl tento žánr respektovaným literárním počinem, čehož si kněží byli dobře vědomi. Dokladem toho je sbírka kázání *Mons Viridis* sepsaná zlatokorunským mnichem Zikmundem Dvořákem, která vyšla v Praze roku 1760. Roku 1736 byly vydány, a to německy i česky homiletické texty z pražského prostředí na náklady zlatokorunského bratrstva Čtrnácti svatých pomocníků, jež působilo při kostele sv. Markéty.⁴⁹

Ve druhé polovině 17. století došlo ve Zlaté Koruně ke skutečné literární explozi. Tvorba byla zahájena klášterními analisty a tento počín plyne patrně ze sporu, který klášter vedl s rodem Eggenbergů z krumlovského hradu, neboť k obhájení stanoviska byla nutná znalost zlatokorunských dějin. Pod názvem *Orgio et eversio Aurospineae Coronae* sepsal roku 1663 mnich Pavel Stohandl latinsky dějiny zlatokorunského kláštera. Na něj pak navázal Vilém Fiedler. Další dějinný spis *Series abbatum s. Coronae* (1665) vytvořil poslední opat Bohumír Bylanský. Za nejvzdělanějšího zla-

---

⁴⁶ ŠPINAR, Jindřich. *Knihovna kláštera cisterciáků ve Zlaté Koruně*, České Budějovice, 1997, s. 36–37.

⁴⁷ ŠPINAR, Jindřich. *Písemnictví a literární historie*. In BOUČEK, Jan a kol. *Dějiny Zlaté Koruny*, České Budějovice, 2013, s. 342

⁴⁸ ŠPINAR, Jindřich. *Knihovna kláštera cisterciáků ve Zlaté Koruně*, České Budějovice, 1997, s. 36–37.

⁴⁹ Srov. ŠPINAR, Jindřich. *Písemnictví a literární historie*. In BOUČEK, Jan a kol. *Dějiny Zlaté Koruny*, České Budějovice, 2013, s. 345–346.

tokorunského historika bývá považován Bernarda Resche. Sestavil latinské dílo *Hypomnema psalterii Davidici*, jež vyšlo roku 1767.⁵⁰

V roce 1785 byl klášter Zlatá Koruna zrušen a cisterciácká knihovna byla převezena. Většina spisů byla uložena v Národní knihovně, menší soubory pak v Kájově na faře, v krumlovské kaplance, ve Vyšším Brodě a na okolních farech.⁵¹

2.4.2 Literární činnost Konstantina Levého

Konstantin Levý mohl plnit úkol uložený opatem Matějem Ungarem a sepsat soubor osmdesát dva mravoučných exempel pro zlatokorunské mnichy, kteří kázali kupříkladu ve farních kostelích a při kazatelské činnosti užívali soubory exempel. Ze spisu *Některé kájovské památnosti*⁵² lze doložit česká kázání Václava Vratislava, která probíhala vedle německých kázání během poutí v kájovském kostele. Z kroniky vyplývá, že návštěvnost kájovských poutí byla početná (viz výše).

Jelikož za doby Matěje Ungara byl udržován jednotný knihovní úzus, není s podivem, že je Konstantin Levý podepsán na titulní straně sbírky. Rukopisný soubor však mohl vzniknout pouze k soukromým potřebám zmíněného cisterciáky či k potřebě jiných. Další literární tvorba Konstantina Levého není známa.

---

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² UNGAR, Matěj. *Některé kájovské památnosti*, kniha II, s. 24.

3 Popis rukopisu 353

Ve zlatokorunské klášterní knihovně vznikla rukopisná sbírka exempl v českém jazyce cisterciáka Konstantina Levého. Tento soubor nevyšel tiskem a je jako jediný ze zlatokorunských textů psán v českém jazyce.⁵³ Osmdesát dva mravoučných příběhů je bez jakýchkoli ilustrací či miniatur, kromě úvodní strany s názvem sbírky, jménem autora a rokem vzniku (tj. 1681) zapsáno pouze jednou písařskou rukou na 136 stran. Číslování stran i exempl je dodatečně zaznamenáno tužkou. Vazba tohoto papírového rukopisu je „pozdější, lepenková, polepená červeno-modro-černým mramorovým papírem, hřbet o 3 vazech, červeně stříkaná ořízka 18,00:14,02 cm.“⁵⁴

Titul *Wffem wPotrzebach Zuftawagyczym duffem Kpotěffenj a Pobožnoftj Wypfane Pěkne Przjklady aNauczenj gednomu každemu Leta Paně 1681* je na první straně rukopisu vepsaný „do prázdného oválu na figurálním dřevořezu, jenž je doplněn nahoře bohyněmi Spravedlnosti a Víry, dole čápem a pelikánem, signován H.“⁵⁵ (viz též přílohu č. 4). Pod titulem je pak připojen text označující autora: *Frater Constantinus Fridericus Lewy, S^o Rządu CzysteCzyenſkeho, Profess wZlaty Koruně*. Vlastní exempla jsou zapsána až od třetí strany rukopisu.

Písař šetřil místem a předěly mezi exemply jsou pouze naznačeny, tj. následující exemplum nezačíná na nové straně. K praktickému vizuálnímu členění slouží incipity, které jsou dvakrát větší velikosti než okolní text, který je psán novogotickým písmem. Pokud jde o psaní nečetných latinských slov, autor se snaží písmem napodobit tištěnou antikvu, sklon i tvar písmen se podobá tištěné verzi (viz přílohu č. 5). Porovnáme-li rukopis prvních exempl s posledními, je zřejmé, že ke konci sbírky písař psal již o něco méně pečlivě a od exempla č. 80 je použit inkoust, který se jeví ve světlejším tónu.

---

⁵³ ŠPINAR, Jindřich. *Písemnictví a literární historie*. In BOUČEK, Jan a kol. *Dějiny Zlaté Koruny*, České Budějovice, 2013, s. 345.

⁵⁴ STICH, Alexandr a kol. *Repertorium rukopisů 17. a 18. století z muzejních sbírek v Čechách*, I/1, Praha, 2003, s. 300.

⁵⁵ Tamtéž.

4 Exemplum

4.1 Teorie žánru

Miloš Sládek definuje exemplum (neboli příklad, vzor, výstrahu či ukázkou) jako „excerptum z jiných literárních žánrů (či po paměti tradovaný příběh), které se osamostatnilo jako svébytný literární žánr, tvořící potenciální součást kázání nebo jiného literárního díla; formou krátkého, k tomu účelu stylisticky upraveného konkrétního příběhu induktivně dokazuje obecnou tezi.“⁵⁶ Podle Dvořáka je exemplum syžet schopný druhotné, přenesené významové interpretace tedy moralizace nebo spiritualizace. Základem exempla je vyprávění či výrok známé osobnosti.⁵⁷

Pokud budeme exempla charakterizovat z hlediska literární vědy, je třeba uvést, že nejsou žánrem původním. Nejprve byly mravokárné příběhy potencionální součástí určitého literárního díla. Posléze došlo k jejich vyčlenění a k jejich substituci dalšími literárními útvary. Exempla proto nelze definovat z hlediska žánru, ale z hlediska funkčnosti.⁵⁸

Podoba samotného exempla závisí na kontextu díla, do kterého je vkládáno. Exemplum je možno tedy spojit se všemi literárními žánry: „1) v podobě excerpt z nich vznikají, 2) v upravené podobě jsou do nich vkládána, 3) jako samostatný literární žánr ovlivňují podobu některých literárních a folklórních útvarů.“⁵⁹ Exempla lze dělit podle obsahu na biblická, hagiografická, historická a osobní. Na základě pramene, ze kterého pochází, členíme tyto příběhy na historické (klasické, středověké, světské, legendární), na příběhy z oblasti zábavné literatury všech typů, příběhy a popisy z přírodovědné literatury, na lidová vyprávění a dále na vlastní vzpomínky autora, jeho osobní zážitky.⁶⁰

Čas exempla je vlastně časem narativního diachronismu a tvoří součást kázání, v jehož rovině je nutné mravoučný příběh vnímat. Přesvědčivost, o kterou se snaží nejjeden kazatel, čerpají exempla ze své aktuálnosti a prosazuje se také čas nedávné

---

⁵⁶ Srov. SLÁDEK, Miloš. *Exemplum*. In MOCNÁ, Dagmar a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*, Praha, 2004, s. 183.

⁵⁷ Srov. DVOŘÁK, Karel. *Soupis staročeských exempel*. Praha, 1978.

⁵⁸ Srov. týž. *Nejstarší české pohádky*, Praha, 2001, s. 12–13.

⁵⁹ Srov. SLÁDEK, Miloš. *Exemplum*. In MOCNÁ, Dagmar a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*, Praha, 2004, s. 184.

⁶⁰ Tamtéž.

historie, který je uvozován slovy ústní paměti *viděl jsem, slyšel jsem*. Nutno však uvést, že exempla také disponují časem eschatologickým, jenž přináší úlevu, což lze doložit tak, že posloupné vypravování exempla vyúsťuje ponaučením – zaslíbenou věčností. Exemplum je podle Jacquese Le Goffa nástrojem konverze posluchače, která musí ovšem proběhnout okamžitě, k čemuž nabádá i sám kazatel.⁶¹

Z funkčního hlediska se od exempel požadovalo, aby upoutala pozornost věřícího pomocí stylisticky upraveného konkrétního příběhu, jehož primární funkcí bylo zapůsobit na postoje posluchače či čtenáře. Zároveň mělo exemplum své recipienty pobavit a zbavit je únavy. Jsou to tedy kompozičně ucelené celky, které měly funkčně sloužit k vysvětlení abstraktních pojmů a ke konkretizaci, a tedy pro posluchače k snazšímu porozumění určité teologické poučky nebo mravní zásady. Mravoučné příběhy nabývaly alegorické povahy, jinými slovy byly srozumitelné nejen v doslovném, ale i v přeneseném významu.⁶²

Exempla sloužila též ke kazatelovým potřebám, pro stálý přísun témat. Dobové teorie kazatelství doporučovaly užívání exempel během kázání, příkladem je Ambrož, jenž je ve 4. století výslovně nařizuje. Následují jej sv. Augustin a sv. Řehoř Veliký, za jehož období se formovala kazatelská praxe a jehož cílem bylo užít exempla na konci homilie. Zprvu šlo spíše o pamětní tradování, což dosvědčují soudobé příručky pro kazatele, ve kterých je zapsán pouze heslovitý odkaz uvedený „Hic pone“ či „Exemplum de.“⁶³ Jde pouze o stručné heslo, odkazující na mravoučný příběh, k němuž se původně reference vztahovala. Záznam exempel byl sekundární. Jako důkaz se uvádí mistr Klaret, který v „moralizaci připojené k prvnímu exemplu (*De Christo*) svého souboru mluví o prospěchu, jehož se dostane tomu, kdo zná exempla zpaměti.“⁶⁴

Produktivnost žánru se projevila i v tom, že exempla začala být tradována samostatně v souborech. Sbírký exempel byly koncipovány tematicky úzce provázanými příklady, což se odvíjelo podle účelu, který daný soubor měl splňovat. Ve 12. století proliferovaly exempla i do oblasti didaktických spisů a kronik. V evropském literárním

---

⁶¹ Srov. LE GOFF, Jacques. *Středověká imaginace*, Praha, 1998, s. 91–94.

⁶² SLÁDEK, Miloš. *Exemplum*. In MOCNÁ, Dagmar a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*, Praha, 2004, s. 183–187.

⁶³ Srov. DVOŘÁK, Karel. *Soupis staročeských exempel*, Praha, 1978, s. 11.

⁶⁴ Tamtéž.

prostředí se exempla formovala v samostatné kazatelské povídky, ve facetie a v útvar zvaný švank.⁶⁵

Soubory mravokárné literatury vznikaly nejen pro usnadnění kazatelské činnosti, ale také s ohledem na úroveň nižšího duchovenstva, která nebyla valná. Kazatelé tak měli k dispozici svazky, ve kterých byla kázání předem vypracována a rozdělena na jednotlivé neděle a svátky. Exempla povětšinou doprovázel další text, jenž měl zajistit jejich správný výklad. Dělo se tak v dobách laicizace středověké literatury, kdy rostla jejich obliba mezi širokou veřejností. V případě, že doprovodný text scházel, byla exempla opatřována návody, jak ponaučení z příběhů vyvodit, protože praecepta nevyplývala z mnoha textů nenásilně a přímočaře.⁶⁶

To, že byly některé příběhy zábavné, nebylo jistě na škodu. Plnila se tak antická zásada, že je nutné spojovat příjemné s užitečným a příběh je daleko poučnější než historický fakt, jelikož nabízí prostor pro imaginaci, která vede k poznání a ponaučení. Lidé byli často negramotní a neznali latiny, exempla tedy byla jediným způsobem, jak na ně mohl kazatel zapůsobit a poučit věřící o mravech a víře. Z toho důvodu měly mravoučné příběhy často působit také jako odstrašující příklady, a tedy odvracet lid od bezbožnosti a zločinnosti. Jak již bylo výše zmíněno, příběh poskytuje prostor pro imaginaci, lidé tedy odcházeli z kostela s určitým množstvím informací, které byli schopni si zapamatovat. Při další reprodukci daného příběhu tak docházelo k úpravám, což vedlo v ústní lidové tradici ke vzniku dalšího literárního žánru, pohádek. Mravoučné příběhy je tak možné spojit s folklórem. Tento bližší vztah je patrný v 17. století. Mimo jiné však lze mluvit také o vzniku skladeb satirických i mravoličných, o bajkách, biblických parabolách, historických pověstech, hrdinských povídkách, legendách, anekdotách a o memorátech, vzpomínkových vyprávěních ze života.⁶⁷

Velmi úzká vazba existuje též mezi exemplem a příslovím: „[...] přísloví buď tvoříva pointu exempla, nebo naopak exemplum vzniklo rozvedením příběhu potenciálně v přísloví obsaženého, takže se obojí může navzájem zastupovat.“⁶⁸ Prísloví se tak často z exemplu oddělovala a existovala samostatně, avšak v podvědomí uživatelů byl

---

⁶⁵ Srov. DVOŘÁK, Karel. *Soupis staročeských exemplů*, Praha, 1978, s. 7–14. Dále též. *Nejstarší české pohádky*, Praha, 2001, s. 12–17.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ DVOŘÁK, Karel. *Nejstarší české pohádky*, Praha, 2001, s. 13.

stále přítomen původní význam a také to, v jaké souvislosti bylo ono přísloví užito. Postupně přísloví poklesla na úroveň rčení.

4.2 Dějiny exempla

První užití exempla, tj. mravoučného příběhu krátkého rozsahu, lze doložit již ve starověkém Řecku, kde bylo součástí soudní řeči. Bylo preferováno též v Římě. Jako příklad lze uvést římského filozofa A. L. Senecu, jenž exempla zařazoval do svých dopisů. V římské literatuře nalzáme i první samostatné sbírky exemplů, např. Corneus Nepos sepsal pětisvazkový soubor *Exempla*.⁶⁹ Mravoučné příběhy jsou registrovány i v literatuře orientálního původu. Odtud byly přejímány ponejprv jednotlivě v souborech opisů a později i překládány do národních jazyků. Zmínme proto několik příkladů: z literatury Východu pronikaly do Evropy příběhy z hebrejských a arabských pramenů, které inspirovaly Petra Alfonsa, jenž sepsal příručku *Disciplina clericalis* (11. století). Staroindické povídky *Pañčatantra*, najdeme v spise Jana z Kapury, *Directorium humanae vitae*. Stejného původu je i *Kronika sedmi mudrců*.⁷⁰

Evropští literáti na tuto mravokárnou tradici navazovali velmi plodně a bohatě. Jejich hojnou produkci dokládá například *Gesta romanorum*, ve své době nejoblíbenější naukový soubor, datovaný aproximálně do roku 1380, který popisuje příběhy odehrávající se ve starém Římě. Z řeckého prostředí si středověká Evropa osvojila hned v několika různých přepracováních a úpravách bajky připisované Ezopovi.⁷¹

Na našem území spadá počátek tvorby exemplů do období kolem první křížové výpravy. Mnoho exemplů se dochovalo v opisech latinských sbírek, které pronikaly na české území již od 12. století. Byly překládány do českého jazyka, což je možné sledovat v Kosmově *Kronice Čechů* a povětšinou se jednalo o antické předlohy.⁷²

Podle Jana Lehára⁷³ se za další pramen, ve kterém se objevují exempla, všeobecně považuje *Desatero kázanie Božie*. Regstruje se proliferace též do edukačního prostředí. Lze uvést univerzitního mistra Klareta, jehož veršovaná sbírka *Exemplarius aucto-*

---

⁶⁹ Srov. SLÁDEK, Miloš. *Exemplum*. In MOCNÁ, Dagmar a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*, Praha, 2004, s. 184.

⁷⁰ Srov. DVOŘÁK, Karel. *Nejstarší české pohádky*, Praha, 2001, s. 9–19.

⁷¹ Tamtéž.

⁷² Srov. SLÁDEK, Miloš. *Exemplum*. In MOCNÁ, Dagmar a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*, Praha, 2004, s. 185.

⁷³ LEHÁR, Jan. *Česká literatura od počátku k dnešku*, Praha, 1998, s. 122.

rum (1366) je vystavěna na platformě ezopských bajek a biblických exempel a který se sám zasloužil o nejrozsáhlejší kompilaci mravně výchovných příběhů. Mnohé motivy z jeho práce nalzáme v českém a slovenském folklóru, jak je průkazné z vyprávění *O hloupém Honzovi* nebo *O dvanácti měsíčkách*. Další významnou sbírkou staročeských exempel je anonymní soubor *Olomoucké povídky*, který patrně vznikl kolem roku 1400 a jehož předlohou byl spis cisterciáka Caesaria z Heisterbachu ze 13. století. Český autor Tomáš Štítný ze Štítného využíval exempla k lidovýchovnému a morali- zujícímu přístupu a s oblibou i velkou frekvencí seskupoval mravoučné příklady do jednoho příběhu, jak dokládají *Knihy šestery o obecných věcech křesťanských* (1366). A v neposlední řadě je nutné zmínit Mikuláše Konáče z Hodíškova, jenž je autorem *Pravidla lidského života* (1528).⁷⁴

4.3 Exemplum v období baroka

Naším cílem je věnovat se barokním exemplům, považujeme však za přínosné zmínit se také o předchozích obdobích, neboť zejména husitství vývoj mravokárných příběhů na našem území značně ovlivnilo.

V českých zemích měla úpadek exempel na svědomí husitská hnutí, jelikož je hu- sitští kněží nepovažovali za nutná. Soustředili se více na výklad bible a to, co v oné době společnost zažívala, bylo dozajista zahrnuto i v kázáních, nebylo tedy nutné uží- vat moralizujících příběhů ke zvýšení pozornosti věřícího při bohoslužbě. Exempla se v jisté míře vrátila zpět do literatury, přesněji do zábavné prózy měšťanské mravokárné literatury, pro kterou bylo význačné zmnožení postav v příběhu. Jako příklad tohoto měšťanského literárního žánru uvádí Jan Lehár literáta Vavřince Leandera Rvačovské- ho z Rvačova, kněze a z našeho pohledu nahlíženo, kulturně historické spisovatele, jenž roku 1580 sepsal spis *Masopust*.⁷⁵ Vavřinec Rvačovský stejně jako Šimon Lomnický z Budče vycházejí z tradice středověkých exempel. Šimon Lomnický z Budče je sám autorem nemalého množství sbírek. Lomnického tvorba tak byla i zdrojem inspirace pro další autory (více viz v kapitole č. 6), ke kterým lze zařadit Matěje Václava Šteyera (viz *Postillu katolickou* z roku 1691), Martina Pruggera (viz *Knihu naučení a příkladů* z roku 1745), Václava Vojtěcha Klugara (viz *Katechi- zmus* z roku 1746). Oblíben byl rovněž český překlad *Věčného pekelného žaláře*

⁷⁴ Srov. SLÁDEK, Miloš. *Exemplum*. In MOCNÁ, Dagmar a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*, Praha, 2004, s. 184–186.

⁷⁵ LEHÁR, Jan. *Česká literatura od počátku k dnešku*, Praha, 1998, s. 122.

od Giovannioho Battisty Manniho, který vyšel hned několikrát (1676, 1680 a 1701). Popularita těchto spisů vychází z dramatického, tajemného a důmyslného sepsání exemplů, jež svou podobou připomínají tvorbu Šimona Lomnického.⁷⁶

V barokním období se exempla kumulovala do homiletické literatury. Lze je členit z hlediska původu, tvaru a specifické funkce. Z hlediska geneze se barokní exemplum nijak neodlišuje od exempla středověkého. Odlišnost je možné sledovat v rozdílnosti tvaru exempla. V barokním období byly pro exemplum typické krátké útvary, často jen několikavěte, výskyt rozsáhlejších textů byl spíše mimořádný. Argumentem je podle Eduarda Petru dobře rozšířená znalost biblických příběhů mezi věřícími, a proto nebylo nutné je „uvádět in extenso.“⁷⁷ Tuto fragmentárnost je však možno nalézt i u mravoučných příběhů, jejichž geneze nevyhází z biblických textů: „Různí kazatelé pracovali s exempli specifickým způsobem. U některých byla zastoupena exempla z více zdrojů v podstatě rovnoměrně, jiní však dávali přednost exemplům určitého důvodu.“⁷⁸ Karel Borromaeus vybíral příběhy z antické proveniencí, na druhé straně Ondřej František de Walt inklinoval k příběhům zobrazujícím historické události či historickou skutečnost. Bohumír Hynek Josef Bilovský preferoval bajky a memoráty. Tato různorodost se týká proveniencí, nikoli funkce.⁷⁹

Zřetelná shoda exemplů barokních s exempli středověkými je ve funkční sféře, což vyplývá z „vědomí, že psané slovo má pro soudobého vnímatele větší míru přesvědčivosti nežli slovo mluvené, jak zjistil Tomáš Xaverius Laštovka.“⁸⁰ Barokní umění apeluje na přesvědčivost, která má vzbuzovat v posluchači či čtenáři iluzi autentičnosti. Pro kazatele bylo stěžejní, aby posluchač pochopil, co je v předkládaném textu jako pravdivý záznam skutečnosti a co odpovídá fabulovanému příběhu. V důsledku toho se kazatelé snažili autentičnost exempla doložit různými písemnými prameny. Mezi nejčastěji používané fráze, které lze najít např. u Martina Filadelfa Zámorského, Tomáše Xaveria Laštovky, Ferdinanda Karla Reismanna, Bohumíra Hynka Josefa Bilovského

---

⁷⁶ Srov. SLÁDEK, Miloš. *Exemplum*. In D. MOCNÁ a kol., *Encyklopedie literárních žánrů*, Praha, 2004, s. 186.

⁷⁷ PETRŮ, Eduard. Proměny exempla v barokní literatuře. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*, 5, 2001, č. 4, s. 24.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ Srov. tamtéž, s. 23–29.

⁸⁰ Tamtéž, s. 25.

nebo Matěje Lina patří formulace typu „čte se“, „jak se píše“, „povídá se“, „znal jsem“.⁸¹

Exempla vycházející z antické báze bývala soudobými kazateli více či méně zpochybňována. Naopak exempla vycházející z historických událostí byla považována za zcela věrohodná, nebylo tedy nutno jejich autentičnost dále dokazovat. Alegorický výklad exempla přednášeného během homilie tak zůstával v baroku, na rozdíl od dob středověkých, v pozadí. Kazatelé si byli vědomi eventuální četby věřících a bylo pro ně důležité především doložit přesvědčivost posluchačům, kteří považovali to, co si mohli sami přečíst za věrohodnější. Z tohoto důvodu se exempla zařazovala ne jako výklad, ale jako doklad nebo ilustrativní příklad. Ve výsledku měla barokní exempla přispět, stejně jako ve středověku, k lepší recepci a pochopení homilie.⁸²

---

⁸¹ Tamtéž.

⁸² Srov. tamtéž, s.23–29.

5 Předloha rukopisu Konstantina Levého

Díky studii Petra Voita,⁸³ v níž je uveden soupis veškerých exemplů z mravokárných spisů Šimona Lomnického z Budče, jsme zjistili, že 85 % exemplů Konstantina Levého bylo víceméně doslovně přejato ze spisu Lomnického *Vejkład prostý na nejsvětější modlitbu Kristem Pánem vydanou Otčenáš*,⁸⁴ tedy z celkového počtu sto dvaceti čtyř Lomnického příběhů jich Levý přejal sedmdesát.

Konstantin Levý jistě Lomnického prózu znal, a to buďto z opisu, nebo z tisku samotného, který však nebyl součástí sbírky cisterciácké knihovny ve Zlaté Koruně.⁸⁵ V Zlaté Koruně je dnes sice uložen jeden z jedenácti dochovaných exemplářů *Vejkładu prostého na nejsvětější modlitbu Kristem Pánem vydanou Otčenáš*, nejedná se však o spis s původní signaturou cisterciácké klášterní knihovny.⁸⁶

Za jedno z pravděpodobných vysvětlení, jak se mohl Konstantin Levý dostat k Lomnického spisu je přátelství mezi Šimonem Lomnickým a Martinem Hostivínem.⁸⁷ Hostivín se s Lomnickým seznámil v Ševětíně, kde Hostivín působil jako farář. Je tedy patrné, že literární práci Šimona Lomnického, který v tomto místě svou tvorbu započal, dobře znal.⁸⁸

Martin Hostivín poté působil jako duchovní správce v letech 1612–1617 na černické faře. Ta spadala – vyjma období husitských válek – pod správu zlatokorunského kláštera, tj. spravovali ji duchovní cisterciáckého kláštera Zlatá Koruna. Můžeme tedy předpokládat, že v souvislosti s Martinem Hostivínem se tisk *Vejkładu prostého na nejsvětější modlitbu Otčenáš* nebo jeho opis mohly dostat do rukou některého du-

---

⁸³ VOIT, Petr. *Šimon Lomnický z Budče a exempla v kontextu jeho mravně výchovné prózy*, Praha, 1991.

⁸⁴ LOMNICKÝ, Šimon z Budče. *Vejkład prostý na nejsvětější modlitbu Kristem Pánem vydanou Otčenáš*. Praha, 1605.

⁸⁵ ŠPINAR, Jindřich. *Knihovna kláštera cisterciáků ve Zlaté Koruně: nástin vývoje klášterní knihovny o pokus o její rekonstrukci*. České Budějovice, 1997, s. 25.

⁸⁶ Klášteru byl darován nebo jej později do svých fondů dokoupila Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích. Prvotní doklad o nákupu či daru již není možné dohledat, ale je patrné, že kniha patřila P. Josefu Procházkovi. Pod přípisem ovšem není uvedena přesná datace (viz též přílohu č. 6)

⁸⁷ ŠPINAR, Jindřich. *Knihovna kláštera cisterciáků ve Zlaté Koruně: nástin vývoje klášterní knihovny o pokus o její rekonstrukci*. České Budějovice, 1997, s. 25.

⁸⁸ Jejich přátelský vztah potvrzuje i Durandova kniha *Rationale divinatorum officiorum*, jež Lomnický daroval Martinu Hostivínovi. Na předešlé je Lomnického přípisek „...amico amantissimo, in perpetuum memoriis atque sui recordationem dono denit, consecravit.“ Tato kniha pak byla roku 1646 zapsána do zlatokorunského knihovního fondu (dnes je majetkem premonstrátského kláštera na Strahově). Srov. ŠPINAR, Jindřich. *Knihovna kláštera cisterciáků ve Zlaté Koruně: nástin vývoje klášterní knihovny o pokus o její rekonstrukci*. České Budějovice, 1997, s. 25.

chovního zlatokorunského kláštera a že ho následně mohla vlastnit i knihovna ve Zlaté Koruně.

6 Šimon Lomnický z Budče

6.1 Život

Šimon Lomnický z Budče se narodil v roce 1552 do katolické rodiny, která žila v Lomnici nad Lužnicí. Své jméno psal po otci Chodeček, nebo používal jeho řecké znění Ptocheus. Podle svého rodiště též užíval jména „Lomnicenus Lomnicus,“⁸⁹ ve stáří se signoval Janů.⁹⁰

Na náklad Viléma z Rožmberka studoval v Českém Krumlově na tamějších latinských školách a v studiích pokračoval v Třeboni a Jindřichově Hradci. Poté působil jako učitel v Kardašově Řečici. Roku 1580 vyměnil učitelské povolání za úřednický post, přesněji řečeno se stal rožmberským písařem a správcem pivovaru v Třeboni a Lomnici. Oženil se s dcerou Mikuláše Vávry ze Ševětína Barborou a převzal starost o její statek se zájezdním hostincem, který se nacházel na obchodní cestě mezi Lincem a Prahou. Za Šimonovy péče se hostinec stal známou a vyhledávanou zastávkou. Lomnický jej pojmenoval *Apud latinum hospitem* neboli *U latinského hospodáře*.⁹¹ Zde se také věnoval literární tvorbě, psal i příležitostnou poezii, oslavující rožmberský rod. Získal si tak oblibu a náklonnost u vyšší společnosti a mezi jeho mecenáše patřili Vilém z Rožmberka, Adam z Hradce, Jáchym Oldřich z Hradce a Petr Vok z Rožmberka. Roku 1594 byl jejich přispěním obdařen erbem s přídomkem z Budče.⁹² Konkrétně Lomnického povýšil do šlechtického stavu Rudolf II. 21. března onoho roku.⁹³

V Ševětíně pobýval Lomnický až do roku 1618, kdy hostinec vyhořel a kdy vpadla císařská vojska do jižních Čech a srovnala toto místo se zemí. To ho přimělo odstěhovat se s manželkou do Prahy. Tam se přihlásil k protihabsburskému povstání nekatolických stavů a dokonce přivítal Fridricha Falckého oslavnou básní „jako vytouženého zachránce zubožených jihočeských sedláků.“⁹⁴ Ke katolické víře se vrátil po bitvě

---

⁸⁹ LOMNICKÝ Z BUDČE, Šimon. *Kupidova střela: Dětský rápek*, Eds. Jakub Krč a Vojtěch Hladký. Brno, 2000, s. 445.

⁹⁰ Srov. tamtéž, s. 446.

⁹¹ Srov. tamtéž. Dále srov. PRAŽÁK, Emil. *Šimon Lomnický z Budče* In FORST, Vladimír a kol. *Lexikon české literatury: osobnosti díla, instituce. 2, H-L. Svazek II, K-L*. Praha, 1993, s. 1215.

⁹² Srov. PRAŽÁK, Emil. *Šimon Lomnický z Budče* In FORST, Vladimír a kol. *Lexikon české literatury: osobnosti díla, instituce. 2, H-L. Svazek II, K-L*. Praha, 1993, s. 1215.

⁹³ Srov. LOMNICKÝ Z BUDČE, Šimon. *Kupidova střela: Dětský rápek*, Eds. Jakub Krč a Vojtěch Hladký, Brno, 2000, s. 446.

⁹⁴ Srov. LOMNICKÝ Z BUDČE, Šimon. *Kupidova střela: Dětský rápek*, Eds. Jakub Krč a Vojtěch Hladký, Brno, 2000, s. 446.

na Bílé hoře a snažil se znovu si naklonit katolíky, avšak neúspěšně. Poslední etapa života tohoto literáta je spojena s množstvím nejasností. Na sklonku života byl odkázán na pomoc přátel a na žebráckou almužnu, kterou si obstarával na Pražském mostě. Zemřel roku 1623 v Praze, v domě Jana Sferina.⁹⁵

6.2 Lomnického literární tvorba

Šimon Lomnický psal českým jazykem zejména prózu. Poezii, zvláště té příležitostné, se věnoval okrajově. Nutno však zmínit jeho nejpozoruhodnější skladbu *Pohřební píseň* o smrti Petra Voka z Rožmberka. Napsal také několik latinských veršovaných básní, které lze najít v úvodních částech jeho spisů. Hlavním cílem Lomnického literární tvorby bylo posílení náboženského života a podpora křesťanské mravnosti, jak lze doložit z tisků z období od 1580–1623.⁹⁶

V literární tvorbě Lomnický usiloval o rovnováhu mezi složkou, náboženskou, mravoučnou a zábavnou. Své texty oživoval dialogem, střídal přímou a nepřímou řeč. Využíval napětí a expresních až naturalistických scén. Dále do děl začleňoval přísloví, pořekadla, slovní hříčky a vulgarismy. Sám se stylizoval do role učeného a přísného mravokárce, pro čtenáře je však přístupný a snadno srozumitelný. Psal hlavně pro drobné měšťany, sedláky a gramotné venkovany, jak dokazuje ve veršované skladbě *Instrukci aneb Krátké naučení každému hospodáři mladému*. Podobně jako tato předcházející i ostatní veršované skladby jeho cykly mravokárných próz.⁹⁷

Pozornost široké veřejnosti si Lomnický získal zpěvníkem *Písň nově na evangelia svatá nedělní přes celý rok* (1580), který je jedním z prvních doložených katolických kancionálů sepsaných na našem území. O šest let později vydal prozaickou *Knížku o sedmi hrozných d'ábelských řetězcích* (1586), kde pojednával o překážkách bránících člověku pomýšlet na poslední věci.⁹⁸

Následoval *Postní zvyk* (1589), který řešil otázku dodržování a přestupování postních předpisů. Roku 1590 vyšla *Kupidova střela*, jež je řazena mezi jeho nejpopulárnější práce a zaměřila se proti všem druhům smilstva. Další spis *Kancionál aneb Písň*

⁹⁵ Tamtéž, s. 448.

⁹⁶ Srov. PRAŽÁK, Emil. *Šimon Lomnický z Budče* In FORST, Vladimír a kol. *Lexikon české literatury: osobnosti díla, instituce. 2, H-L. Svazek II, K-L*. Praha, 1993, s. 1215.

⁹⁷ Srov. VOIT, Petr. *Šimon Lomnický z Budče a exempla v kontextu jeho mravně výchovné prózy*, Praha, 1991, s. 14–15.

⁹⁸ Srov. PRAŽÁK, Emil. *Šimon Lomnický z Budče* In FORST, Vladimír a kol. *Lexikon české literatury: osobnosti díla, instituce. 2, H-L. Svazek II, K-L*. Praha, 1993, s. 1215.

nové historické na (dni) sváteční přes celý rok pochází z roku 1595. *Tanec aneb Traktát skrovný o tanci* z roku 1597 se zabýval škodlivostí tance a tanečního veselí, *Utrhačů jazyk* (1598) cílí proti pomlouvačům. *Vejkład prostý na nejsvětější modlitbu Otčenáš* 1605 je spíše náboženského rázu, o čtyři roky později na něj navázala próza o vztahu rodičů a dětí nazvaná *Dětský rápek*. Roku 1615 vyšly tiskem hned dvě Lomnického prózy, *Tobolka zlatá* a *Pejcha života*, a obě se zaměřily na lakomství, lichvu a lidskou pýchu. Z celkové tvorby Lomnického vyplývá, že se programově snažil literárně zpracovat náboženskou a morální oblast lidského života.⁹⁹

Mnohé tituly Lomnického jsou překladem starších latinských prací. V roce 1605 zpracoval do českého jazyka latinský spis *Biga salutis* z 15. století, jehož autorem je uherský kazatel Michael de Ungaria. Dále Lomnický přeložil soubor exempel, citátů a prothemat nazvaný *Rosarium sermonum praedicabilium*, který sepsal italský minorita Bernardin de Bustis. Odtud Lomnický přejímal argumentační aparát pro vlastní spisy a doplňoval je exemplý převzatými ze jmenovaného souboru, nebo z díla *Discipulos* norimberského dominikána Johanna Herolta, ze sbírek *Vitae Patrum*, *Gesta Romanorum* a *Speculum exemplorum*. Inspiraci čerpal také z díla Vincentia Bellovacenského, též dominikána, a to jmenovitě z knihy *Speculum historiale*, nebo od Johanna de Bromyard ze spisu *Summa*. Exempla z výše zmíněných děl Lomnický zařazoval do svých knih pro názornost a srozumitelnost. Celkově lze jeho tvorbu označit za cyklus, zpracovaný na 2336 tiskových stranách, který je vzhledem k tomuto rozsahu ve starší české literatuře ojedinělý.¹⁰⁰

6.3 *Vejkład prostý na nejsvětější modlitbu Kristem pánem vydanou Otčenáš*

Šimon Lomnický z Budče se ve své v pořadí šesté knize nazvané *Vejkład prostý nejsvětější modlitby Kristem pánem vydanou Otčenáš* dedikované císaři Rudolfovi II. (viz přílohu č. 7) věnuje náboženským tématům. Celkově je možné toto dílo charakterizovat jako vzdělávací a zábavný spis. Petr Voit se domnívá, že *Vejkład prostý* navazuje předchozí knihu Šimona Lomnického z roku 1587 *Pád světa*, jež se nedochovala a jež

---

⁹⁹ Srov. VOIT, Petr. *Šimon Lomnický z Budče a exempla v kontextu jeho mravněvýchovné prózy*, Praha, 1991, s. 14–15.

¹⁰⁰ Tamtéž.

pravděpodobně líčila apokalyptický zánik světa.¹⁰¹ Rovněž *Vejkład prostý* vyzývá čtenáře k pokání a k modlitbě před blížícím se koncem světa a jako nejrozsáhlejší dílo Lomnického obsahuje 455 tiskových stran. Není přesně známo, v kolika výtiscích vyšlo, do dnešní doby se dochovalo jedenáct výtisků (většina z nich je defektních).¹⁰²

Celkový počet mravokárných příběhů ve *Vejkładu prostém* dosahuje čísla sto dvacet čtyři. Petr Voit procentuálně vyčíslil množství autorského textu Šimona Lomnického na 39 %, exempla zaujímají 61 % z celku knihy. Odhaduje se, že celá polovina exemplů *Vejkładu prostého* byla převzata od Herolta, z textu *Promptaria*. Dalšíh přibližně dvacet čtyři mravokárných příkladů přeložil Lomnický ze sbírky *Speculum exemplorum* a asi dvanáct z *Vitae Patrum*. Petr Voit též spočítal, že náboženských exemplů je v Lomnického spise sedmdesát osm, exemplů se světskou tematikou je čtyřicet šest.¹⁰³

Počáteční tři kapitoly *Vejkładu prostého* apelují na důslednost a důležitost *Otčenáše*. Další tři prezentují edukační část knihy, pojednávají o otázkách kdy, kde a jak se modlit.¹⁰⁴ Poté navazuje kapitola zvaná *Otčenáš*, která se člení na části *O začátku modlitby*, *O tom slovu*. Následuje výklad jednotlivých proseb *Otčenáše*.¹⁰⁵

---

¹⁰¹ Srov. VOIT, Petr. *Šimon Lomnický z Budče a exempla v kontextu jeho mravněvýchovné prózy*, Praha, 1991, s. 14–15.

¹⁰² Tamtéž, s. 24–25.

¹⁰³ V ostatních dílech, např. v *Kupidově střele* nebo v *Dětském řádku*, Lomnický využívá Heroltovy předlohy poskrovnu.

¹⁰⁴ Jsou rozděleny do podkapitol *O důstojnosti*, *O vyvýšenosti*. Dále následují *O čase*, *O místě* a *O způsobu modlení*.

¹⁰⁵ První prosba *Posvět' se jméno tvé*; druhá prosba *Přijď v království tvé*; třetí prosba *Děj se vůle tvá*; čtvrtá prosba *Chléb náš vezdejší dej nám dnes*; pátá prosba *A odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme viníkům našim*; šestá prosba *A neuved' nás v pokušení*; sedmá prosba *A zbav nás od zlého*.

7 Komparace exempel Konstantina Levého a *Vejkladu prostého* Šimona Lomnického z Budče

Konstantin Levý přejímal mravokárné příklady Lomnického dosti věrně. Sedmdesát exempel z celkového počtu osmdesáti dvou v rukopisu R 353 se shoduje s předlohou *Vejklad prostý*. Zbýlých dvanáct exempel nejsou příkladům Lomnického podobna. Jedná se exempla 17, 37, 44, 73, 75–82.¹⁰⁶ Lze předpokládat, že je Konstantin Levý zařadil z jiné, zatím neidentifikované předlohy.¹⁰⁷

Konstantin Levý dodržel tematické okruhy Lomnického a pro svoji sbírku exempla vybíral více méně v Lomnického pořadí. 85 % příkladů se s pořadím Lomnického shoduje, 15 % pak Konstantin Levý přeskupil (jde o exempla č. 49 a 50). Z celkového počtu Lomnického exempel Konstantin Levý padesát čtyři příběhů nepřejal či je shrnul jen do několika vět a připojil k exemplům, jež přepsal. Příkladem je č. 18, na jehož závěr shrnul Konstantin Levý mravoučný příběh, který Lomnický rozepsal do samostatného exempla.

---

¹⁰⁶ Číslování přebíráme podle znění Konstantina Levého.

¹⁰⁷ Následující komparace obou textů je založena na prvních padesáti exemplech rukopisu Konstantina Levého, neboť to je textový soubor, který jsme (zatím) transliterovali.

Tabulka č. 1: Rozdíly mezi texty Konstantina Levého a Šimona Lomnického

Typ	Členění typu	Další členění
Formální úpravy	morfologický	transgresivy
		deklinace
		deminutiva
		hláskoslovi
		dělení slov
		numeralia
	kvantita hlásek	
	písařské chyby	neúmyslné vypuštění
		přehlédnutí
	změna slovosledu	
	syntaktický	interpunkce
Výpustka	výpustka tautologického charakteru	vypuštění slov s podobným významem
		vypuštění latinského výrazu a ponechání českého ekvivalentu
		vypuštění českého výrazu a ponechání latinského ekvivalentu
	výpustka odkazů na kapitoly Šimona Lomnického z Budče	
Implementace	verše	
	slovního druhu	
	exempla	
Nahrazení	redakční úprava	slova podobného významu
		nahrazení veršem
		parafráze
	nahrazení expresivních výrazů	

V tabulce č. 1 jsou uvedeny čtyři základní rozdíly mezi texty Konstantina Levého a Šimona Lomnického, tj. formální úpravy, výpustka, implementace a nahrazení. Každý typ rozdílnosti ještě členíme na podtypy. Oblast formálních úprav ponecháváme dalšímu bádání, vyjma písařských chyb a změn slovosledu. Některé písařské chyby se zdají být vysvětlitelné neúmyslným přehlédnutím, jak nasvědčují následující příklady.¹⁰⁸

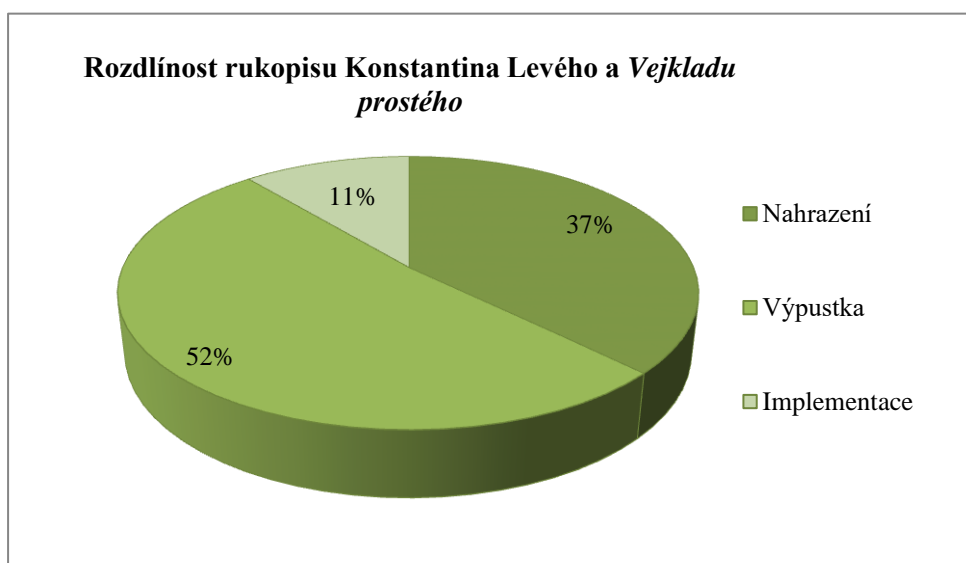
¹⁰⁸ V levém sloupci jsou uvedeny citace z textu Šimona Lomnického, v pravém sloupci uvádíme znění Konstantina Levého. Písařské chyby jsme vyznačili tučným fontem.

...ale přede dveřmi čekati mufel. (Vejkl., s. 14)	Ale Przededwerzmj czeKa , mufyl (ex. 4, ř. 13-14)
...w tom překážku činiti wědauce že ničjmž gyným nebywagij přemoženij... (Vejkl., s. 14)	Wtom Przekažku czinitj, daucze Zé njczimž gynym, Nebywagy przemoženj (ex. 5, ř. 34-35)
Y ťtal ťe k němu hlas Antoni nondum peruenif- ti ad menfuram Coriarij, qui eťt in Alexan- dria. (s. 174)	..., yťtalťe, kněmu hlaY, Antoni nondum per- uenifiti ad menhuram Conarij, qui eťt in ale- xandria,... (ex. 21, ř. 2-4)
<p>U změny slovosledu dochází k přesunutí postponovaného atributu, který Šimon Lomnický hojně užívá, do pozice před substantivum, není to však pravidlem. Navíc je patrná i tendence Konstantina Levého přesunovat verba na bližší pozici k objektu věty, naopak Lomnický často stavěl slovesa na konec věty.</p>	
Y powězyž mi nětco o Yafnosťi Obličege Božijho ... (Vejkl., s. 112)	...y powězyž mj Nětco, ogaťnosťi božiho ob- lycěge ,... (ex. 16, ř. 31–32)
...a Boha ťkrauffeným Srdcem toliko za Duťťy fwau gfy profyl... (Vejkl., s. 224)	..., aboha ťkrauffenym Yrdcem, tolyko Zafwau duťťy ťy profyl,... (ex. 29, ř. 14–15)
Wofel pak Tělo Lichewnijka mage na ťebe wložené... (Vejkl., s. 226)	..., Wofel pak Lychewnijkowo tělo, mage wloženo Naťobě... (ex. 30, ř. 25–26)
Nu (prey) mufegij geho modlitby Pánu Bohu býti wzáctný. (Vejkl., s. 243)	..., Mufegy geho modlydby Panu, Bohu wZat- czny begtj . (ex. 38, ř. 14–15)
Tuto figurů/ na Zámku Třeboňťkém w ťtaré kancelári malowánau/ dáwno gfem widěl , (Vejkl., s. 94)	Tuto ffikuru fem widel , NaZámku Trzebon- ťkem wťtare kancelary Malowanau,... (ex. 15, ř. 12–13)
...ťťel a pilně gich po horách y Audolijch hle- dal ... (Vejkl., s. 144)	...ťťel apilně gych hledal pohorach... (ex. 19, ř. 39)

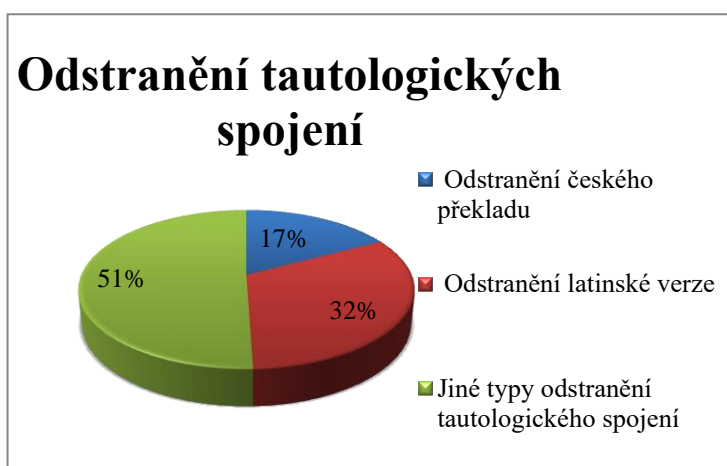
7.1 Výpustka

Jako další typy úprav Konstantina Levého v Lomnického textu jsme identifikovali výpustku, implementaci a nahrazení (procentuální zastoupení jednotlivých odlišností je vyjádřeno v grafu č. 1). Výpustku lze dále členit na výpustku, která odstraňuje tautologii, a na výpustku odkazů na kapitoly Šimona Lomnického z Budče.

Graf č. 1: Rozdílnost rukopisu Konstantina Levého a *Vejkładu prostého*

Graf č. 2: Odstranění tautologických spojení

Levého odstraňování tautologických spojení z textu Šimona Lomnického lze rozdělit na tři typy (jejich procentuální zastoupení ve zkoumaných padesáti exemplech vyjadřuje graf č. 2). Šimon Lomnický ve *Vejkładu prostém* na některých místech uvádí latinské výrazy, ke kterým důsledně připojil jejich český překlad, oproti tomu Konstantin Levý v exemplech ponechal pouze česká znění, latinská opomíjí. Víceslovná latinská spojení Lomnický dokonce přeložil veršovaně a tyto veršované pasáže převzal i Konstantin Levý (viz příklady v tabulce č. 2). Z uvedených příkladů vyplývá, že hlavním důvodem těchto výpustek zřejmě byla Levého snaha o ekonomičnost, jelikož šetřil místem během pořizování rukopisného souboru podle tištěné předlohy, což lze doložit

i na faktu, že písař nenechával mezi incipity jednotlivých mravoučných příběhů mezeru, která by sloužila k jejich vizuálnímu členění.

Tabulka č. 2: Výpustka latinského výrazu – ponechání českého ekvivalentu

<i>Vejkład prostý</i>	<i>Exempla Konstantina Levého</i>
O putee, putee. O Studnice studnice... (s. 6)	OYtudnicze, studnicze (ex. 2, ř. 17)
...ale wyfokým hlafeſem wolal: O vos omnes cernite pompam Nonilifsimae Comitifsae Mariae. O wy wlfyckni wizte nádhernau fláwu Neyurozeněgfly hrabinky Maryge... (s. 15)	ale wyfokym hlafeſem Wolal, Owy wbycknj Wizte Nadhernau Ylawu NegUrozenegby hrabenky Marye, ... (ex. 4, ř. 29–31)
Dobře tedy Ifidorus Učitel takto powěděl: Immundus ſpiritus orationis infantia vincitur, demonia oratione eijciatur oratione demonia fuperantur. Tak geſt Modlitba ſtála welmi drahá/ Zě ſe ný dábel ten zlý duch přemáhá. Modlitbau dábelſtwý ſe wyhaněgy/ Modlitbau wýtězy/ ge porážegý. (s. 36)	Dobrze tedy Uczitel toto powěděl, Tak geſt Modlydba ſtála welmj draha, ZěYenj ten dábel Zly duch przemaha, Modlydbau dábelſwj ſe wyhanegy, Modlydbau witězy ge PoraZęgy (ex. 7, ř. 18–22)
Tedy Opat přikázal mu přijſtně řka: Vade & tace. Gdi pryč a mlč. (s. 41)	Tehdy, Opat przjkazalmu przifne, rzka, gdj pryč amlcýz... (ex. 8, ř. 3–4)
...neb tak gedem z učitelů Cýrkwe dij: Pura eſt oratio, quam in fuo tempore, faeculis non interueniunt curae. <i>Takowá Modlitba čiſtá Býwá/ wzáctná také giſtá. Kdož ſe wčas Modlitby ſnažý/ Zě mu péče nepřekážý. Nižádná Swěťſká wěc marná/ Ta Modlitba býwá zdárná.</i>	Neb, tak gedem Zuczitelu Czyrkwedj Takowa Modlydba bywa Czifta, bywa wZatctna take gyſta, kdož, ſe wczáY Modlydby ſnazj, Zěmu Pecze Neprzekazj NjZádná Ywěťſka wěcz Marna, Tamodlydba bywa Zdarna, ... (ex. 12, ř. 21–26)

Latinské termíny, které Konstantin Levý zřejmě považoval za všeobecně známé, však převzal a naopak vypustil český ekvivalent (příklady viz v tabulce č. 3). Ovšem existují též výjimky (viz druhý příklad, tabulka č. 3). Zaznamenali jsme i vložení latinského výrazu namísto českého spojení užitého v předloze: v exemplu č. 25 nahradil Konstantin Levý původní výraz *přewor* zněním *prior*. Levý také oba uvedené typy výpustky kombinoval, jak lze doložit rovněž z exempla č. 25. Tam namísto původního *Succurre, succurre, succurre. Pomoz/ pomoz/ pomoz* (*Vejkład prostý*, s. 198) Levý zapisal *Succure, Pomoz Pomoz* (ř. 22).

Tabulka č. 3: Výpustka českého překladu – ponechání latinského ekvivalentu

<i>Vejkład prostý</i>	<i>Exempla Konstantina Levého</i>
Za mau neymilegšlý Matku říjkám Pater Nof-ter a Miserere , Otče nášs/ a Smilůg fe Pane Bože. (s. 94)	Zamau Negmilegšy Matku rzikam, Pater Nofter, a Miserere , ... (ex. 15, ř. 8–9)
Y ftal fe k němu hlas Antoni nondum peruenifti ad menfuram Coriarij, qui est in Alexandria. <i>Antoni Starečku mily/ Uč fe Modly každau chwijli. A wšsak gešftě, mášs to znáti/ Zě fe nemůžefss wrownati. Gednomu Koželuhowi/ Mému wěrnému flauhowi. Genž w Alexandriy bydlý/ Y nawšftěw geho obydlý.</i> (s. 174)	..., yštalfe, kněmu hlaY, Antoni nondum peruenifti ad menhuram Conarij, qui est in alexandria ,... (ex. 21, ř. 2–4)
A tak gešt tu pochowán/ In sepulehro patrum fuorum. W hrobě Otcůw šwých. (s. 226)	Atak gešt tu pochowan, in sepulehro, patrum suorum ,... (ex. 30, ř. 28–29)
...on mu otewříjti nechtěl řka: Tu quis es? Ty kdo gý? On mu pokorně opowědel. Ego sum frater Ionnes. Yá fem bratr Jan. (s. 229)	...on mu otewrzitj nechtěl rzka, tu quis est Ego sum frater Iohanes ,... (ex. 32, ř. 6–7)
...takowau gim toliko odpowěd dáwal. Ego sum Cattus. Yá gfem kočka. (s. 247)	Neopowedel Než, Ego, Sum Cattus ,... (ex. 39, ř. 10–11)

Konstantin Levý vypouštěl slova s podobným významem v případě, že se nacházejí v textu za sebou:

...z této **hyftorye a příjkladu** poznává. (Vejkl., s. 13)

...gednau Modlitbu Páně **dokonal** a wyříjkal... (Vejkl., s. 33)

...kterýž w Domě šwém peníjzku /**halijřku**/ ani kaufku chleba neměl. (Vejkl., s. 243)

zteto **hyftoryge** pozna (ex. 3, ř. 53)

gednu Modlydbu Paně wyrzjkal (ex. 6, ř. 7)

...který wdomě šwem Penizku, anj kaufku chleba neměl,... (ex. 38, ř. 10)

Dále Konstantin Levý z Lomnického textu vynechal ty pasáže, které přímo odkazovaly na jednotlivé kapitoly *Vejkładu prostého*. Obecně jde o úseky, jež vykládají Bibli, či o ty, kde Šimon Lomnický oslovuje čtenáře.

7.2 Implementace

Jako další rozdíl mezi záznamem exempel u Lomnického a Levého jsme identifikovali implementaci. Ta se často vyskytuje v blízkém textovém okolí výpustky. Po vy-

puštění určitého slovního spojení zajišťoval Konstantin Levý lepší srozumitelnost textu vložím slova či několika slov jiné slovně druhové platnosti, jejichž úkolem bylo nahradit vypuštěnou pasáž. V jistých případech vložím se substantiva změnil význam celého úseku (příklady viz v tabulce č. 4). První a třetí z níže uvedené tabulky poukazují na vložení slovního druhu za účelem posílení srozumitelnosti textu. Druhý příklad reprezentuje subjektivní implementaci pásaře.

Do textu ovšem Levý začleňoval nejen jednotlivá slova, jako např. *trantarye*, ale i celé skupiny veršů. Vybíral si přitom takové, které se tematicky hodily k danému exemplu. V některých případech je převzal z *Vejkładu prostého*, např. v exemplu č. 21 za původní Lomnického text přidal verše z jiné jeho části spisu (viz tabulku č. 5).

Tabulka č. 4: Implementace slova či slov jiné slovně druhové platnosti

<i>Vejkład prostý</i>	<i>Exempla Konstantina Levého</i>
Nebo cti a uměnj/ které gfem w Swětě měl/ k chwále Boži gfem ho neužjwal/ ale chwály fwé tudy gfem wyhledáwal... (s. 195)	Nebo cytj auměnj ktereferem, wfwetéměl, kchwale boży femho Neużywal, ale chwaly fwe fem fobě wyhledawal... (ex. 24, ř. 15–17)
...ginj wflyckni že do Pekla mli. (s. 204)	gynj wflyczknj Zé do Pekla mly – do tran- tarye- (ex. 26, ř. 4–5)
Gefftē také wleknj fe/ když flyflyfs o múkách Pekelnich/ kteréž dáblowé gfauce duchowé/ přirozenijm fylnij/ fotwa a přewelmi težce fnallegij/ gefsto gim nidká nebude konce. (s. 205)	Yefftē take Uleknj fe když, flybyff omukach Pekelnich, kteréž dáblowe gfauce duchowe przjrozenim fylnj, fotwa a przewelmj teżcze to , fnallegy gefsto gym Nikda Nebude konce,...(ex. 27, ř. 13–14)
Něgaký Krčmář sřenkowal Wjno/ a dobré y złé wflecky přigijmal do fwého domu...(s. 223)	Něgaky Kruczmar srenkowal Wino, adobre yzle wěcy wflecky przygymal, do sweho do- mu,... (ex. 29, ř. 1–3)

Tabulka č. 5: Implementace verše

<i>Vejkład prostý</i>	<i>Levý, exemplum č. 21</i>
...geřtĕ gřem k mijře flow twých nepřilřel. (s. 175)	...geřtĕ řem kmirže flow, twých Neprzřřel, Yejtly řetolyko Modlyř Zafebe, gedeneřen Modlyd, bude Zatebe, apaklyžetyřemodlyřř Zawřřeczky, Wřřyczknj Zate budau ře mod- lyt wZdyczky amen (ř. 21–24)

Z celkového počtu čtyřiceti sedmi převzatých exempel jsme identifikovali dvacet pět případů, v nichž Levý k mravokárnému příběhu připojil veršované pasáže, jež převzal buďto z jiných částí Lomnického tisku, nebo z jiných textových předloh (příklady viz v tabulce č. 6).¹⁰⁹ Z versologického hlediska jde o sylabické verše s trochejským spádem a sdruženým rýmem, počet slabik ve verši se pohybuje v rozmezí od osmi do deseti.

Tabulka č. 6: Převzatý verš z jiné části Lomnického textu

<i>Vejkład prostý</i>	<i>Levý, exemplum č. 8</i>
<i>Nebud chlubný/ nehonos ře/ A pyřřně newywyřřřg ře. Nedřž o řobĕ wřřřetečně/ Dobře což mářř koli wĕčně. Toho nepřipřřřřg řobĕ/ Neb to Břh dal z řářky tobĕ. (s. 45)</i>	Nebud chlubny, Nehonoř se, apyřřně ne- wywyřřugře Nedřž ořobĕ wřřřetecznĕ, dobrzĕ czo mař kolyw Weczne Toho Neprzřřpřřřg řobĕ, Nebto buh dal Zřařky tobĕ (ř. 61–63)

7.3 Nahrazení

Posledním typem rozdílu mezi oběma porovnanými texty je jednak substituce (a to výrazem podobného významu, parafrází či veršem), jednak jde o nahrazení expresivního výrazu neutrálním vyjádřením. Nahrazování je v Levého textu jevem dosti hojným (představuje 21 % z celkového počtu rozdílů). Tímto zásahem ve většině případů nedošlo ke změně významu nahrazovaného slova. U parafráze bylo snahou opisovaný text zkrátit a zároveň podat jeho shrnutí. Jisté případy jsou ovšem sporné (viz tabulku č. 7, příklad 4).

¹⁰⁹ Verše Levý zapsal in continuo, na rozdíl od textu Lomnického je tedy není možno na první pohled rozlišit od okolí. Vizualně jsou u Levého odlišeny ty verše, jež se nacházejí v závěru exempla, a splňují tak charakter praecepta, které vyplývá z mravoučného příběhu; veršovaná podoba pak nabízí recipientovi snadnější memorování.

Tabulka č. 7: Parafráze

<i>Veiklad prostý</i>	<i>Exempla Konstantina Levého</i>
Kteryž odesledw od Opata a připuſtiw k Srdcy ſwému ſlowa Opatowa y ſwá nerozumná od té chwjle nikdá nic w témž klaſtere nemluwil ale mlčeniwoft wždycky zachowáwal. (s.42)	...kteryž odešel odOpata aprzipustil kſrdcy ſwemu, ſlowa opatowa, yswa nerozumna, odte chwile, nikda, nicz wtemž klaſterze nemluwil akdyžtak mlčenywy byl (ex. 8, ř. 5–7,)
Y ſli k něgakému Starcy genž odewſſech, za Swatého Człowěka gmijn byl. (s. 11)	Yβly knegakemu Ytarcy genž odewβch ZaYwateho držan byl (ex. 3, ř. 12–13)
To při ſobě feznaw... (s. 32)	Tak przjſobě poznal... (ex. 5, ř. 23,)
Pŕgdu a také Lotrem budu... (s. 45)	Pugdu atake Petraujkym budu (ex. 9, ř. 20,)

Nejvýraznější parafrázi jsme identifikovali v exemplu č. 18. Za opsaný mravokárný příběh Konstantin Levý umístil abreviovanou verzi dalšího exempla, které je ve *Veikladu prostém* umístěno v kapitole *Prosba první: Posvětiž se jméno tvé* (zkrácenou verzi Levého viz v tabulce č. 8). Parafráze se často prolíná s užitím slov podobného významu.

Tabulka č. 8: Nejvýraznější parafráze v exemplu č. 18

<i>Veiklad prostý</i>	<i>Exemplum č. 18</i>
Ale my chcemeli/ ma mladij y ſtařj od Pána Boha hrozně pomſty a pokuty ſe uwarowati <i>a ugitiſj/ muſýme ne dábla/ ale Pána Kryſta wzywati/ a od takowého rauhárij ſe zdržowati/ žádného dáblu neporaučeti/ neproklinati/ nýbrž ſe warowati/ Gména Božijho také nardarmo nebrati. Ale yakž nás toto prwnij Swatá Prosba učij/ Gméno Božij w nás poſwěcowati/ ctijti a welebiti. A tak teprwa hodně budeme ſe mocy Modliti/ a řijkati. Poſwětiž ſe Gméno twé.</i> (s. 134)	..., ale my, chcemely Mladj y ſtaři odPana boha hrozne pomſtj, apokuty ſe uwarowatj, Muſýme Nedáblu neporaučetzj Neproklynatj Nybržſe Warowatj Ymena boziho <u>Wucztywoſtj Mitj gecztitj a Welebytj Negaky człowek ſteffan przjſſel Wopily domu, Wolal, naſwe Pachole, podſem czerte Zugmně czért hned przjſſel, ſrżewycze ſe hned ſamj rozwazowaly poznalžebyl czért, zwolal ogedy bidnjcze my Pacholeſemga wolal Netebe, odeſſel, a wicze ſčertem Nežertowal. (Měl czaŸ)</u> (ř. 38–48)

V neposlední řadě Levý expresivně zabarvené intenzifikátory nahrazoval neutrálními výrazy (příklady viz tabulka č. 9). To se mj. projevilo i v neutralizaci deminutiv, netýká se to však všech zdobnělin. Navíc Konstantin Levý intenzifikátory naopak

do přepisovaného textu též doplňoval: např. Lomnického spojení *welykau rowinu* (viz exemplum č. 19, ř. 120) doplnil intenzifikátorem *welmj*.¹¹⁰

Tabulka č. 9: Nahrazení expresivních výrazů neutrálním vyjádřením

<i>Vejkład prostý</i>	<i>Exempla Konstantina Levého</i>
...nebo byl welice auzký/ náramně hladký a plzký/ a yako teď Meč hebký/ A pod Mołtem pak/ Ržeka hrozná tekla/ hady a Draky/ Sftjry a Ziabami hroznými žjalami... (s. 150)	...nebo byl welycze aulky, ahladky agako meč hebky, apodmołtem pak ržeka tekla, hady a ſftjry, a Zábamj hroznymj Zizalamj...(ex. 19, ř. 142–144)
...někam na ſwém koničku a náhodau... (s. 31)	...někam Nafwem konj, anahodau... (ex. 5, ř. 2)
A třidcátý den když Biskup ſám w ſwém Pokogiku feděl... (s. 195)	30 den když, biskup ſam wfwem Pokogy feděl... (ex. 24, ř. 10–11)
Byl geden Paufewnijček na Pauſtj... (s. 274)	Byl geden Paufwenik Napauſtj...(ex. 43, ř. 1–2)

¹¹⁰ V tomto příkladu lze identifikovat několik typů úprav Lomnického textu. Kurzivou vyznačujeme výpustku tautologie, podtržením substitucí slovem podobného významu, tučným fontem výpustku původního praecepta a přerušovaným podtržením parafrázované podání zkráceného exempla z *Vejkładu prostého*.

8 Závěr

Na rukopisný soubor česky psaných exempel Konstantina Levého z roku 1681, jež je dnes uložen pod signaturou R 353 v Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích, lze pohlížet jako na kazatelskou příručku, která mohla sloužit jako zásobárna exempel. Levý mravokárné příběhy seřadil podle předlohy, již se nám podařilo identifikovat, jedná se o spis Šimona Lomnického z Budče *Vejkład prostý na nejsvětější modlitbu Kristem Pánem vydanou Otčenáš* z roku 1605. Levého soubor vznikl jako opis zmíněného tisku Šimona Lomnického, Levý však nepřijímal všechna exempla Lomnického. Ta, která jsou v tisku *Vejkład prostý na nejsvětější modlitbu Otčenáš* rozsáhlejší, nahrazoval jinými mravoučnými příběhy.

Při srovnání Lomnického tisku a Levého rukopisu jsme identifikovali čtyři základní rozdíly mezi oběma texty: úpravy formálního rázu, výpustku, implementaci a nahrazení. U každého typu jsme následně klasifikovali jeho další členění. Úpravy formálního rázu jsou morfologické či pravopisné. Některé změny ovšem lze charakterizovat jako písařské chyby, jde zejména o neúmyslné vypuštění litery či liter, změny slovosledu a přehlédnutí. Výpustky se týkají odstraňování tautologických spojení (vypuštění českých slov s podobným významem, vypuštění latinského či českého ekvivalentu) a odstraňování odkazů na kapitoly Šimona Lomnického z Budče.

V případech implementace vkládá Konstantin Levý. Poslední., čtvrtým typem rozdílu mezi oběma texty je nahrazení expresivního výrazu neutrálním vyjádřením a nahrazení původního znění slovem podobného významu nebo veršem. Levý též parafrázoval určité Lomnického úseky, zejména jde o závěrečná ponaučení exempel z předlohy, která jsou delšího rozsahu a často veršované podoby. Konstantin Levý je nahradil kratším redigovaným úsekem, který však významově odpovídal Lomnického textu.

Součástí bakalářské práce je také transliterace prvních padesáti exempel rukopisu Konstantina Levého a tematický soupis všech jeho exempel. Jelikož je naše transliterace exempel neúplná, je proto možné pokračovat v dokončení přepisu zbylých exempel. Též se lze v dalším zkoumání rukopisu R 353 zaměřit na identifikaci

vání rozdílů mezi tiskařským a písařským rukopisem na příkladu Lomnického tisku a Levého rukopisu či na literární analýzu jednotlivých exemplů.

Bibliografie

Primární literatura

Wffem wPotrzebach Zuftawagycznym duffem Kpotěffenj a Pobožnoftj Wypfane Pěkne Pržjklady aNauczenj gednomu každemu Leta Paně 1681 Frater Constantinus Fridericus Lewy, S^o Rządu CzysteCzyenfskeho, Profess wZlaty Koruně. Rkp., Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, sig. R353.

LOMNICKÝ Z BUDČE, Šimon. *Vejkład prostý na nejsvětější modlitbu Pánem Kristem vydanou Otčenáš...*, Praha, 1605 (Knihopis č. 4980). SVK České Budějovice, Zlatá Koruna, sign. SC 1516, neúpl.

UNGAR, Matěj. *Některé památnosti kájovského kostela. Kronika farnosti Kájov. 1656–1944*, Strojopis, Archiv obecního úřadu Kájov, bez sign.

Sekundární literatura

BOUČEK, Jan a kol. *Dějiny Zlaté Koruny: Zlatá Koruna, Plešovice a Rájov v proměnách staletí*. Zlatá Koruna: Obec Zlatá Koruna ve spolupráci s nakl. Halama, České Budějovice, 2013, 539 s. ISBN 978-80-87082-30-0.

BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích. II/2*. Praha: Libri, 2004, 399 s. ISBN 80-7277-087-X.

DVOŘÁK, Karel. *Nejstarší české pohádky. 2.vyd.* Praha: Argo, 2001, 214 s. ISBN 80-7203-368-9.

DVOŘÁK, Karel. *Soupis staročeských exempl. Index exemplorum paleobohemicorum*. Praha: Univerzita Karlova, 1978, 177 s. ISBN neuvedeno.

EBELOVÁ, Ivana. *Klíč k novověké paleografii. 2. vyd.* Praha: Karolinum, 2015, 242 s. ISBN 978-80-246-2507-2.

FORST, Vladimír a kol. *Lexikon české literatury: osobnosti díla, instituce. 2/I, H – L. 2/II, K – L*. Praha, 1993, 589 s. ISBN 80-200-0469-6.

CHARVÁTOVÁ, Kateřina. *Dějiny cisterckého řádu v Čechách 1142–1420*. Praha: Karolinum, 1998, 367 s. ISBN 80-7184-617-1.

KAŠPAR, Jaroslav. *Soubor statí o novověkém písmu*. Praha: Karolinum, 1993, 213 s. ISBN 80-7066-679-X.

LE GOFF, Jacques. *Středověká imaginace*. Praha: Argo, 1998, 327 s. ISBN 80-7203-074-4.

LEHÁR, Jan a kol. *Česká literatura od počátků k dnešku*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008, 1082 s. ISBN 80-7106-963-8.

LOMNICKÝ z BUDČE, Šimon. *Kupidova střela. Dětský rápek*. Eds. Jakub Krč a Vojtěch Hladký. Brno: Atlantis, 2000, 467 s. ISBN 80-7108-216-3.

MOCNÁ, Dagmar a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, 699 s. ISBN 80-7185-669-X.

PETRŮ, Eduard. *Proměny exempla v barokní literatuře*. In: Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, 5, 2001, č. 4, s. 23–29.

STICH, Alexandr a kol. *Repertorium rukopisů 17. a 18. století z muzejních sbírek v Čechách. I/1*. Praha: Karolinum, 2003, 406 s. ISBN 80-246-0611-9.

ŠPINAR, Jindřich. *Knihovna kláštera cisterciáků ve Zlaté Koruně. Nástin vývoje klášterní knihovny a pokus o její rekonstrukci*. České Budějovice: Státní vědecká knihovna, 1997, 97 s.

TRNKA, Ján. *Katalog mnichů Svatého Řádu Cisterciáckého kláštera Svaté Trnové Koruny, aneb, Zlatokorunští mniši ve světle listin, matrik a nekrologií: Catalogus monachorum Sacri Ordinis Cisterciensis monasterii Sanctae Spineae*. České Budějovice: Jihočeská vědecká knihovna, 2013, 297 s. ISBN 978-80-86964-09-6.

VINTR, Josef. *Bridelova rétorická strategie při užití exempla v "Křesťanském učení veršemi vyloženém"*. In: Slavia 64, 1995, č. 1–2, s.175–184.

VOIT, Petr. *Šimon Lomnický z Budče a exempla v kontextu jeho mravněvýchovné prózy*. Praha: Univerzita Karlova, 1991, 147 s.

ZBOROVSKÝ, Jan. *Z historie Kájova*. In: Výběr. Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech. České Budějovice: Jihočeské muzeum, 1968, č. 2, s. 29–31.

Internetové zdroje:

BENEDIKT z NURSIE: *Řehole Benediktova* [online]. [cit. 2016-02-20]. Dostupné z: http://www.klastervyssibrod.cz/_d/Rehole-Benediktova.pdf

Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Rozdíly mezi texty Konstantina Levého a Šimona Lomnického	33
Tabulka č. 2: Výpustka latinského výrazu – ponechání českého ekvivalentu.....	36
Tabulka č. 3: Výpustka českého překladu – ponechání latinského ekvivalentu.....	37
Tabulka č. 4: Implementace slova či slov jiné slovně druhové platnosti	38
Tabulka č. 5: Implementace verše	39
Tabulka č. 6: Převzatý verš z jiné části Lomnického textu	39
Tabulka č. 7: Parafráze	40
Tabulka č. 8: Nejvýraznější parafráze v exemplu č. 18.....	40

Seznam grafů

Graf č. 1: Rozdílnost rukopisu Konstantina Levého a <i>Vejklatu prostého</i>	35
Graf č. 2: Odstranění tautologických spojení	35

Seznam příloh

Příloha 1: Transliterační poznámka	49
Příloha č. 2: Transliterace rukopisu Konstantina Levého	50
Příloha č. 3: Tematický soupis exempel	50
Příloha č. 4: Seznam řeholníků ze spisu <i>Některé památnosti kájovského kostela</i>	50
Příloha č. 5: Titulní strana rukopisu Konstantina Levého	50
Příloha č. 6: Písmo podobné tištěné antikvě v rukopise Konstantina Levého	50
Příloha č. 7: Přípisek v knize <i>Vejkład prostý</i> z knihovny ve Zlaté Koruně	50
Příloha č. 8: <i>Vejkład prostý</i> – věnování Rudolfovi II.	50
Příloha č. 10: Přeškrtnuté slovo v rukopise Levého	50
Příloha č. 9: Oříznutá strana a inkoustové skvrny v rukopise Levého	50
Příloha č. 11: Číslovka ve tvaru 10 v rukopise Levého	50

Přílohy

Příloha 1: Transliterační poznámka

Pracujeme s unikátně dochovaným rukopisem barokních, česky psaných exemplů z roku 1681, který je dnes uložený v Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích pod signaturou R353. Rukopis je psán pouze jednou písařskou rukou, a to zřejmě Konstantinem Levým.

Zde podáváme transliteraci prvních padesáti exemplů z celkového počtu osmdesáti dvou. Při transliteraci jsme vycházeli z transliteračních pravidel Ivany Ebelové.¹¹¹ V případě, že text nebyl dobře čitelný z důvodů skvrn či oříznutí strany, jsme přihlíželi k tisku Šimona Lomnického *Vejkład prostý na nejsvětější modlitbu Otčenáš*, který Konstantinu Levému sloužil jako přímá textová předloha. Tato místa vyznačujeme závorkami <>. Závorkami [] zaznamenáváme emendovaná slova. Paginaci a číslování jednotlivých exemplů, které jsou dodatečně dopsané tužkou, přejímáme a uvádíme je též v závorkách []. Tuto segmentaci textu zachováváme i v sporných případech (viz příloha č. 17, 22 a 26).

Písař užil minimálně dvojí velikost písma, větším písmem zaznamenával incipity. Toto rozlišení se snažíme zachovat, proto jsme pro incipity zvolili velikost 14 bodů; zbylý text transliterujeme velikostí písma 12 bodů. Pro lepší přehlednost řádky číslováme.

Rukopis je psán novogotickým písmem, jeho celkový ráz je polokurzívní. U některých liter lze klasifikovat kurzívní prvky – tvar a duktus minuskul, například *r*, *w*. U latinských termínů písař zjevně napodoboval tištěnou antikvu – tyto případy přepíšeme tučně.

Kvantita samohlásek není v rukopise vyznačena, kromě *-í*, které je někdy vyznačeno literou *j*, např. *pokußenj*.

Během transliterace jsme identifikovali dvě rozdílné podoby liter *b*, *k* a *h*, ve všech případech jsme se ale rozhodli je přepisovat jednotně. V textu se vyskytuje několik podob liter *s*, dlouhé *s* (*starecz*) a široké *s* (*YPenězy*), u *Y* rozlišuje Konstantin Levý další formu minuskulní a majuskulní, my je však zaznamenáváme jednotně.

---

¹¹¹ EBELOVÁ, Ivana. *Klíč k novověké paleografii*. Praha, 2015.

Užití majuskul, minuskul a interpunkčních znamének neodpovídá dnešnímu úzu a ani se nepřibližuje podobě tištěného textu Šimona Lomnického. Konstantin Levý strídá tři způsoby zápisu číslovek: slovem (*trziczetj*), číslicí (100) a ve tvaru $\overline{10}$ (viz přílohu č. 10).

Příloha č. 2: Transliterace rukopisu Konstantina Levého

[Úvodní strana]

1. [p. 1] Wffem wPotrzebach
2. Zftawagycym, a Pomocy
3. hledagyczym duffem
4. Kpotéffenj, aPobožnoftj
5. Wypfane Pèkne Prżyklady
6. aNauczenj gednomu Každemu
7. Leta Panè 1681

8. Frater Conftantinus Fridericus
9. Lewy S^o Rządu Czyfter
10. Czyenkeho, Proffes WZlaty
11. Korunè [p. 3]

[Exemplum 1]

1. Leta Pañe 1125. Kalyffus
2. Tatarfky Kral, chtèl zfweho Kralowftwj, wy
3. plemenitj wfieczkny Krzeftany, Nebo Krzeftanj, YPo.,
4. hany fpolu bydlely, Yeden Pak z radd geho, ra.,
5. dil Kraly abytoho mocy Neczinil, ale aby ge, ZE
6. wangelyum gegych przemohl, Zè KryftuY Buch
7. krzeftanfky mluwil, Yeftly by Ktery Krzeftañ
8. nepochybuge rzekl ta Ylowa, horze, Zdwihnjse
9. awrzfebau do Morze, Zèfemutak ftane, Kteryž
10. uczinil tak, afwolal wfieczkny Krzeftany, aptal
11. fegych, geflyby Ylowo Kryftowo, ageho,
12. Ewangelyum Prawdiwe bylo, Odpowédely
13. wfieczknj Zè tak gefł, Yhned pohrußku Uczy
14. nil gefly toho w $\overline{10}$ dnech skutkem Nedokazj
15. Zè wfycznkj Zahynau, Tehdy Yeßlyse, Bi,
16. fkupowe a Knèzi, afwolaly Krzeftany, a Uložly
17. do $\overline{3}$ dne Puft ModlylyYe, a Pana Yežiße, Kry,
18. fta YPlaczem profly, aby fwym wèrnym, Ypomo., [p. 4]
19. czniem bytj, raczil, YZgewilofeto gednomu
20. Pobožnemu, biskupu, Zè negaky, gednowoky ffwecz

21. hoden geft ta Ylowa wypowieditj, alyd, krzefta
22. nŕky Ztoho Nebe Ypeczenftwj wyfwoboditj, ale,
23. on ſpokory tomu odpiral, ahrziſnjkem, wely,,
24. kym bytiYe prawil, Awſak Ypoſluſenftwj
25. arozkazanj to naſebe przigal, ytedy ſtaly, krze,,
26. ſtane, Zgedne ſtrany, a krziſ kryſtu ſebau, mēly
27. a kalyffus kral, Ywymj Wogſkem zdruhy,
28. ſtrany, hotowj gfaucze abyty krzeftany, wſſeczny
29. Zmordowaly, Protoſ poklekl na kolena ſwa
30. ſwecz, ModlylYe Panu Yeżyſy kryſtu, wtento
31. Ymyſl rzka: O Pane Yeżyſy kryſte Yynu,
32. Boha Ziweho, Prawdo wēczna, Pohlediſ, na,,
33. NaY, wtento tak Zarmauczeny aNebezpečny
34. CzaY, anedopauſtēg tolyka twym Wērnym, krze
35. ſtanum, Zahynautj atwe Ywate Evangeljytky,
36. prawdy, wpotupē Zanechawatj, A Pak rozkazal
37. te, horſe abyſe Zdwiſla a wrhla ſebau do Morſe
38. czoſe yhned ſtalo, Towida kral, Welyczefe,
39. naramnē tomu podiwil, atoho Ulekl, ahned, [p. 5]
40. Ye Pokrztitj dal, ygynj Mnozy Ynim, atak,
41. wira krzeſtjanſka diwem tim, wten den kupodi
42. wu geft potwierzena arozmnoſēna

[Exemplum 2]

1. Yeden zSwatych Starſych
2. bratrz Napauſtj, poſlal Uczedlnika
3. ſweho, aby nawaſyl aprzjneſmu wody, yZapo,,
4. mnēl Uczedlnyk Yſebau prowazu wzytj Y kterymſ
5. waziwal wodu, akdyſ przyſel kſtudnjczy
6. Zarmautilſe welmj, a Zē byla odtud daleko, cha,,
7. laupka gehu, czoby mēl czinitj aczo przed ſebe
8. wZytj newēdēl, Nebo neradbyſebyl prazdny
9. domu Nawratil, Teda ſa wtak naramny, peczly,,
10. woſtj afauſēnj, Padl Na kolena ſwa, Modlyl,,
11. Ye ſplaczem Panu Bohu, rzka, Pane Ymj,
12. lugYe Nademnau, Podle tweho welykeho Milofrdenſtwj
13. kteryſy Ytworzil Nebe y Zemj, y wody Morſlke
14. awſſeczny wēcy, ktereſ wnjch ſau, agenſ cziniſ
15. diwy Welyky Yam, Ymylugſe Nademnau, Proflu,
16. ſebnjka tweho kteryſ mnē poſlal, akdyſtu powſtal,
17. odModlydby Zwolal, OYtudnicze, ſtudnicze [p. 6]
18. Poſlal mnē Yluſēbnjk kryſtu, Otec duchownj
19. mug, abychmu Nawaſyl wody, Y hned wyſtaupila

20. woda Zhuru až kwobrubè, akdyž Naplnil,
21. fwau Lahwicy wodau odešel, Welebè, Mocz Pana
22. Ypafytele našeho Yeziše kryfta, Woda Pak,
23. te Ytudnicze, Nawratilafe hned ZaYe Namifto Ywe

[Exemplum 3]

1. Byly dwa Bratri Stawu
2. rytiržkyho, Naboženstwj Praweho, aobcowanj, ɓle,
3. chetneho, Znamenawše wtomto šwètè, šamau, pau,,
4. hau Marnoft awprawoft, tolykež mnohe podwody
5. aoklamanj, yržeklyšobè wešpolek, hle Otecz byl
6. naš wZatczny, wšwetè Ylawny Pan Welyky
7. Mnoho Zlatamèl, Poddanych, a Ylužebnjkuw
8. y Ylužebnjcz doštj, awšak muto wšeczknò nicz Ne,,
9. špomohlo, předšè Umrzítj mušyl, Ydémemy
10. a služme Panu Bohu, on Nam mužeto bohatšwj
11. aty dary datj, genž nam Nebudau moczt Zhynautj
12. Yšly knegakemu Ytarcy genž odewšch ZaYwa,
13. teho držan byl, y Žadalyho abyge wšwug Ržad
14. przigal, ale, on WZaw Radu Zbratrzimj šwymj [p. 7]
15. Ržekl gym, aby Negprw šly Napaušti, atam
16. geden Rok bydlely, Ziwnoftj šobè, šprace rukau šwych
17. dobywaly, chtège tudy ge škufytj, Zdaly wšwem
18. předšewZetj štaly budau, kterzizto pokornè rozkaz
19. vyplnily, šly Namjšto gym Ukazane, a Welyke, Na,,
20. božne horlywoštj ten Rok tam štrawily, Po Rocze
21. przivedl šobè Opat kšamètj Zadošt gegych, aržekl
22. pugdu a Zwim, Zdaly šautj Mladency tam
23. šetrwaly, a když šel Nalezlšgetam, an WZa
24. hradè pracugy, PoZrawil gych pokornè, anoj, przj,,
25. galyho ochotnè, atenocy, Pošlauzily mu czotu kolywècz
26. mèly wewšem powolnè, Ržekl gym štarecz, aby
27. šeho nicz neoštegchaly, ale podle obycžege aZwyklo,
28. štj aby šobè czynily, ahle kdyžYe domjwaly, Zè
29. štarecz špj, wštaly anabožnèYe Panu Bohu Modlyly
30. akdyž bylo Populnocy, Widel štarecz štaršyho, bra,,
31. tra, anšè štkwèl gako šluncze, a Angele štaupily
32. knèmu, ašozdwjshlyho od Zemè tak wyšoko Zèho
33. štarecz šotwa mohl widètj, Nad Mladšym Pak,
34. widèl mnojtwj đablu Našpušob čerwuw, kterzj
35. mu chtèly kdyžšè modlyl, do Ušt wleztj, ale on
36. šwelykym Placžem wZdyšè modlyl dotud, až odnèho
37. Wšeczknò to mnoštwj đablu oštaupilo, aAngele, [p. 8]

38. Prziſtaupily, atoho ſtarſyho bratra ZaYe Na gehu
39. przedefle miſto poſtawjly, ateprowa Pak ta ſwétloſt
40. odeſla, Narano Poſpiſyly oba kſpowédj, YpoZnal
41. ſtarecz, Zéten ſtarſy bratr moczné przemohl, po,
42. kuſenj, dabelſka, aprogeho bohomyſlnoſt, wy
43. zdwjhowan byl odzemé, abymél potéſenj Zſlyſenj
44. angelſkych piſnj, Mladſy pak bratr geſſte byl
45. neſwjtezył ale ZmuZile dáblum ſkrze, Modly,
46. dbu odpiral, Yprzjgalge ſtarecz do ſhromaždenj
47. kteržižo Panu Bohu ſlaužice, amnohymj diwy
48. ſe ſtwycze wdobrem dokonaly, awPanu Uſnuly
49. aYwaté uczinily, Zéſau Potomto ſwété Nepoſtau,
50. pily, gemu Neſlauzily, ale odnéhoſe odwratile
51. a Panu Bohu ſe oddaly, nebo ſweť rowné gako czert
52. ſwym Milownjkum, aſlužebnjcum, Zlau odplatu
53. dawa, Yakž ſe to opét zteto hyſtoryge pozna

[Exemplum 4]

1. Byla Yedna Zéna wſwété Roz,
2. koſna, Weleſlawna, hrabénka Kampanye, ata ſaucz
3. Dczera Krale Ludwika aſeſtra krale ffranczkeho
4. Zagedno hrabé Z kampanye ſe Wdala, acztyry,
5. krale Bratrj, wenglyczke Zemj méla, a Yyna [p. 9]
6. WZamorſkych kragynach, Ta Po Ymrtj ſweho
7. manZéla, welykau pegchu anadhernoſt, prowo,
8. zowala, awewſem tomu Ywétu Lybitj ſe chtéla
9. Potom takowau odplatu odſwéta WZala
10. když Naſmrtedlne Poſtely ležela rozkazala
11. kſobé przjgytj Muži ſwatymu, akraſoMluw,
12. nemu, Opatu Perſanye, ten když Prziſjel, Ne,
13. byl dopokoge wpufften, ale Przededweržmj
14. czeka[ti],¹¹² muſyl, Nebo hrabénka guž byla Umrže
15. la, aYlužebnjcy aſlužebnice gegy, Wiſſelyga,
16. ky domownj Nabytek mezy ſebau rozebraly, Na,
17. dobj Zlate, ſtrjzbrne, ſlaty drahe, ano yta, pro,,
18. ſtéradla, apoduſky Na kterychž Mrtwa ležela
19. wſeckno Wſbudy pobraly, Napoſledy geden
20. przjſjel Zé dlauho pomeſkal, Wzal Zacyp, perži,
21. nu kterauž geſté gedinau podſebau méla, ytu,
22. pryč odneſl, atelo mrtwe, Nahe, Na ſlamu ſwalyl

¹¹² Czekati] czeka; emendujeme podle textu Šimona Lomnického z Budče, *Vejkład prostý na nejsvětější modlitbu Otčenáš* (dále jen Lomnický, *Vejkład prostý*), Praha, 1605, s. 14.

23. aležetjho tak nechal, kdyžŝe Opatowj čekatj guž
24. ŝtegfalko, Negaky Y pržjŝtogyczych Ytawu Rytjržŝkyho
25. Čzłowěk hněwageYe, wyrazil mocy dwerže, a Muže
26. Pocziwoŝtj hodneho tam wpuŝtil, kteryžto wŝed,
27. do Pokoge, Uzržel to Ylawne Tělo, TeNegurozenegŝy
28. hraběnky Na Ylamě Ležetj Nahe, Yeden, Ylužeb, [p. 10]
29. niku chtělge ŝlamau pržjkrytj, Opat Nedal,
30. a Propržjklad gynych, toho Nedopuŝtil, ale wyŝokym
31. hlaŝem Wolal, Owy wŝycknj Wizte Nadher,
32. nau Ylawu NegUrozenegŝy hraběnky Marye,
33. Patrže Nagegy Rozkoŝne Tělo, gakym poŝmėchem
34. hanby geŝt obwinute Pohledte gak gy Ywět, Zamno,
35. ho Wažnau Pocziwoŝt, aYlawu, odplatil, agak,
36. blažniwau odmėnu gy Uczinil, Protož Ponėwadž
37. pržtak Urozene ofobė, potupena geŝt Ylawu
38. Ywětka, aczoŝe ŝtane ŝtjm Čzlowekem ktery take
39. Neŝtaudně dychti awyhledawa Pocziwoŝtj, achlauby
40. Tohoto Ywěta

[Exemplum 5]

1. Swaty Bernard Yednoho Čza,
2. Yu, gel nėkam Naŝwem konj, anahodau ŝeffel
3. ŝe wceŝtė ŝnegakym Yedlakem, akdyžŝe ktomu, pržj,
4. czina dala, galŝobė welycze Ywaty Bernard, ŝtegfalkat,
5. oneŝtaloŝtj Yrdce, adābellke překážce, Přy Ywate,
6. Modlydbė, taužjtj anaržkatj, Yedlak to ŝlyŝe hnednim
7. pohrzel, aprj modlydbė Zėmiwa Yrdce ŝtale, anepo
8. hnutedlne, Čhtėgeho S^o.Bernard wtom ŝkusytj, aprže
9. Mocy, ržeklmu NuPržjtely Uchylŝe malyczko Naŝtranu
10. aŝgakau Negwegŝe budeŝ mocy ŝnažnoŝtj, ržikeg [p. 11]
11. Modlydbu Panė „O[t]cže¹¹³ Naŝ,, kterauž geŝtlyže
12. bezewŝy myŝle roztržitoŝtj, pokognė Wyržikaŝ, konė,
13. tohoto meho koneczně ŝobė darowaneho, odemně, mit
14. budeŝ, Aletymj wŝak naŝwe ŝwėdomj Prawdu
15. powėditj muŝyŝ předemnautoho geŝtlyžetj nėtčno
16. gyneho Namyŝl přjgde nezatagyŝ, Yedlak ŝtoho
17. Zradowal agynacžŝe Nedom[n]iwal¹¹⁴ Než Zėguž toho
18. konika wyhral, Ymėle wYtranu odŝtaupil, aZho
19. towilŝe ktomu, Modlydbu Panė (Otcze Naŝ) ržika[t]¹¹⁵
20. počzal, ahle ŝotwagy Polowicy wykonal, až nezbedně

¹¹³ Otcze] ocze; emendujeme podle Lomnického, *Vejkład prostý*, s. 31.

¹¹⁴ Nedomniwal] nedomiwal; emendujeme podle Lomnického, *Vejkład prostý*, s. 31.

¹¹⁵ ržikat] ržika; emendujeme podle Lomnického, *Vejkład prostý*, s. 31.

21. myšlenj, wYrdce geho fe mu wtraufylo, adábelmu,
22. wnukl tak zépomyšlyl wyhraly toho koné takelymu
23. ktomu przida sedlo, Tak przjŏbè poznal, gfa febe
24. sam Zle fwèdom, kfwatemu **Bernardu** fe Nawratil
25. acofemu przitom Modlenj przjhodilo wèrne oznamil
26. a Potom nikda ofobè tak wšetecznè awyfoce Nefmegβlel
27. Nebo gefly ktera gyna težka prace gefl, Nenagdefe
28. Źadna tšy gako wèrne Panu Bohu fe Modlytj,
29. Tento Ywèdek Zamné toho potwrdj, PtaljY[e]¹¹⁶ Bratzj
30. opata **Agatona**, Otcze ktera gefl wobcowanj, NegWe,
31. tšy prace, Řekl gym, odpuflemj Yafmegβlym, Zè
32. Panu Bohu ModlytiYe, Nebo když fe chce, Czlo,
33. wèk Panu Bohu wèrne Modlytj, wZdyczky mu, [p. 12]
34. Nepratele dáblove hledj wtom Pržekážku czinitj,
35. daucze Zè njczimž gynym, Nebywagy przemozènj
36. gedine fkrze Pokorne, aNabožne Panu Bohu, Modlenj,
37. Acžkolyw wβelykau pracy kterauž Czlowèk, gfa
38. wduchownjm obcowanj poftawen, nafebe przjgyma
39. Tèzce apracznè gy wykonawa, awβak wzdy, Nè,
40. kdy, negakeho odpoczinutj, Uziwa, adoftawa, Ale,
41. Modlydba pak, ta až dopoflednyho wZdechnutj, Ufta,
42. wicznau, przekážku, potykanj yroztržitau myfl, miwa
43. adam toho téd geflè gyny przjklad

[Exemplum 6]

1. Negaky kazatel horlywy Milownjk,
2. Lydfkych dušy, gezdiwal Na Oflyczku, ktere,
3. ho, ŏbè proto chowal, aby wšudy gezdil, lyd, Na,
4. pominal a Ylowo bozj kazal, ytreffiloYe, když,
5. gednau donegakeho koftela, aby Ye Panu Bohu
6. modlyl, wèβel, aWofla uwelkych dwerzj, nechal
7. yNežly gednu Modlydbu Panè wyrzjkal, až Neko,
8. ly krat Na Wofla pomyslyl, kdybymj geg tam,
9. nèkdo wZal, Cožufebe rozwažuge, Zèmu ten,
10. Ofel przjmodlydbè przekážku czinj, gakž zkoftela
11. Wyffel ahnedho Prycz dal, ržka, Nechcy toho,
12. mitj cžož mnè turbiruge, ame Yrdce od boha
13. odwracuge, ataktu ftaroft zfebe fložyl [p. 13]

[Exemplum 7]

1. Negaky Pobožny Czlowèk,

¹¹⁶ PtaljYe] PtaljY; emendujeme podle Lomnického, *Vejklad prostý*, s. 32.

2. mël ten obyczeg, kolykratkoly, dabël, wnukal mu,
3. negake myŕlenj Pokuŕbenj, ðel hned Na Miŕto
4. modlenj wŕaukromj mnoho nemluwil, ale tolyko
5. takto kraticzce ŕe Modlyl, rka, ofladky Yeziŕy
6. genŕY bolke mocy Ymilugŕe Nademnau, racz mnè,
7. Pomocy, Yhned pokaŕdem takowem Modlenj, dabel
8. odného odŕtaupil, aprzeŕtalo pokuŕbenj, Yednoho, pak,
9. czaŕfu, geden Ywaty, otec, flyŕel, kterak dablowe
10. Narzikały Zènjcimŕ ŕpiŕe, przemozenj aodehnanj, Ne,
11. bywagy gedinè tim Negŕwètègŕym gmenem **YezuY**
12. kdoŕge Naboŕné wZywagy, awtom gmenu radj ŕe,
13. modly, Nebo kde geŕt Modlydba Naboŕna, acziŕta, tu,
14. dabël duch necziŕty bytj nemuŕe, geŕt wècz gyŕta, Onen,
15. dobry Tobiaŕ wZaw gatory ryby, wloŕyŕge Nauhly
16. Ziwe aZahnal dabëlŕtwj tim kaurzenim, Tak,
17. Zaŕene dabra, kdoŕma Ziwa u wiru, akbo,
18. hu roznicenau Laŕku ŕwym Modlenjm, dobrze
19. tedy Uczitel toto powèdël, Tak geŕt Modlydba
20. ŕtala welmj draha, Zèwnj ten dabël Zly duch przè,
21. maha, Modlydbau dabëlŕwŕj ŕe wyhanègy, Modly,
22. dbau witeŕy ge PoraZègy [p. 14]

[Exemplum 8]

1. Byl negaky, Bratr Wnega,
2. kem klaŕterze, mnoho mluwny, Y przihodilo ŕe,
3. Gednau, Zè promluvil to, coŕho Necztilo, Tehdy,
4. Opat przjkazalmu przifne, rzka, gdj prycz amlcyz,
5. kteryŕ odeŕel odOpata aprzipustil kŕdcy ŕwemu,
6. ŕlowa opatowa, yswa nerozumna, odte chwile, nikda,
7. nicz wtemŕ klaŕterze nemluwil, akdyŕtak mlczelyw
8. byl, tehdy wnitrŕ wduchu proŕpël, Zèmu Pan buh
9. nèktere tagne wècy Zgewil, agynj bratrŕj diwilYe, ta.,
10. kowe mlczenlywostj gehu, przjhodiloYe pak Zè geden, Pau.,
11. ŕtewnik wLeŕe nedaleko od klaŕtera ŕtonal, yposlal
12. kopatu Zàdageho, abyknèmu prjŕel, aYwatoYtmj
13. Welebnyjm mu Poflauzil Tehdy Opat vzal ŕebou
14. toho bratra mlcèlyweho, aŕel Y Welebnau Ywatostj
15. knèmu, yNaceŕtè Negaky Lotr, flyŕe Mały Zwoneczek
16. ðel Zanjmj aŕ kchalaupce paustewnikowe, azuŕtal
17. wnè, pokladalŕe Zanehodneho aby mël doprzjbitku
18. S°, Muzè wgytj, ale kdyŕŕe Pauŕtwenjik hrzjchu
19. ŕwych wyznal awelebne Swatoŕtj przjgal Tehdy
20. Ten Lotr ŕtoge tu blyŕlko Udwerzjch, WZdech

21. Ypokorau Yrdce fweho, ržekl, oby mjto buch
22. raczil datj, abych mohl takowy gaky fty bytj [p. 15]
23. A Pauftewnjk w Powyšeny myfly, a Wzalybenj sebe,
24. fameho, fam wYobè ZaY ržekl, babylybytu tomu
25. rad, aby takowy byl gakyfemga Tehdy ten, bra,
26. tr mlčzenliwy počal plakatj horžce, a když,
27. opat a ten bratr mlčzelywy odešly, Ten Lotr
28. zdaleka bežel za Zanjmj, a Wzywaj Pana boha
29. abymu raczil datj prawe fkroušenj, aŽywota
30. gehu Polepšenj, Neb nemjnjl doftarostj špoka,
31. njm odkladatj, ale chtèl se hned hrzjchu šwych
32. Ypowidatj, Zleho přeštatj, aulozil Pewnè w Yrdcy
33. šwem Zè nechce wicze ržèšytj, atak wprudkoštj
34. běhu Upadl apogednaufetu zabil, To Wida
35. Ten bratr radoštnè Ye ZaYmal, akdyžše, Opat
36. do Conventu fnim Nawratil, ptalšeho, pročby
37. fktere przjčny tak mlčzelywy byl, odpowèdèl
38. Otcze gednaufymj , ržekl , odegdj amlčz, odotho
39. dne dyczky šem Mlčzel, Lecž šem byl očž tazan
40. Tehdy opat ržekl, pročšy pak Plakal když šem
41. toho Ywateho Pauftewnjka Comunicyroval, a pročž
42. šyšefmal když ten Nešlechetny Lotr, chtège NaY
43. oblaupitj, a Neb Zabitj zanamj bèzal, atak,
44. hržèšyl awšwych hrzišyich Umržel, odpowèdèl mu,
45. Ten bratr, otcze przyczyna Meho Placže byla, [p. 16]
46. Tato kdyžše pošluhovaly tomu Nemocznemu, Pau.,
47. štewnjkowj, tehdy, Lotr štoge wnè Udweržy aržekl, zškau,
48. šeneho Yrdce, Obych byl ga takowy, gako gšyty, Apau,
49. štewnjk m[a]ge¹¹⁷ wtom Zalybenj, odpowèdèl wpozdwjženj
50. mysly, babylybytomu rad, aštim Umržèl ageš Zatra,
51. cen, Protož gšemho Lytowal a Plakal gehu Zahynutj
52. Ale Lotr kteryž Zanamj bežel mèl štaly Umyšl,
53. twe duštognoštj šepowidatj aminjl dobržè Žiw,
54. bytj anechtèl wicze došmrtj hržèšytj anemjnjl Nam
55. škoditj aneb nètczo Zleho Uczinitj Protož wtom dob,
56. rem aumyšlu, acžkolyw Padl a Zabiše wšak ange,
57. le gehu dušy wZaly, a Ywelykau Radoštj do Nebe
58. gy Nelly, Nebgeho škroušenj bylo Zè Pokutu y Winnu
59. Yhladilo Atak šemše Otcžè šmal aZgeho Ypašenj
60. radowal, Nezle tehdy geden Uczitel powèdèl
61. Nebuđ chlubny, NehonoY se, apyšnè newywyšbugše

---

¹¹⁷ mage] mgge; emendujeme podle Lomnického, *Vešklad prostý*, s. 44.

62. Nedrž ofobè wβetecznè, dobrzè czo maβ kolyw Weczne
63. Toho Neprzjifug fobè, Nebto buh dal Zlalky tobè

[Exemplum 9]

1. Negaky Zloczinecz Welmj Zèlel,
2. chrzichuw fwych, aMage dobrau Wuly fe napra,
3. witj, profyl negakeho pauftewnjka, abyho dofweho
4. Towarystwj przjgal Že chce Ziwota fwego polepŕŕytj [p. 17]
5. A Panu Bohu flauzitj, ale Pauftewnjk, toho
6. uczinitj nechtèl, nybržnim wŕrdcy fwem pohrdal, aodfebe
7. bezewβeho potèβenj propuŕtil aon chudinka, chtège
8. fobè fam Negakau chalaupku Napauβtj Uŕtawetj
9. atam Panu Bohu flauzitj podrubuge, drzewo,
10. upadlo Nanèg atuhò hned Zabilo, atak on Wnara,
11. mnem Yrdcem ŕkrauβenj Zahynul, Ywidel ten
12. pauftewnjk Zè angele przibly aduβy toho Lotra
13. ŕwelykau radoŕtj do Nebeskeho kralowŕtwj Nefly, yZhor,
14. βylfe Nadtim pauftewnjk a ržekl, Czogamam Zde
15. Napauβtj bydletj Tento człowèk Zly Lotrem byl
16. atolyko Zè dobry aumyl mèl Bohu flauzitj aguz,
17. donebe przibel aga tak dlauho Nateto Pauβtj
18. bydlym, a Panu Bohu flauzim ageβtefem do,
19. nebe neprzjβel awtakowem Zhorβenj, ržekl,
20. pugdu atake Petraufkym budu potom pak kpoŕle,
21. dku dobrze take kfpaYenj przjdu, akdyžfe Nalo,
22. trowŕtwj wydal malo czofy przjgegych porzadku
23. czafu ŕtrawil, ŕlotrzy Zmèŕta βly Nanè, Yne,
24. wodem aon Utikage padl a ZabilYe, adablowe
25. napolkoku byly, ageho duβy hned do pekla
26. wzaly, atak hle timto gyž oduftognoŕtj Modly., [p. 18]
27. dby Zawiram tomuto Pan Buh raczj datj, ZèYe
28. muze Pokornè, hodnè a Yprawedlywè bohu, Modlytj
29. abyfe nehledèl wywyβowatj blyžnjch fwych potupo,
30. watj odfuzowatj, ale Zewŕŕeho fwemu Panubohu
31. Cžest chwalu Wzdawatj, akdo koly geft hrizβny
32. nema fobe take zauffatj Nybrž w Pana boha, dauffatj
33. Y Pokanjm doŕtarofŕtj aneb doŕmrtj odkladatj, ale,
34. Zahy odwolatj przèŕtatj a Pana boha, hledatj, a,
35. ŕnjm fe ŕmjrzitj kdožto Uczinj ten fe bude mocy, ŕpro,
36. ŕpèchem modlytj, aZiwota wèczneho kralowŕtwj, Nebe,
37. ŕkeho, te budaucy Slawy dokonale Radoŕtj dogytj,
38. a dofahnautj cžehož nam wŕβem, Zmjloŕtj ŕwe, Pan
39. buh racž ŕam popržitj amen

[Exemplum 10]

1. Byl negaky Welyky hrzyŝnyk,
2. ktery Zafwe hrzjchy Nechtël Žadneho Pokanj przjgytj
3. dj knëmu Ypowednjk Nu Mily brachu ponëwadž
4. nechceß wicze, ale muzeßly tolyko gednu, Modly,
5. dbu Panë každyho dne Zahrzjchy twe ržikeg, Odpo,
6. wëdël Zë muZë, akdyžgetak malo žeto uczinj, Ulo,
7. zilmu každy den rzjkatj otczënaß gedenkrat [p. 19]
8. Takmu Pocžala Ta Ywata Modlydba ŝadnautj, takgy,
9. pocžal Zwykatj Zë fegy nemohl doŝtj Nafytitj, Ybëzal
10. kŝpowëdnjku aprofylho abymu Uložil w Mnohem
11. wëtßym pocžtu tu Swatau Modlydbu rzjkatj aždy,
12. prawë podlegeho Uznanj hodnë pokanj Zafwe hrzjchy
13. mohl Uczinitj awyplnjtj, Tak hle komugy duch,
14. Panë ofladßy nikda ŝenj ten Człowëk Nenaŝytj, ŝobë
15. gy Nezoßklywj, ale wZdy wicz a wicz Modlytifënaży

[Exemplum 11]

1. Byl negaky Swëtŝky Człowek kteryž,
2. ŝlyßeł opulnocy, an bratržj ržadu kazatelŝkeho
3. gytržnj wefele ŝpiwagy a Pana Boha chwaly, ymy,
4. ŝlyl ŝam uŝebe O gak bidny hrzißnik ŝemga, hle,
5. me Tëlo ŝe teđ nalożywaly, atito Pana boha ŝtworžjtele
6. ŝweho chwaly gyŝtaŝewëcz Ztoho poklada, Zë mnë po,
7. kuta, age odplata od Boha Zato oczëkawa, Ymël
8. ŝtoho ŝkraußeňj dalŝe na Pokanj, apotom gegych
9. ržad ŝobë oblybil awnëm Mnoho Let pobožnë Ziw byl
10. Tobby ynamj mëlõ hnautj když gynj gdau do ŝhro,,
11. maždenj ado chramu Panë, tamŝe Modly ŝpiwagy, [p. 20]
12. Pana Boha chwaly, abychoŝ my doma Nezuŝtawaa,,
13. ly, neležely nelenochowaly ale ŝwërnymj ŝe ŝrownaly
14. przjkladu gegych Naŝledowaly atak bychoŝ take
15. ŝnjmj Miłoŝtj bozj ahrzjchum odpuŝtëňj dogytj
16. awßehe dobreho aucžaŝtnj bytj Mohly Amen

[Exemplum 12]

1. Yeden ŝwaty Biŝkup kdyžŝe Modlytj
2. pocžal, dabel ŝkoro wßeckny Lydj wMëŝtë
3. whromadu ŝtraubil žeŝe weŝpolek mordowaly, y,
4. muŝyl od Modlydby přeŝtaťj, abežetj ge pokogytj, po,,
5. druhe ŝe ZaY Modlyl awtom Ukazałoŝe welyke, wog,
6. ŝko, Zë nepržatele mëlõ oblehly, y opët przjnuczen byl,

7. powfatj od Modlenj Potrżetj kdyžfe modlytj počal
8. Měŕto fe Zapalylo ydum birkupſky horžel, Yluzebnj,,
9. cy przjbehly aotom mu powjdaly, on ržekl, bymelo,
10. wβeczno wβudy ſhoržetj, gyžfe nepržėſtanu, Modly,
11. tj akdyž on Modlydby přeſtal oheñ kteryfe domnj,
12. waly widětj nicz Nebyl tolyko obludny aZadne, βko,
13. dy Neuczinił, ſlegchalfem Zė Muży Pobožnj, niczimž
14. ſobė przjmodlydbė překažetj Nedagy, abyfe czo chtėlo
15. dalo Modlydby ſwe přėdce konagy, Neb dobrze, wė,,
16. dj atomu rozumėgy Zėto nicz gyneho Negnj, Nežly
17. dābelſke pokuſenj amamenj aneb hotomku gegych [p. 21]
18. Poſtwanj Protož yty Mug mily Modlytebnicže Maβ
19. ſe ſtim ſprawitj a Prjz Modlenj Nedatj ſobė niczimž
20. překažetj Žadneho Marneho Myβlenj, aſwetſkeho
21. Zanepraždnėny wMyſł ſwau Neprjzpauβtėtj, Neb,
22. tak geden Zuczitelu Czyrkwedj, Takowa Modly,
23. dba bywa Czıſta, bywa wZatcztna take gyſta, kdož,
24. ſe wczāY Modlydby ſnazj, Zėmu Pecže Nepržekazj
25. NjZādna Ywėtſka wėcz Marna, Tamodlydba bywa
26. Zdarna, Ytehdy Mug Mily Człowecže, Nabožny
27. Modlytebnjczė, Modlfe Otcy ſwemu, Nebelkemu, w,
28. ſkrytė, totiž Neroztržitė, aOn Otecz twug, kteryž
29. widj wkrytė, odplatj tobė totiz Zgewnė, Wkralo,
30. wſtwj Nebelkem weczėnė, a wprawdė takowa Modly,
31. dba tolyko uſty, geſt rownė gako cegkyrż, přėd,
32. krcžmau kde wina anj Piwa negnj, Totiz aby
33. nato frdcem myſlył czemubyfe Uſty Modlył, aby Mo,,
34. dlydba twa byla Pozorna, Pokorna pilna, bedlywa
35. duwėrna Uwirže ſtala anabožna, Protož chcely człowėk
36. doſahnautj duchownj ſladkoſtj Naſwych Modlydbach
37. Tehdy muſy mitj pozornofť, aZbožnofť Nebo buch te mo,
38. dlydby neſlyβy Nakterauž anjten ſam kdofe Modly
39. nemyſly Zacž profy, Wėczna Prawda powėdėla, kde,
40. geſt poklad waβ tut bude y Yrdce Waβe [p. 22]

[Exemplum 13]

1. Negaky Bratr dalYe do
2. Zakona ržeholniho awnėm pobožnė Ziwbył, achwa,,
3. lytebnė obcowal, druhy bratr geho, Wicze Znauzė
4. než dobrowolnė wtomho Naſledowal kteremuž, We,
5. Imj telkno bylo ſlyβetj když hokdo Napominal, kdobre,
6. mu, oPobožnych wėczech anj ſlyβetj Nechtėl, aten Potom
7. brzy wtėβkau Nemocz Upadł, akdyž gyž ſkonatj

8. mël feßlyfe bratrźj, aby przjgeho lkonczenj fwymj Modlyt,,
9. bamj przjtomnj byly, Tehdy on rychle galfe Na bratry
10. Przjftogycy wolatj, awelykym krzjkem Modlydbam, ge,
11. gych przekażku Czinitj, rżka, hle draku kfeżranj,
12. fem dan, kterýž mnè Pro Waßy przjtomnoft, pozrżj
13. tj Nemuże, hlawu Mau gyż Wufta fwa pohltil,
14. Warugte tam aby mnè wicze Netrapil, aletu Uczinil
15. czo uczinitjma, Ponewadż femmu kYeżranj dan
16. procż prowaY ftim prodlewa, Tehdy onj poczaly mu,
17. rżictj Czoto Mluwiß bratrże, ZnamenagYe, Znamenim
18. S^o krziże, odpowèdèl on, chtèlbych rad, nemohu, Nebo,
19. ßupinamj Toho draka fem naramnè tlačen, To kdyż,
20. Bratrzi UYlyßely, NaZemfe rozproftrżely, afplacżem fe,
21. horlywè Zageho wyfwobozenj Panu bohu modlyly,
22. Ahle Nemocny welykym hlašem Zwolal rżka, dè,
23. kugy wam Bratrźj mogy mily, drak kterýž Mnè, [p. 23]
24. kfeżranj gal, Waßymj Modlydbamj Prycż geft, Za,,
25. puzen, gyżfe tolyko Modlete Zame chrzychy, Neb,
26. fem hotow Ziwota fweho Polepßytj, aYwètky, Zi,
27. wot przewraceny do Concze opuſtitj awlepßy, promènitj
28. agakżto promluwil, swug Zly aumyl, promènil, tehdy
29. gehu duße mila hnedfe YTèlem rozdèlyla, anegnj,
30. wècż Pochybna, Zèfe ydowèczneho, odpoczinutj, doftala

[Exemplum 14]

1. Negaky Rżecznik, gfa Welmj, bo,,
2. haty Człowèk, wZdyczkny mnoho Zleho chudym Lydem,
3. aflużebnjcum bozim czynil y Padl wtèßkau Nemocz,
4. apoczallobè zauffatj, ale Manżelkageho genż byla
5. Zèna pobożna, beżewßy klydem duchownim, Profyla,
6. gych abyfe Zanèho Panu bohu Modlyly, aby Manże,
7. lu gegymu raczil Prawe skraußenj datj, aod Zau,,
8. ffalftwj ho Zachowatj Czoż kdyż Uczinily, a Zanèhofe
9. Panu bohu Modlyly, Pogednaufeten Człowèk, pro,,
10. mènìl aopul Nocy Poczal Wolatj, rżka, Prziwedtemj
11. fpowèdnika, atak Manżelka gehu tomu porozumèla,
12. Zè skrze Modlydby gegych Swate geft rychle promènen
13. apotom poſpowèdj, ZaYeZdraw Uczinen, ftaw fwug, aob,,
14. czowanj wlepßy promènil achwalytebny Ziwot Wedl [p. 24]

[Exemplum 15]

1. Yeden Pobożny Biskup, Widěl, wefnach,
2. pacholatko, an ma Zlatau Udicy, aprut strzibrny
3. achytananj ryby, Ywytahlo miſto ryby znegake hlubo,,
4. ke studnice Welmj Krafnau apéknau Zènu, yProbu,
5. diwſe biskup ſeſpanj pohledël na krchow, yuzrzel, na,
6. gednom hrobè ano Pacholatko kleczi, a Panu bohu
7. ſe modly, yZeptalſe ho biskup, cotu dèlaß Pacholatko,
8. odpowèdelomu, Zamau Negmilegßy Matku rzikam,
9. **Pater Nofter**, a **Miserere**, y porozumël Muż ſwaty Zè duße
10. te Zèny Modlydbamj toho Pacholatka byla oçyßtèna, a,
11. winna gy odpußtèna, **Pater Nofter**, Zè geſt udice, Zlata
12. a**Miserere**, prut strzibrny, Tuto ffikuru ſem widel, NaZa,,
13. mku Trzebonlkem wſtare kancelary Malowanau, ale,
14. tomu czo Znamena ſem Nerozumël, ażſem Natuto, hy,,
15. ſtorygy przyſel Prawim Pak Zè ſwate aßtàſtne
16. ano y poZèhnane ditky takowe bywagy ktereſe,
17. tak Pobożnè a ſtàſtne wſwe Nevinnofſtj, Zafwe,
18. Mile rodzicze Panu bohu Modly, a gym ſwymj
19. Modlydbamj Proſpiwagy apomahagy
20. Nema begt odložena zbrog
21. do kudż kolywecz trwa bog
22. Totiż wZdy powßelyky CzaY
23. Maſe wżdy Modlyt každy ZnaY [p. 25]

[Exemplum 16]

1. Miſtr Jordan Bratr Rządu ka,,
2. zateluw gednoho dne ſel ſkrze negakau WeY, kazatj
3. Ylowa boziho, y profylyho ſauYede, aby unich, Nawſſtj,
4. wil gednu Zènu dablem poſedlau, ktereżto kdyż, przj,
5. ſel, dàbel hnedho Latinè przjwital, geßtota, Zèna,
6. zniż on mluwil nikda ſelyteram Neuczila, Mezy gynau,
7. rżecy gmenowany Miſtr Yordan, Latinè ſe zaYe Ptal, dà,
8. bla, rżka, Procz trapiß tuto Zènu, agakau rozlkoß
9. maßwnj bydletj, odpowèdel dàbel, ktomu ſem odſtwo,,
10. rżjtele przibezdeczen, agynde bydletj nemohu, knèmużto,
11. Yordan, powèzmj kdeby chtël bydletj, kdybyti bylo wolytj,
12. dimu dàbël, ponèwadż ſy takowy knèz, aucżeny doCtor
13. Czyrkwe Nechtëlbych Natè tak hlaupe otalky datj, Toto,
14. przjlozil, Numug Mily powèzmj taky, kdybyti bylo, Wo,
15. lytj kdeby pak chtël bytj dimu Miſtr Jordan, Nechtëlbych
16. nikdeż gynde bytj Neż wNebj, dimu dàbël, blaudiltu
17. ynu gatak, knèmuż Jordan, aprocz medle chtëlby ty,
18. tam Negradègy bytj, odpowèdel proto abych gaſnau,

19. Twarz stworzitele meho mohl spatržitj, Czož když, gordan
20. uflybel, gakoby zmysle wytržen byl, Padl Nazem
21. aplakal potom pak przışed sam klobè, Ptalfeho ržka,
22. powèzmj medle coby chtèl snašetj aby mohl stworzy [p. 26]
23. tele Twego twarz widetj, odpowèdèl dabèl, Wße,,
24. czky Muky, kterež wßycknj dąblowe snašely, odtoho,
25. dne gakžłme Znebe fwrŽenj, akterež snašetj budau, až,
26. dodne faudneho, chtèlbych podstaupitj atrpètj, abych
27. tolyko gednau Mohl Slawu boży tak gak geft, wi,
28. dètj Ytworzitele boha meho, knèmuž gordan, Ymeg,,
29. mlym Zèytj geden stèch wZnešenègßyich dąblu, ržek
30. dąbel byłsem geden ZYeraffinu, kterzj WZdycz,
31. kny stogy Przed Twarzj božg, dy gordan y powèzyž
32. mj Nètco, ogafnoftj božjho oblycège, ponèwadz fy,
33. tak Zblyfka Twarz geho wNebj widèl, y ržekl dąbel
34. Nemohu dostatecznè tobè otom netco powèditj, Nebo,
35. take anj angele, kterzj wZdy wgeho gafnoft, pa,
36. tržg kdyby Nazemj byly, aogeho gafnoftj prawitjby
37. chtèly, ktomu by Nebyly dostatecznj, powimt wßak,
38. nètco tolyko Negakau Podubku zkterež poznatj mocy,
39. budeß gak krafna agafna geft Twarz boży, kdyby
40. wßeho kwitj pominuleho y budaucyho promennoft,
41. wšfechnèch stromu, awßeich bilyn Zelenoft, aWšfech
42. barew wšfelygakau barewnoft awßeich drahych
43. kamenj akowuw stkwèloft tež sluncze a Mefycze
44. ywšfech hwèzd gafnoft ktere sau odpoczátku
45. kdyse stkwèly, aNa Zemy switily, wßeckno to whromadu, [p. 27]
46. Ypogyl, Tehdy wßeckza ta swètloft agafnoft protj
47. gafnoftj bozj, nicz gyneho negnj, gedine gako protj, ga,
48. snemu Yluncy temna Nocz, Tehdy ržekl gordan, O,
49. gakbidny aneštąstny geft ten Człowèk kteryto, swe,
50. wolnè potracuge, alobè takowe Welyke, anewymluwne
51. dobre mrha, a radoftj Wèczneho Ziwota Zbawuge se,
52. afamfe onè przjprawuge, dj Swaty Augustin, och,
53. draze fylobè toho Ziwota ważytyj mèl, kdegèft Ziwot
54. bez Ymrtj, Ywètlo bez temnoftj, Mladoft bez staroftj
55. Pokog bez roztržitofj Wule bez krzjwdy, kralow,
56. stwj bez promèny ktereYe nigdy Netratj, Yiz,
57. pak ponèwadž wime komufe modlytyj mame, akde,
58. ten bydly kterehož wßycknj Otczem NaZywame
59. a knèmu každodennè Wolame Pane božè, Wße,
60. mohaucy YmjlugYe Nadnamj

[Exemplum 17]

1. Wgedne WYy, wKraginè Kampanie,
2. negaky Zid hral wkořtky openize ťkrzeřtanèm, a Zid,
3. když mnoho prohral welmj fe proto hnèwal pak obratil
4. tu krziwdu Na kryřta Pana, gmenu gehu Zloržeçyřl, a,
5. hanebnè lal, agakž ho kořtkamj metatj chtèřl, rukafemu, hned,
6. ťkrczila, onfa wřteklořtj Zapalen, tau ťkrczenau [p. 28]
7. Rukau chtèřl mrřřtit Nařtul Nakterywž hral opakuge
8. řwe hanebne rauhanj, kryřtu y gehu Matce Neřblechetnè
9. Zlorzecziřl yhned Wywracege hrozne řwe oczy, tu padřl
10. aNahle Zcepenèřl, a krzeřřtan řpolu gehu hracž, toho
11. fe Welmj Udèřfyl, aZřezblazniřl apak až dořmrtj,
12. Kržadřl a Ziwořt řwug bidnè hroznau Ymrtj
13. dokonal
14. Tomu Podobnè Negaky Zeman Zaprzjczy
15. nau Penèz Prohranj, řkrze oczy boży Zlorzeczyřl
16. a Przyřfahal yhned gehu Wlařtnj oczy Zhławy mu,
17. wypadřly a Na kořtkymu Padřly
18. Tolykež geden řřržełecz gfa hnèwem Zapalen
19. Zè Penize Prohral Natahl kuřby ařwug řyp, knebj
20. wyřřrżelyřl gakobyře htèřl Na bohu toho Mřřtitj yNawra,
21. tilře Za Ye řyp, apadřl przed gehu twarż wřřeczek krwa,
22. wy, onře řtoho Naramnè ulekl a Zdèřfyl, Prziķre
23. ařzawe Pokanj Zato cziřnil a Ziwořta řweho Polepřřil
24. Neb tomu porozumèřl a poznal Zè Neřblechetna wu,
25. le gehu Uboha Zařpachany řkutek řemu Poczitala
26. Przed bohem Lydřka chyřrořřt nicz řkryřteho Ucziniřtj Nemuże
27. Ywèdomj dobre Zati Yycz, Ywètkuw řtogy [p. 29]

[Exemplum 18]

1. Byř Negaky Człowèk tyran łakomy
2. anemjłofrdny genž welmj řwe Podane danèmj a Robotamj
3. řużował ahubil akdyž gednoho dne do Negake
4. wřy řel abyřtam łydj řbacował wřřpufobu, Czło,
5. w[è]ka¹¹⁸ prziřtowaryřylře mu dabel, kterehož gak,
6. zhruzy tak zgeho rżecy, apogeho Nohach řeznal, adale,
7. řnim gylřtj ře řtrachował, a wřřak niřřadnym řpufobem
8. odfèbeho odgyřtj anj řeho odžehnatj Nemohl, kdyžřtak
9. řpolu řly Potkal ge Rżeznik tenhnal Ywinj Nawop
10. ratce řwine mu Nechtèřla gyt řemyřtam bèhala, rozhnè,
11. walře rżekl kamte řelmo Czèřt ne Ye kdyžřte czèřt
12. řpiře wezme To řlyřel Tyran Zè Dabla řřjm Zbude

¹¹⁸ Człowèka] człowżeka; emendujeme podle Lomnickèho, *Vejkład prosty*, s. 133.

13. rzéklnu flybyby przjtely Ywinegetwa gdj awemgy
14. odpowédél dabél, gepes Nedawamigy Upržimné
15. gynacž Mluwj gynacž myflyNemohugy Wzytj, potom
16. ffly fkrz negakau Wes Plakalo ditè Matka wedweržj
17. domu ftała Zurziwe nanè krziczála, ržkaucz kyztè Žabo
18. czèrt weme dyckny fe gen drzez a βklebiβ, dj tyran
19. hle opèttè dobra potkawa, Matka tj fwe ditè dawa
20. wezmizgefobè, odpowédél dabél rowné gako prwe
21. whrdlo lze nedawamjge Upržimné, lydjtak obyczegmagy
22. mluvit Zwlaβtè Zèny kdyžfe hnèwagy, a kdyžfe [p. 30]
23. <Poczaly k tomu Miftu>¹¹⁹ prziblyzowatj kde mèly gyftj teda
24. lyde <z tež Wfy>¹²⁰, gakž toho tyrana Zdaleka uhlydaly,
25. hned <wβycknj>¹²¹ gednjm hlašem wolaly, akrzjčaly, ale,
26. czèrtlyzho opèt knam nefè gyž opèt Nebozy budeme
27. ba kyž ho fpiše czèrt weme, aby knam wicze Ziw, a,
28. Zdraw nechodil ale aby tam whoraucym Pekle byl
29. Toslyše dábél hlawau kegwal chechtalfe afmal, atomu
30. tyranu ržekl, hle tito nežertugy ale opravdu zceleho
31. Yrdce mite dawagy aporauczègy, a protožfymug, aby
32. wédél yhned ho te hodiny Wzal adofawad fe newj kam
33. ho podél, tyto ržeczy czo fpolu mluwily yczofe ftało
34. fkrze fluzèbnjka tyranowyho fau wygeweny, apro, weg
35. ftrahu gynych tyranu aby chudym Neublyžowaly,
36. gych Nelaupily gymgegych ftaťku Nebraly, aby gym
37. podobné Neprokley, acžertu wmoz Neporuczily, tuto
38. fau wnefeny, wubecz wydany apoznamenany, ale my, chce,
39. mely Mladj y starzi odPana boha hrozne pomftj, apo,
40. kuty fe uwarowatj, Mufyme Nedábła ale Pana kryfta
41. wzywaj aodtakoweho rauhanj fe Zdržowatj Žadneho
42. dábłu neporauczètj Neproklynatj Nybržfe Warowatj
43. Ymena boziho Wuczftywoftj Mitj gecztitj a Welebytj
44. Negaky człowek fšteffan prziffel Wopily domu, Wolal,
45. nafwe Pachole, podfem czerte Zugmnè czèrt hned przjffel,
46. ftrzewycze fe hned famj rozwazowaly poznalžebyl czèrt, zwo,
47. lal odegdy bidnjcže my Pacholefemga wolal Netebe, ode,
48. fšel, a wicze fčertem Nežertowal (Mèl cžaY) [p. 31]

[Exemplum 19]

¹¹⁹ V rukopise je toto slovo nečitelné kvůli oříznutí strany, doplňujeme podle Lomnického, *Vejklad prostý*, s. 133 (viz přílohu č. 8).

¹²⁰ V rukopise nečitelné z důvodu rozmazání inkoustu, doplňujeme podle Lomnického, *Vejklad prostý*, s. 133 (viz též přílohu č. 8).

¹²¹ V rukopise nečitelné z důvodu rozmazání inkoustu, doplňujeme podle Lomnického, *Vejklad prostý*, s. 133.

1. Jednoho Čzafu Prziffel KYwatemu,
2. Ffrantiβku negaky Mladenecz aržeklmu, otcže, gabych
3. chtěl rad Waßym bratrem bytj, a Ržeholu aneb Zakon
4. waß Nafebe przjgytj, odpowéděl mu Swaty ffrantiβèk
5. Yynu, ty fy geden rokkoßny aurozeny z Ywèta Mladenecz
6. twrdostj Naffeho Zakona, achudoby, nemohlbyty fneftj
7. yržekl on, Otcžè Zdalyžwy rowné człowék Negfte gakoga,
8. aczožwy fnaßyte, Ypomocy bozj chcyto taky fnaßetj
9. ylybilafe ta odpowéd S^u. ffrantiβku, y hned przjgalho
10. apozèhnal a Bratrem angelem Nazwalho, kteryfetak
11. utèßenè chowal Zè brzy wNegakem klaßteržè **Mons Casaly**,
12. za **Cvardiana** Wywolen byl, Tèch pak czaYu byly,
13. wkonczinach tèch 3 wZneßenj lotrzj kteryž rozlyčznè
14. zle wècy Pachaly ytreffilofe gednoho dne Zè Nagme,
15. novane Miſto przjßly, profyly bratra angela **Cvardiana**
16. Zanegakau potrawu aby ge ffedrowal, on Pak, **Cvard**
17. przjfnau odpowéd gym dal, WyZlodègy, a Ukrutnj
18. wrazèdnicy Neftyditefe laupežne prace cyzy bratj
19. aleynadto fmite gako neftydatj almuczny Ylužebnj
20. kum božym Nadane Žadatj aZjratj, Negfte hodnj,
21. Zèwas ta Zem Nofy, nebo anj Žadneho Człoweka
22. Neßanugete yboha ſtworžytele ſweho Potupugete, [p. 32]
23. Protož gdete ſwau Czestau afem wicze Nechodte, Oni pak
24. ſamy welmj truchlywj ſwelykym hnèwem odeßly, ahle
25. tehož dne S^o. ffrantiβek, natomiſto ſe nawratil, neſa
26. ſaucz z Mendykaj ſwe, kabely chleba, alachwiczk wina
27. když pak **Cvardian** kterak ty lotry odbyl wyprawowal
28. S^o. ffrantiβek Zas nanèg twrdè Zèhral, rzka, bezbož,
29. neſy uczinil Nebo hrzjßnicy lepegy Naprawowanj,
30. bytj mohau, dobrotjwymj ſlowy lahodnau pobožnoſtj,
31. Yakž kryſtus Pan Prawj gehožto **Evangelium**, Zacho,
32. wawatj ſime przjpowèdèly ržekl, negnj potreby Zdrawim
33. lekarže ale nemocnym anepzjßelfem wolatj ſprawedly,
34. wych ale hrzjßnych kupokanj aprotož cžaſto krate zhrzj,
35. ßniky pokrm przjgymal gedl apil aby ge napravil,
36. Typak Zèfy uczinil protj laſce aprotj przjkladu kryſta
37. Pana ſkrze ſwate Poſlußenſtwj tobè przjkazugy, aby
38. hned wezma tuto kabely ſchlebem alachwicy Zwinem
39. cofem vyžebrał, ſſel apilnè gych hledal pohorach, doku
40. dž gych nenagdeß, atyto chleby awino gym odemnè
41. done<s>, ſwau winu wyzneg an[am]em¹²² miſtè gych Prof aby

¹²²Nečitelný záznam z důvodu skvrny, doplňujeme podle Lomnického, *Vejklad prostý*, s. 144.

42. wice tčch Zlych wčcy Nepachaly, ale Pana Bohafebaly
43. ablyžnych fwych Neurazčly to geftly zč uczinj Zčgagym [p. 33]
44. flybugy Uftawicznč telefnyj Pokrmj ge opatrowatj, akdyž
45. gymtak pokornč to oznamiß, femfe Zase nawrat, a,
46. Zatim Mily ffrantißek Modlylfe Zanč Panu bohu
47. aby onfam frdcegegych kfwatemu Pokanj obratitj, age
48. obmčkczitj raczył, Ztoho Poßlo Zč kdyžtj lotrzi tu almu,
49. žnu od S° ffrantißka poßlanau przjgaly agedly, weßpo
50. lek klobč mluwitj poczaly, aRzekly, achmjbidnj aneßta,
51. ftnj lyde gakukrutna atežka Pekelnj muka naY oczčkawa
52. kterzy Nepržeftawame lydj laupitj a Mordowatj, awßlak,
53. ytak hroznych neßlechetnych Mordu žadne baznč bozj
54. nemame, aßwčdomj tčzkeho sobč Neczinjme, aghle tento
55. S° bratr kteryinicžky przjßel knam, proniktera, ßpat,
56. na flowa, atofprawedlywa, Zčnaßy Zloftj netczo dotykał
57. kterak fe przed namj koržil Nafebe fam Źalował, anadto
58. tak S° otcze dobrotiwa Zaßlybenj nam Zwčßtował, ach,
59. leba yWina Nadokazanj lafky nam Przjneß, WPrwadč
60. onjßau, S° božj kterzj Nebeske Zbožj Zaßluhugy, My fynowe
61. Zatracenj Weczneho, Pomftu ohnč Pekelnjho každodennč
62. lobe naßymj Neßlechetnymj hrzichy fhromaždugeme ana,
63. febe oczčkawatj mußyme, Newjm Zdaly ßpachanych, Neßle,
64. chetnoftj adopußtčnj hrzichu Mohlybychom odboha, Milo, [p. 34]
65. Yrdenftwj dogytj, Yeden pak znich kdyžta flowa, od,
66. Mluwil, druzy dwa ržekly czo pak mamy czinitj bratrže
67. dion gdeme ktomu S°. ftarcy ageftly zč onnaY, wduwčr,
68. noftj poßtawj zčmužeme geßtč Ynaßymj tčzkymj hrzjchy
69. Milofrdenftwj od boha dogytj, aßpaßenj bitj, czo koly,
70. on nam rozkazč Uczinitj uczinime, tak abychom Mohly dußfe
71. naße zpropaßtj Pekelnj woßwoboditj, wkterežto radč
72. wßlyczkny trzj gednomyßnč ßefrownaly, a Przjßly ßchwata,
73. nim S° ffrantißku ržkaucze, Otcze S° my promnohe ßpacha,
74. ne hrzichy naße, neßmymefe duwčržitj abychom mohly Milo,
75. frdenftwj dogytj, aletj geftly trauffaß atomu wčrziß že
76. buh na Milofrdenftwj ßwe naY geßtč hrzißne przigme, hle,
77. hotowč ßme pokanj czinitj, awewßem tebe conam rozkažeff,
78. poßlauchatj, a S° ffrantißek, dobrotiwč alakawč ge przjgal
79. mnohymj przjklady napominal, aZč Milofrdenftwj boży geft,
80. welyke, gym wyprawil, aZčho wgyßtotč dogytj mocy budau
81. natomge poßtawil anadto yŽegymge odPana boha
82. obržy gym Prjßlybil, Tomugetaky wyuczuge kterak,
83. bozßkeho milofrdenftwj, neßmirna geft Welykoß, genž
84. wßeckny hrzjchy naße, bypak byly neßčyßne Zč przewyßuge

85. a kterak podle wyfwédčeníj S^o **Evangelyum**, a Apoštola Pané
86. S^o Pawła PoZéhnaný kryftus, Natento Ywét przjβel, aby
87. hrzjβniky Wykaupil a Ypafyl Ykrze takowa spafyte,, [p. 35]
88. dlina Napomenutj tj gyftj trzj Lotrzi, održeklyfe Yweta
89. aprzigatj od S^o Otcze dofhromaždenj gehožfe oděwem yMyfly
90. przjdržely, dwa Pak znich nětco malo Ziwi byly, pochwa[li]teb¹²³,
91. nem proménénj aZiwota polepšenj Ztoho Ywéta, odPana
92. faucz powolanj, odebralyfe aodeffly, trzetj pak Zuftawage
93. Ziwi mnohe awelyke chrzichy fwe kterež pachal, takowym Poka
94. nim fhladil, Patnaczte Let, kromé obecnych Poftu, kterež
95. zarowén fgynymj Zachowawal, wZdyckny trzikrat doty,
96. hodne fepoftil chlebtolyko suchy gedl, awodu Pil, wge,
97. diné Yuknj aboY wZdyckny chodil, pogytržny nikda Zafe
98. neřpal, Mezytemj Patnacztj Lety S^o Otecz ffrantiβek, ztoho
99. Ywéta naonen fe odebral na dobrem dokonal, a kOtcy
100. Nebelkemu βel, když pak předržeczeny bratr, Utrpnoft
101. takoweho Pokanj, mnoha Leta fnaβel, gedne Nocy pak
102. pogytržnj, takowy težky Yen Nanég przjpadl, Zé nižadnym, řpu,
103. fobem Nemohlfe fnu obranitj apodle obyczęge řwego, bdi,
104. tj ynemoha mu odolatj anjfe modlytj, pokuffenjmfša
105. přemožen, βel nalůzko fwe aby drobēt pořpal, hned,
106. pak gakz hlawu doložyl welmj twrdé uřnul y byl, we,,
107. den wduchu Nahuru wyřokau Nakterežto byl welmj
108. hluboky bržech, ařemytam řkala przikra, arozlyczně, řřpi,
109. czata negednořtegne wyředla Tenpak kdožho Wedl przj,
110. nutilho zwrchu gmenowane hory dolu upadnautj, tak, [p. 36]
111. Zé řkaly na řkalu letěl tlauklfe Urazěl pořpiczych
112. pokamenich te řkaly, onde y onde fe Zawěβuge až na krunť
113. bržehu dopadl, Zdalomuř Zěwβechny geho audy, Zmož,
114. děny, awřeckny kořtj wnēm Zetrženy gřau, kteryž, když
115. tak ležěl Zemdleny awelmj řtlucženy, Wudce geho
116. wolal naň, řřka, Wřtaň geřřte težkau czeřtu mitj muřyřř
117. odpowédělmu bratr, Nemilořrdny anégaky neopatrnj
118. człowěk gřyty, nebo widamnē až křmrtj potřzeneho, atak
119. řtlucženeho, ařawiř abych wřtal, y przjřtaupiw, knēm
120. wudce, doteklřeho, ahned Zafe nawřřech audech doko,
121. nale byl Zdraw, yokazal mu welmj welykau rowinu
122. řřpicžatym kamenim hlozim atrnim Naplnēnau, kudy
123. on muřyl boY gyťj akoncy rowiny dogyťj, kdež
124. byla ohniwa pecz kteraž byla Zdaleka widina, dokterež
125. on mēl wgyťj, akdyžtu rowinu řwelykau boleřtj,
126. atežkořtj přežβel, řřekl, wudce totiz angel Panē knēm

¹²³ pochwalitebnem] pochwatebnem; emendujeme podle Lomnického, *Vejkład prostý*, s. 147.

127. Wegdj dote pecy, nebtak geft tobè toho Zapotržeby,
 128. Odpowédél ten bratr, ach bèda gakYty nemjloftiwy
 129. wudce, kterýž wida mnè przeYtuto drfnatau rowinu
 130. tak boleſtnè Zarmaucene apraczne przegytj, azè welykeho
 131. odpočynutj potrebugy aty prawiš wegdj dopecze, když
 132. fe pak okolo tepecy ohlydal widél wßbudy dábly, ſohni,
 133. wymj rohatinamj ſtatj akdyžtam dote pecy Nechtél, gyft [p. 37]
 134. wgytj onjho tèmj Rohatinamj pagednau donj wſtrczyly
 135. dokterehož ohnè když weſel aZanegakau chwily, wnèm
 136. pobyl angel wytrhl ho Znj, ržka, Ytrogſe dale Naceſtu
 137. nebo geſtè maß hrozne Nebezpečénſtwj przegytj, gemuž
 138. odpowédél onemilofrdny Wudce, který Zádne lytoſtj
 139. na demnau Nemaß Widißly Zè fem gako wſſecek
 140. opaleny aty prawiš pod geſtè khroznemu, Nebezpečénſtwj
 141. angel pak doteklſeho dokonaleho UZdrawil, awedlho
 142. knegakemu Moſtu, kterýž fe przegytj Nemohl, bez wely,,
 143. keho Nebezpečénſtwj, nebobyl welycze auſky, ahladky
 144. agako mecz hebky, apodMoſtem pak ržeka tekla, hady
 145. a ſtjry , aZábamj hroznymj Zižalamj, awelikym, ſmra,
 146. dem Naplnèna, ržeklmu angel przegdj ten Moſt
 147. nebo przeYnèg muſyſſ gytj, on opèt odpowédél, ach,
 148. bèda kterakgeg ſmutny przegdu, abych neupadl dote, hlu,
 149. bokofſtj ržeky, odpowédél angel pođ Zamnau, aſtaupeg
 150. nohau twau kdegá ſtaupam, abudeß geg Moczt przegit
 151. kterýžto gda Zaſwym anelem wſtaupal dogeho
 152. ſtopy, až przeßel ~~do gcho ſtopy~~¹²⁴ polowicy toho moſtu,
 153. akdyžgyž byl, wpolowicy toho Moſtu angel odnèho, Ule,
 154. tèl aſtratilſe aodebralſe Nahoru do negakeho, przj
 155. bytku Przewelycze diwneho Nawyfoſtj poſtaweného [p. 38]
 156. Adobrze Znamenal Zè Przjnèm guž Angel, Negnj, aZu,
 157. ſtawage bezwudcze Natom Moſtè Yamotoſny, aghle,
 158. ta ſtraßlywa Zwiržata, Yte ržeky hlawy Nanèg Wytahowaly
 159. geſtly Zè dolu ſpadne abyho hnedpohltily, ſtalpak wtakowem, ſtra,
 160. chu, Zè Zádnyſm ſpuſobem Newédél czoma czinitj, nebnemohl
 161. nikam, Przedſebe anj Poſobè gytj , kdyžbyl wtakowem ſtrachu,
 162. ſehnulſe auchytilſe toho moſtu, awida Zètu negnj Zádneho, gyneho
 163. autoczyßtè, gedinè kbohu ſpraweho Yrdce wolatj, ygalſe, wzy,,
 164. watj Ymeno Pana Naſſeho Yeziffè kryſta abyprofwe Negſwèteg,
 165. ßy, Ymeno aneſmjrne Milofrdenſtwj, gemu raczil ſpomocy, apo,,
 166. te Modlydbè Zdalomufe Zèſemu puczy krzydla, zczèhožſe zradowal,
 167. welmj aoczekawal ažmu odroſtau, Mage Nadègy Namifto, kamž,
 168. angel odletèl Za ržeku žetežbudemoczt odletetj, ale že przylyž,

¹²⁴ V rukopise přeškrtnuto písařovou rukou (viz přílohu č. 9).

169. chwatal prwe Nežlymu krzidla Zauplna wyfpěly, odletětj Nedo,,
170. ftaczil Než upadl namoft, akrzidla mu Wβeczka odpadla
171. kteryžto fa naramné Pržedeβen, opetfe chytil Moftu, Y Placžem
172. wZywal Milofrdenftwj kryftowo, awtom Muſe ZaYe widělo,ga,
173. kobyfemu Puczily krzidla, ale rowně gako prwe Nežmu brky wyfpěly
174. když lytatj chwatal podruhe Namoft Upadl, akrzidla prwnjm, ſpu,
175. ſobem potratil, cžehož poważyw Zě ſkrže poſpichanj dobrže,
176. letatj Nemohl, ržekl wſrdcy ſwem, geftly potržetj krzidlamj, Na,,
177. roftau tak dlauho cžekatj budu, dokawadžbymj dobrže, Newyroftla,
178. ažbych, bezpečne, oftud odletetj mohl, YZdalomuſe Zě odprw,, [p. 39]
179. niho, adruheho, atržetiho krzidel Wypucženj aſy puldruheho
180. ſta awicze Let minulo, kdyžpak Widěl Zěſemu krzidla,
181. wyborné wyplnila, gyž potržetj poZdwjhlſe czerſtwé Nahoru
182. a Až kpržed gmenowanemu przibytku, kde Angel odletěl, yon,
183. ſe przjbral , akdyž kedwerzim toho přediwneho, obydlly ſe,
184. doftal ržeklmu wratny, kdo ſyty genžyfem przjβel, odpo,,
185. wéděl, Yaſem bratr boſak , ržeklmu pocžkeg ažſem przywedu
186. S°. ffrantiβka, geftlytè pozna, když pak on pro S°. ffrantiβka
187. ſſel, tehdy tento, galſe zdj toho přediwneho Měſta ſpatržowatj
188. ahle ty Zdj takowe byly prohlydacy ſwětloftj, Zě wſſeckno, czo,
189. ſe wMěſtè dalo, patrné Widěl, (alekaždyrozumég neabyſetotak ſkutkem
190. ſtalo nežzeſemutotak wefnach Zdalo) Awtom Uhlydal, anS° ffrantj,,
191. ſſek aS°**Bernard**, aS°Yilgy, gdau aZanjmj take Welyke, Mno,,
192. ſtwj Ywatych, aYwéticz božych ſſlo, gako bezewβeho počtu,
193. a przjβed S°ffrantiβek knému, ržekl Wratnemu Puſtho ſem
194. Nebo Zbratruw mych geft, atakho wedl dotoho Měſta
195. kdežmu přediwne radoſtne Mnohe tagne a welyke wěcy
196. byly Zgeweny, ahned gakžtam weβel, takowehe pote,
197. βenj nabył, atakowau ſladkoſt cytil, Zě zapoměl Nawſſe,
198. czkna ſwa przeděſſla Zarmaucenj, gakoby nikdy Nafwètè
199. Nebył, Potom ržekl mu S° ffrantiſſek, Yynu, Muſyſſ,
200. Zafefe Nafwèt nawratitj, aodfudgytj, aſedum dnj,
201. geſſte tam pobytj wkterychzto dnech prziprawſe, wſſe,, [p. 40]
202. czkym prziprawowanym, gak negwegβegy muzeβ aby,
203. hoden byl Zase wtoto miſto przjgytj awpuſtèn bytj Nebo
204. poſedmj dnech gaprotè przigdu, atehdaž pugdeβ ſemnau kprže,
205. diwnemu Miſtu Ywatych božych blahoſlawenych, aZdalo,
206. muſe Zéwiděl S° ffrantiβka oděneho plaβtèm, genžbył, wβe,
207. czek krafnymj hwězdamj oZdobeny, a Pet gyzew geho, byly
208. gako zgynych pèt Neggafnégβych hwězd kterežſetakowau,
209. ſwětloftj, agafnoftj, ſkwěly, ZéſeZdalo gakoby wβeckno Měſto
210. ſtémj ſwymj paprłky ofwéczowaly, S° pak **Bernard**, Zě mël, Na,
211. ſwy hlawé korunu Zhwězd překrafnau, aS° gylgy, wſſeck,

212. zěbyl naramné Przediwnau swétloftj okrafflen, amnohe, gyne,
 213. Swate bratrźj bofaky, Zětam Yfwatym ffrantißkem, oflawene,
 214. poznal kteryhž prwe nikda anj Newidél, Mage pak, propu,
 215. fftenj, ten Mily bratr, acz koly zftesknoftj fe ~~Zdale~~¹²⁵ ZaYe
 216. NaYwét nawratil, awtom bratrźj Zwonjly Na Prymu
 217. to geft Naranj modlenj Nicz wicze Pak czaſu, wte chwily,
 218. toho widenj neminulo, gediné od gytrzně tenocy aZdo,,
 219. fwitanj, aczkolyfemu Zdalo zégetam mnoho Let byl, atak,
 220. przedręczeni bratr, takowe widenj, ytake poſedmj dnech Czył
 221. fweho fkonczeni, fwemu Kwardranowj fe fwérzil, y poporża,,
 222. dku wßeckno muto oZnamil, ahned NaZymnicy ſtonatj,
 223. poczál, wYedmj pak dnech przyſed S° ffrantjßek, Y flaw,,
 224. nym Towaryßftwem, Ywatych, duffy toho bratra, wprédrze,, [p. 41]
 225. Czem widenj od Angela, wedenau, aoczißténau, Uwedł, wra,
 226. doft blahoflawenych Swatych, do kralowftwj toho Nebelkeho
 227. Zakterez ymy Żadame aprofyme, przjgdiz kralowftwj
 228. twe, ale że dotoho kralowftwj Nebelkeho tak ſlawneho, Méſta
 229. geftwelmj auſka czefta, Nechceſſly tomu przykladu wérziti, werż
 230. ale Yynu bozimu te ſwrchowane prawdé, kteryż U S° Matau,,
 231. ſſe dj, tēna brana auſka czefta geft, kteraż wede kżywotu
 232. amalo geft tēch kteryż gy nalezagy, ote auſke czefté, ſtaro czeſſtj
 233. ſpēwacy, mnoho a Pékné ſpiwagy, wte piſnj, Mnozy ſau,
 234. lyde wſwete 4 Awerß geft trziczatj, Zé napſal geden,
 235. Swaty kdofeczeftj chopi, diw Zému kamenj wtwarz Nefkacze
 236. adote Nebelke wlaftj Zé každy przjgde težce, Protoż hle, ymy,
 237. chcemely aby Nebelke kralowftwj Przjſſlo knam, ymy Zase
 238. abychem przjſſly tam, Muſyme przjkladem toho Mnjſſka
 239. duchownjho bratra, genż Uczinen Swatym Zlotra, pokanj
 240. Ywate czinitj, apotēch przjkrych woſtroftech, tēlu Nelybych
 241. wēcy kraczetj achoditj netak Wefnach Uwidenj gako
 242. wſkutecznem, opravdowem, toho ſkuffenj, Tēla ſużowanj
 243. aduchu podrobowanj, aod hrzichuſe oczifftowānj
244. Dokudſy Zdraw Zaziwobytj hleđ dobrze czinitj
 245. Yeſtly Zé chceß wſſak poſmrtj Ziw bytj [p. 42]

[Exemplum 20]

1. Negaky Człowék, rozkoſſny, ſwétſky
2. anaramné marnoſtem oddany, když gednoho dne ſam, wfobé
3. myſlył, aprzemegſſleł, geftly potificy letech duſſe Zatracen,
4. cuw Zmuk wyſwobozenj budau, Odpowédélomu Myſſlenj

¹²⁵ V rukopise přeškrtnuto písařovou rukou.

5. Ne, Zdaly poftatifycyh letech, Ne, Zdaly potolyka
6. letech kolykge krupěgy wody wMorzy hwězd Nanebj, mla,
7. pěgy lydfkych NaZemj, Ne, atak takowe myšlenj mage
8. naramněse poděfyl armautil afa předěffen, zkrzikl,
9. O **aeternitas, aeternitas**., ypoczal toho flowa bedlywě rozwažo,,
10. watj, atakto narzikatj, ogakfau welmj bidnj neštátnj, aofle,,
11. penj kržeftané, tohoto Ywěta Milownjcy, kterži profkrownj
12. čaY Ziwota niněgbyho, apro pominatedlnau Radofť, apro,,
13. malyczkau Rokkoš těla šwego przichazegy domuk wěcznych
14. ohně Pekelniho, Owěczne Ymrtj trapenj kterež nikda
15. konce Nebudeš mitj, okoncy bez konce, Ymrt těšy, Na,,
16. dewšeckny Ymrtj, Wzdyczkny Umiratj awšlak nikdy,
17. nebude moczt umrzitj, opobožna Yrdcze wašte toho, kwy,,
18. lte, aplaczte, ochmug mily kržeftáne, oma Mila rozmila,
19. Dušfe, Profymtě Pro Boha Zaštawištyfe take Natom slowicz,,
20. ku, **aeternitas**, czogeft to wěcznošt bezewšleho potěšfenj, alkon,,
21. čenj wěczna Uštawiczna Žalofť, dj Pfalmiřta, Ymrt,
22. z Zirže ge, aponěwadž čařna tato šmrt podle aryftotelefa [p. 43]
23. Yenž nicz gyneho Negnj, Nežly duše ztělem Rozdělenj, tak,
24. geřt hrozna řtrašlywa Ukruřna atak Čřlowěka trapi, Zě anj
25. řtatj, anj Yedetj, anj ležetj, anj ničehož gyneho pro boleřt czinitj
26. nemuže, och Nařtogte czo Pak bude czo Uczinj, Ymrt, ta
27. wěczna wZatraczcencych Protož dj S^o Ržehorž, bude Zagy,
28. řte bidnym Ymrt bez řmrtj, nedořtatek bez Nedořtatku, Nebo,
29. tam řmrt wZdyczkny ře Zaczina, anjkda ře Neřkona, Oby,,
30. mohly hržiřnicy Zemřitj, aněkdy řwych Muk konec z mětj, byly,,
31. by, řřtátnj, ale toho ře neřtane, Nebo Přano wZgwenj, Wtech,
32. dnech budau Lyde hledatj Ymrtj, anenagdaugy, Zatracencz
33. kdyby měl wšeckna kralowřtwj wšeho Ywěta, teda
34. Žěby ge, rad, čhtěl wšeckna datj abymohl tolyko gednau
35. Umržitj, Powěděl S^o auguřtyn, Proč wPekle, Lyde, řmrtj
36. hledatj budau agyNenagdau, Ypro to kdyžřegym Zde,
37. wtomto Ziwotě, Ziwot podawal nechtělyho przjgytj, Pak
38. wPekle budau hledatj Ymrtj, anebudaugy mocztj, Nagytj
39. ogak tehdy blařnowřka geřt wěcz Zde whržiřyřch, Zjwu
40. bytj wnichře wefelytj atam Potom Zato wěczně trpětj
41. gakždj S^o ržehorž takto, Pozdegby radořtj apotěšenj
42. Nařtane wěczna Zalořt akwilenj, Nemužefe Zde, Za,
43. dny Radowatj, apotom wnebj s kryřtem kralowatj
44. ytehdy zly rořkoffnj hodokwařnj kržeřtane bezbořnj aZauffaly
45. kteryž řegdau z Ywěta bez pokanj budau Mnohem tize, Nežly
46. Zide aPohane trapenj apokutowanj, kdož wuly bozj
47. Zna agyNeplnj, tim sobě dwerže kralowřtwj bozyho Zawjra [p. 44]

[Exemplum 21]

1. Swaty antonin když Ye Wfwe Cely
2. aneb wchalaupcze Napaußtj Panu Bohu Modlyl, yftalfe,
3. kněmu hlas, **Antoni nondum pervenisti ad menhuram Cona,,**
4. **rij, qui est in alexandria,** Toftarecz uflyßaw hned rano, Wftal,
5. awZal fwau hul, Y chwatanjm fpaufftē do **alexandrie** ſfel, akdyž
6. kgmenowanemu koželuhowj przjſfel,, on Uzrřev takowyho Muže, Ule,
7. klYe, gemužo ſtarecz rřekl, Powěryž mj Bratrže olkutecych, aczy,,
8. nech twych, Neb ſem protebe opuſtil pauffi, aſchwalně ktobē przj,
9. ſfel, onmu odpowēděl, otcze Newim abych kdy czo takoweho,
10. dobreho uczinil, gedine lecž wftawage každe rano, Zložemeho,
11. wlaſtniho, Nežlyſe donegake pracze dam, Panu Bohu ſe uprzjmnē,
12. Modlym, Zato Žadam arżykam, abywſſeczkno toto Měſto, awffy,,
13. czknj mogy Yaufedj, ano wſlycknj wnēm Lyde, odnegmenſyho
14. aždonegwētſyho, profwe Yprawedlnoftj, ſpaſenj byly, ado kralow,,
15. ſtwj Bożyho przjſſly, kromē gafam prome hrzichy, abych byl
16. Zatraczen, kterazto ſlowa nezlyſe uweczer Na odpoczinutj polozim
17. Yrdce meho Uwažugy prawdau, atoho gym winſbugy Uprzjmnau,
18. Laſkau, Touflyßaw S^o **antonin** rřeklmu, Wprawdē, Yynu,
19. ty gako wyborny Zlatnik, ſedē wtwem domu Ypokogem, kra,,
20. lowftwj boziho fy doſel, gapak gako neopatrnj, Wſſeck,
21. mug czaY Napaußtj ſtrawiw, geſtē ſem kmirže ſlow, twych
22. Neprzjſfel, Yejtly ſetolyko Modlyß Zafebe, gedenſegen Modlyd,
23. bude Zatebe, apaklyžetyſemodlyſſ Zawſſeczky, Wſlyczknj Zate bu,,
24. dau ſe modlyt wZdyczky **amen** [p. 45]

[Exemplum 22]

1. Negaky Nemocny Człowěk, nakte,,
2. rehož Pan Buh dopuſtil, že 4 Leta porząd ſtonal, y rřekl, znetrpē,,
3. lywoſtj ſwe, Božē tyfymj wZal tēlo, genž wſſe nemocy Zemdlelo, aga,
4. tobē wezmu duſy, dam gy dāblu Nebmu ſluſy, hned Zwolal,
5. Nađabla, dable podſem awezmj mau duſy ſobē, dawam gy,
6. mocznē tobē, czofe bozlkym Yaudem hnedky ſtalo, aſtrach
7. namnohe lydj uwedlo, gyny przjklad tomuto podobny
8. Negaka Zēna ſaucy Wzarmutku odPana Boha
9. poſtawena, wftaupila Nohama domedēnicze, azte ſpatkem, wy,,
10. ſkoczila rřkaucz, tēdhle Zmocny bozj ſkaczi, dawamſe wmoz dā,,
11. blu radczy, kteraužto dabēl hnedpochytil, wpowetrzj gy Wzal
12. podOblaky nofyl, an Nato mnozy przitomnj Lyde hledēly, kterāž,
13. to Zēna až dodneſniho dne nebyla widana, ale komuſe poručyla
14. tomuſetake doſtala, Obadwa hletito kdybybyly, degžſe wule,
15. twa, Natu prozbu Pamatowaly, agakge Pan Buh Nawſtjwil

16. mile odněho przjgaly, fnaßely, bylyby wZauffalftwj Neupadly
17. aduffe ytela Nefratily protož Nam flußy, Nato czofe Modly,
18. me Pamatowatj, wuly boży feporauczetj, gy plnitj, fobe, Ne,,
19. zauffatj, aby chom Zdábelskych ofydel gfaucz wyfwobozenj, kwě,,
20. cznemu fpaſenj przjgytj mohly, awulynaffy Ywuly Božj frowna,,
21. waly, kcžemuž Napomjnal Učzedlnjka fweho, wZiwotě Swatych
22. otczu, Negaky welyky Ytarecz, ržka, Nermut fe Yynu ztwe
23. Nemocy, aneb Boleftj tēlatweho Ywrchowanē geft to Zagyftē
24. Naboženftwj kdož wNemocy fwe diky czinj Panu Bohu, [p. 46]
25. Aneprotiwife gehu wuly, Nebo gfyly Zēlezo fkrze takowy oheň rzy
26. pozbudef, fyly pak Zlato, ohněm f<a>fkußen,¹²⁶ zwelykych wěcy, kwetczim
27. przigdeß, protož nermutißfe bratr<e>,¹²⁷ nebo geftlytēchce Buh, wtēle
28. trapitj, kdo fyty aby gehu mocy odeprzel, anebto težce fnaffel, Protož
29. trp, mile, aproY Pana Boha, aby což onchcetotobē datj raczil, Neb,
30. Ywatj przatele bozj, když kdy wnemocy, aneb wnegakem bozim
31. treftanj bywaly, na Boha proto Nereptaly, nybrž sobē toho Žada,,
32. ly, gako yonen negaky Ytarecz, když, čaſto ſtonawal, anemocz,
33. ny bywal, treffilofe že gedem rok, dokonce byl Zdraw aneſtonal
34. aprotož plakal atežceto fnaffel, ržka, Mugmily Pane, czofy pak,
35. mnē guž opuſtil anamnē Zapomēl, Zēſymnē tohoto Roku, Žadnau
36. nemocy Nenawſtjwil, alemytolyko poraucžegme Ye Wuly bozj, a,
37. rzikegme uprzimnē, degžfe wule twa, a powedētfenam dobrze
38. abudefe fnamj, yfewſſemj wēczmj naſſymj, ditj wZdyczkny, wſſe,,
39. cko ſtaftne, gakož przjZawērku teto prozby tržetj potwrdim
40. toho tymto przjkladem

[Exemplum 23]

1. Byly dwa Bratři Znichžto Yeden
2. profyl Pana Boha Zadeſt, aněkdy zaYe Zagafno, aněkdy Za,
3. chladno, nēdky Zateplo, podle toho gakž fe domjwal Zēge Zem,
4. fkym aurodam Zapotržeby, druhy bratr nicz obwzlaſtniho
5. neprofyl, ale wſſeckno Panu Bohu Poraucžel, rzikage, degž
6. fe wule twa Pane aczin gakžracziſſ, agakau čžeho potrze
7. bu Znaſſ, to deg, akdyž pak prziflla Zēn, který fobe, tak, [p. 47]
8. Na Bohu toho, Podle fwe wule wimiňowal awymeržowal, gehu
9. dēdina byla neurodna, ale druheho kterýfe wewſſem Bohu, porau,,
10. čžel, welmj naramnē hognu, atak ſtoho fepoznalo, Zeten který
11. fe Bohu duwēržowal, ylepſſy Uzitek, yplynēgſſy obily mēl, ytake,
12. opatrnegſſy byl, ylepe czinil, Protož ymy take mame, tak czinitj
13. Panu Bohu ageho Ywate Wuly, eſſeckno poraucžetj, Neb,

¹²⁶ V rukopise nečitelné z důvodu skvrny, vkládáme podle Lomnického, *Vejklad prostý*, s. 180.

¹²⁷ V rukopise nečitelné z důvodu skvrny, vkládáme podle Lomnického, *Vejklad prostý*, s. 180.

14. on geft ftary hořpodarž widobře czeho ge potreby, kdy aczo,
15. ma Nam datj Lepe nežlymy Umime Nato Pomyſlytj, a,
16. žadatj, acyle pak Žadneho Nemame wniczemž Panu,
17. Bohu wyměrżowatj, gako onj Bethulřtj uczinily, a,
18. czaŸ fmiłowanj Panu Bohu Uložily, proczez odpocztiwe
19. a S^o Wdowy, Yudit, težkau domluwu Měly, atreftanj byly
20. tēmito Ÿlowy, Ygacyřtewy geřto Pokauřlyte Pana Boha
21. Negni to rzeč genžby milořrdenřtwj Zbudila, ale radegy,
22. kterážby khněwu popudila, aprchlywořt podpařyla, Ulo,,
23. zilyřtewy czaŸ fmiłowawnj Paně, aPodle wule wařby, den
24. Uložilyřtemu, ale Poněwadž trpělywy geft Pan, kagmeře toho
25. aodpuřřtěnj geho řplacžem Žadegme Protož ymy ſobě ztoho, Nau,,
26. čenj wezměme, Bohu cyle aczařu wnjczemž Neukladegme
27. ale wewřřem wřbudy awZdyczkny řemu poraučzegme, řzikagice
28. Nabožne Pokorně ařpoleczně takto wřřycknj, dęgžře wule twa,
29. mily Pane, atak gyž prjřřtaupime kprozbě řřtwrte [p. 48]

[Exemplum 24]

1. Byl negaky Kanczlyř Konfyřtoře, Pa,,
2. ržizke, wřřeckněm Lydem wZatczny apržygemny, nebbyl tak uczeny
3. awegmluwny, žekdyž kazal gynj kazatele, aucženj muży, y bratrj
4. bořacy, wřřeho nařtraně nechagycze, řřly kazanj geho řlyřřetj
5. kteryž poněkterem czaře Ležel nařmřtedlny pořtely, Biřkup pak,
6. tehož mēřta, pilněho wNemocy Nawřřtėwowal, ržka knėmu,
7. Prjřkazugy tobě wMocy Swateho pořřuffenřtwj, geřtly že codu,
8. řtogenřtwj me Nad tebau gaku Mocz mēřtj ma, Yakož wZatczněgřby
9. řy nademně wřwetě byl, abymj ře mezy 30 dnem Zgewjł, a,
10. otwem řpuřobu mně pogyřtil, Umržel on, a, 30, den když,
11. biřkup řam wřwem Pokogy ředěl, ten mřtwy gřa wczernau,
12. kapi obleczeny ahuřže než negaka mřrcha řmřdj, okazalřemu, ržka,
13. Tėdřem gakořmj prjřkazalo duřtogenřtwj twe, teda byřkup ře, zhro,,
14. zyl, yptalřeho kterak řeřnim dęge, Odpowėděl, ach nařtogte, bidny
15. řem ga, a Wėczne Zatraceny, Nebo czřtj aumėnj ktereřem, wřwe,
16. tēměl, kchwale boży řemho Neużywal, ale chwaly řwe řem
17. řobě wyhledawal, wrořkoffy tēla řem oplegwal, aZle Ziw byl
18. protož wėczně řem Zatraczen, Tak Zė Žadna almužna, anj,
19. modlydby mj neprořřiwagy, y ptalře byřkupa, wktereg, geon,
20. to czaŸ wŸwětě, odpowėděl biřkup dneŸ geft, 30, den
21. gakyŸy Umržel, Yřřřjkl kanczlyřž, bėda ba bėda nam
22. wPekle, myřmeře domjwaly Zėgegyž řaudny den minul, Nebo,
23. gako řnich přřřy Znebe, tak duřře Žhuřta walem gdau, apa,
24. dagy dopekla, ařřim od biřkupa odeřřel [p. 49]

[Exemplum 25]

1. Biffe, Petr, Klunyacensky, Uge,,
2. dně Twrze, wdědinach Piktawianfkych, Zě byla weY, awtebyl¹²⁸
3. Negaky kněz, kteryž duftogenftwj fwe knězke Nefflechetnym, Zjwotem
4. aZlym obcowanjm Zohyždil, afweho powolanj, Ne křpaſenj, duſſim
5. kterežmu ſwerženy byly, ale kwyplněnj rozkoře pożywal, Prze,
6. deſſen Pak gfa ſwym Zlym Ywědomjm, gakož Někdy yZly Nahodinu
7. ſkrauſſenj miwagy, Towaryſtwj Některych dobrych Mužu ſobě, wy,,
8. wolył, aopatu klaſtera **Benevales**, abratrim tehož klaſtera,
9. pŕzatelſtwim ſeſpogyl, kteryž ho, drahně czaYu aby Ziwota
10. ſweho polepſyl Nabizely, abyſwetfke marnoſtj opuſtil, Uſtawicžne
11. Nabizely, ynemohly pŕziněm Nicz Zgednatj, kromě Zě gym wzdy,
12. Marnau Naděgy dawal, Nebo gakobyto radflybeł takfobě dělal
13. awZdyczkygym Ypolepſenjm odkladal, a zTowaryſtwa, ſwatych
14. těch ſe honofyl, anj Napomenutym anj pŕzjklady gegych od Zleho,
15. ſe neodwratil, Protož tak wtěch Zlych ſkutcyh trwage, abezbož,
16. nau Zatwrdiloſtj, hněw ſobe kednj hněwu ſhromažduge, Upadł,
17. wtězkau Nemocz, kteražto kdyžſe den odedne wicze, rozmahala, pŕzj,,
18. blyzilſe až kſmrtj, Ynawſtywilho Pŕzewor tehož klaſtera
19. apobyl Uněho chwilku, apak Nažadofł geho, yten den tu Zuſtal
20. akdyž pŕziſla noc, kdyžſegynj rozefly, ſam ulužka geho ſeděl
21. ygalfſe Nemoczny hrozně kŕzicžetj, ana pŕzewora Wolatj takto,
22. **Succure**, Pomez Pomez, hle dwa Nadmiru Ukrutnj Lwj,
23. abymně pŕzeděfyly, autok namně czinj, aotewrženymj Uſtj, Namně,
24. ſe hrozne ſklebj, anakufy mně roztrhatj aſežratj chtěgy, Modly,,
25. ſe Zamně chutně Panu Bohu, abych byl odnjch, Pŕwe, [p. 50]
26. Nežlybymně Pohltily Wyſwobozen, To když pŕawil Tržalfſe, agakoby pŕědnj
27. mj ſtrachy utikal, Mdlobě těla ſyly pŕzjdawage, zpatkem Uſtaupal
28. Pŕzewor hlaYu, ageho pachtowanj ſe uděfyl, abez welykeho ſtrachu
29. nebył, kmodlydbam wſſak wtakowe pŕtřebě wZdyczkny, ſe utjkal
30. agak negwegſbegy mohl Zaneboheho kněze ſe modyl, akdyž ſeon,
31. tak Zaněho Panu Bohu Modyl, wtom Nemoczny hlaY ſwug, pŕo,,
32. mēnjł ržekl, dobrze dobrze, aha, gyžſauty Ukrutne ſſelmy
33. odeſly, aſkŕze twe Modlydby, gyžmjſe wicze Neukazugy, a Zě
34. pak až dote hodiny dobre pamětj byl, yobratilſe kŕzeworovj, mnohe,
35. wěcy Mezy ſebau rozmlauwaly, gakoby byl Zdraw, apohodině
36. opet počal wolatj geſſte hrozněg nežly pŕwe ržka, hle, hle, oheñ,
37. Znebe gako potok rozwodněny ſtaupil apŕziſſedw, Natoto lože, gyž, gyž,
38. hlemně aŽdomoſku paly, poſpěp pomoz ModlyYe, buduly ſnad,
39. mocy odte Ymrtj, wyſwobozen bytj, ato powéděw Rukama, yrameny
40. to czim byl oděn pozdwihowal, agakoby czo pomocno bylo, Ne,,

¹²⁸ awtebyl] awtebyla; emendujeme podle Lomnického, *Vejkład prostý*, s. 197.

41. widitedlnemu ohnjše Zastiral, ale nikoly, Neb Zagyste télešna, prjz,
42. krytj, duchownjho Zazitj nemohla branjtj toho, kohož Nebelka pomšta
43. Za bezbožne skutky měla trestatj, **Prior** mage Nafobé sméloft, y strach,
44. Znowu se Namodlytby oddal, agak wtakowe nauzy možné bylo, Milo,,
45. řrdenštwj božyho mu Žadal, apomale chwily Zageho Modlenj,
46. czynil mu opét dékowanj, ržka, Yiž y odtoho ohně gfem bezpečén
47. Nebo když namně gakYem prawil, nahleYewalyl, Zaštrželfemse
48. profšteradlem, oheň ažknému prjžšbel, ale proraZytjho Nemohl, gyž,
49. řa řtoho Nebezpečénštwj wyřwobozen, profym neodchazeg odemnė, [p. 51]
50. až Zwiřš gaky budaucy bude toho konecš, Tehdy Przewor
51. gak řtrachem tak potrzebaw, kopatrowanj gřa prjžnuczen, odgytj
52. nechštel, aletu Zuřtal, apowřstaw od Modlydby, Zase knėmuře po,,
53. řadil, akdyžho wtakowych prjžřtrařšych, awtakowe auYkořštwj, řėřřyl
54. opét řpolu pekne obadwa gako prwe rozmlauwaly, Awtom, Nemo,,
55. czny pogednaw knewiditedlnegm wėczem wytržen byl, autiřřylYe
56. a Przewor Znamenage, Zėleży wemdlobach, agyž przedhodinkaw
57. řetjřřyl, gake gehu bude řkoncženj oczekawal, Ahle když bylo,
58. gyžřdlauho Nanocz onZaYe křobė prjžřřel, Žalořtiwė wZdychage,
59. krzjęzel, ach, ach kwėcznemu Yaudu řem powolan, abėda
60. mnė bidnemu Wėcznaw Ymrtj řem Zatracen, Wydanřem, hro,,
61. znym katum, abychbyl wėczně mucžen, ohněm Neuhafytedl,,
62. nym, zdăblem yYangely gehu, hle, hle, ohniwa Panew, plna,
63. wraucyho, tuku kterawu przedemně katane muk przineřly, a,
64. podnj Zewřřech řtran Zatopily, abymně wnj řřkwarzily, akdyž
65. czałto gmenowany Przewor, gak prwe podwakrat, tak, ypo,,
66. tržetj ře modlyl, on ržekl, Przeřtaň, Profym Zamně ře Modly,
67. tj Nechtėgře wicze protoho trauditj, Zakterehož Žadnym,
68. řpufobem gyž wicze Uřřyřřan Nemužėž bytj, Przewor Pak, ržekl,
69. bratrže pamatugYe, amilofřrdenřtwj, dokudž, geřřte duře
70. wtelė geřt, od Boha hledeg, on prjžydal, domnjwařš ře řnad,
71. Zė Znerozumu Mluwim, weržmj Že neblaznjm, ale Zdrawaw,
72. Pamėtj czo prawim To twrdjm, awZaw Przeworowu, ku,, [p. 52]
73. klu, doruky, Zeptalřeho ržka, Zdalyřztoto czo wřřwe rucze držym
74. kukla twageřt, on odpowėdėl geřt, yržekl, gakož tato řukně, twa
75. kukla geřt, agakož podeřřtanj me plewa geřt, takto czo przedřřebaw,
76. widim, ohniwa panew geřt, akdyžto mluwil krupėge toho, ne,,
77. widitedlneho ohně, Zte panwe kterawuž on widėl wyřkoczila, ana,,
78. ruku gehu padla, anře nato Przewor diwal, akupodiwu kuřj
79. ymařo až downjtržjnořtwj, kořtwj mu popalyła, Tehdy on Naramně,
80. zkrzikl, Hle te wėcy řeđ potwrzenj, Nebo gakož tato, kterawuž, wj,
81. diřš zpanwe krupėgy, czałřtku, Tėla meho řpalyla, tak mnė, hned,
82. tak řkazy azZėrže, ohniwa hľubina, Przewor řetocho Zhrořyl, aon, opėt,
83. ržekl, Hle tu panew, Pekelnj Pacholcy, gyž gyž kemne blyže przina,

84. ſęgy, abymné donj whodily, gyż gy rukamj ugymagy, apomale,
85. chwilcze, hle gyż profteradło nakteremż lezim zewſſech Ytran
86. zbiragy, amné ſnim hned natu ohniwau Panew, Węczoneho, ſłkwa,
87. rzeńj uwrhnau, To gako gyż napoſled Przeworowj, atém, kteryzjſetu,
88. ktomu hroznemu diwadłu Zbėhly powėdėł, awtom Umlkl, ſlygy,
89. ſwau ſehnul, aduſy ſwau duchum Zatracenym ktrapenj,
90. węcznemu wypuſtil, Takowy welyky ſrach ztoho nawſſeczky,
91. przybeł Zė wſycknj odtud Zautikaly, ažadny wtom domu, ſfar,
92. nim Zuſtatj neſmėł kdegeon mrtwy ležel, Narano, tobidne
93. Tėło pohrzbily pokolyka Yy pak dnech kdyżſe okolnjch Yaufedu
94. ta hrozna powėſt rozneſła, chticze te wėcy prawdu zkufytj, daly
95. otwurzitj gehu hrob, atu krupėgy, kteraż mu Za Ziwobytj
96. gehu ruku propalila, aZnamenj Zatracenj Uczinila, Natėle
97. mrtwem geſtė ſpatrzyly anaſly, ktereżto wſſeczny Wėczy [p. 53]
98. Yakż S^o. Rzehorzdj Źadnym ſpuſobem ten Neſtãſtny knėz ſam
99. proſebe newidėł genuż niczto widenj Neproſpėło, ale ſgakau, ſſetr
100. noſtj, wknėzłkem powolanj ſtatj gakYe chowatj aobcowatj Nalezj
101. Welebnych Ywatofjtj ſe dotykatj aſnjmj, wſly cziftotė bez poſſ,
102. kwrny hrzichu obiratj Yluſſy, bozłka hle hrozna, Nad,
103. nim Proweſtrahu gynych knėzj, Ukazala to pomſta
104. aprotoż bezmeho wiſwėtlenj Yakaufobė tuto knėzy wegſtra,
105. hu wZytj magy, przjgegnych Zdrawym rozumu Zanechawam
106. agak mnoho lydjtj przjchazy NaZatracenj tuto gyny przjklatge

[Exemplum 26]

1. Yeden Zãk kdyż Umrzel, ſwemu Towaryſy
2. genzhobylſobė Zawazal abyſemu Neż Mėſyczmine Ukazal
3. powėdėł, kdyżſe on ſtohoto Ywėta bral, Zė Pėt tiſycz, Lydu
4. umrzelo, a że tolyko Ynim, trzy, kſpaſenj prziffly, gynj
5. wſſyczkntj Zė do Pekla ſly do trantarye

[Exemplum 27]

1. Napodobnė Negaky Diekan
2. kteryż bydleł napauſtjtj pėtme cytma Let, poſwe Ymrtj, uka,
3. zallė ſwemu Biſkupowj, aprowil Zė wden Ymrtj, gehu
4. trziczetj tiſycz lydjtj Umrzelo, ongen, a **Swaty Bernard**,
5. żeſe do Nebe braly, agynj wſſyczkntj Zė doPekla, wſtau,
6. pily adonėhoſe doſtaly, poczitagycz ſewſſemj, kacyrzy
7. aZjdy anewerżycymj Pohany, y ſewſſemj Zlymj krzeſta
8. ny, Ytehdy Yluſſnė ſe toho Uleknautjtj maſſ, kdyż ten [p. 54]
9. Chleb gyż totiż kdyż, zYłowa Boziho Ylyſyſ, Zė Malycz,
10. ko Lydjtj bude ſpaſeno, obawageſe aby yty tak neſtãſtne, Ne,,

11. zhrzešyl, azpocztu Zatraccencu Nebyl, Yefftè take Uleknj
12. fe když, flyšyfl omukach Pekelnich, kterež dablwe gfauce
13. duchowe przjrozenim fylnj, fotwa a przewelmj težcze to,
14. fnaššegy gešto gym Nikda Nebude koncze, aty fwelykau
15. baznj otom flyššè, atby fegych nedoštalo trpètj, Pokornè, Pana
16. Boha Zato proY, a ModlYe, Topak Yyme ktere padlo Na,
17. fkalu Položil S°Matauš, y S°Marek, Zè Ušchlo proto
18. Zè nemèlo Wlchkoštj, atak Ušchlo, ata wlaha gešt Nabo,,
19. zènštwj Y kterymžto abyrad pilné abedlywè wzdyczkny,
20. poŝluchal Boziho Ylowa, ktomu fe mašš fnažitj, Nebo,
21. tè ono Muže promènitj aZe Zleho dobreho Uczinitj,

[Exemplum 28]

1. Byl negaky, Bratr, Mlady, Wmè,,
2. štè reatinè, gmenem Yan, ŝproštny, apokorny, awzdyczky
3. wefely, wpokrmu, anapogy, ŝtridmy, awgynem wewššem, což
4. kobecznemu obczowanj, Nalezèlo Nepohorššlywy, Towaryšky, ale,
5. wškrytoštj, aneb wfaukromj, mimogyne byl wZlašštny, Ten Welyce,
6. milował, abyl Lafkaw Nawššeczky bratrzej, nikda odného, Za,
7. dny Žadnebo Ylowa Neššlyššèl, anj nicz newidèl, czoby,
8. bratrške Lafce kaurazu bytj mohlo, wššèchnèm rad ŝlaužil
9. obzwlašštè nemocnym apocèštnym, Nohy gym Umywal ŝuknè, wy,, [p. 55]
10. Tiral, ŝwych ŝtatu gym pugczował, awššelygakau Lafku
11. bratrškau gym prokazował, Nadto wššèchnèm knezim, bez,
12. wegminy uwoltarže ŝewšy bedlywoštj rad poŝluhowal, ymèl
13. ten bratr obyczèg choditj, do gedne Zahrady, Ywidalyho, když,
14. tam kdykoly donj wššèl, Zè Zaczlašty welmj, Neukogytedlne
15. plakal, y ptalyšeho gednoho czasu bratrzej, Medle bratrže
16. gene powèznam, proczytj wte Zahradè tak czlašto Placžèšš
17. odpowèdèl proto, nebwidim bylyny Ytromowy, awššelygake
18. ŝštèpowj yZemè ŝwym ofenim Uzitek, aowotcze, Wydaway,
19. Ptacžkowe wešèle ŝpiwagy, a Pana Boha chwaly, awššè,,
20. czkna gyna ŝtworzenj, Ytworzitele ŝweho poŝlauchagy, ŝamtolyko,
21. człowèk, alydetj, gymž gešt Zapoŝluženštwj, Zaššyben Ziwot,
22. wèczny, toho pomigegy, hnèwagyho, aprzikazanj gehu, prze,,
23. ŝtupogy, Wiryšwe Newydawagycze, Žadneho a dobreho,
24. owotcze, aprotož zte przyczyny mage Nadtim Welykau, Žalošt
25. alytošt, placzy kwilym, alkam, Zè Pan Buh, od Rozumneho
26. ŝtworzenj ŝweho, tak malo gešt, ŝšanowan, Nadtim ŝrdecznau
27. bolešt mam, dobry bylšhleten bratr, yplacž gehu chwaly,
28. tebny, achleb Zarmutku Użyteczny, aoprošššny, Zakteryž
29. to chleb, ynam Potržeby gešt Pana Boha Proŝytj, aZadatj
30. abychom mohly take ŝwych, yczyych hrzichu, ŝkrauššènè, ahod,

31. ně oplakawatj, wefele apokogne skončzenj mitj gako tento
32. bratr gan, Nebo před geho Ymrtj, Nakaždy den, přzyletěl, [p. 56]
33. Ylawicžek, pofadilYe nageho okynko, aprzewelmj sladče alybe,
34. ťpiwal, Czemuž kdyžťe bratři diwily, aptalyfeho czobyto bylo,
35. aczobyto Znamenalo, odpowéděl, Wefelau mysl nafobè ukazuge, Zè,
36. ho Newèťta Zuwe dorage, gednoho pak dne když przjťluhowal
37. uWoltarže, Uzdržel Nad Oltaržem Nebeskau ťwètloťt, ahnedten,
38. den ťe roznemohl, aulozil, aYwelykym Nabozèntwym, duťy
39. ťwau Milau, Tomu Nawratil, kdožgy ťtworzil, anežťe Rok,
40. frokem ťeťel, Pan Buh ťkrzeneho ťto Padeťate diwu, Zname,
41. nitè ťlawnych, awelykych, Uczinitj Raczil

[Exemplum 29]

1. Nègaky Krucžmar ťťenkowal Wino,
2. adobre yzle wècy wťbecky przygymal, doťweho domu, Wťťecz,
3. ko trpèl adopauťtèl, profwug zyťk, Hratj, Latj, tancowatj ,
4. Zlorzèczitj, awoziratjYe, ťwodnicym, anewèťtkam hrzèťytj, aťu,,
5. mau wťťeczknò Zle provozowatj, ytreffilofè, wgednu,
6. Nedèly když wino Před dum noťyl, neb wdomè plno hoťtj
7. mèl, agťtrhlYe naramnè prutky witr, aNaťylnè hned toho, krcž,
8. marže wzał, anahoru wpowètrzi před oblyczegem, wťťeho
9. lyduho wyzdwihl, akdyžtak oddàblu wpowètrzi byl, wy,,
10. zdwizèn, krzicžel welykym hlaťem, Obože, baczoťe ťtane
11. zduťy mau, porauczimtj wočranu twau, Tehdy, dàblo,,
12. we Upuťtilyho nagednom poly, ržkaucze, ZèYy Zapomnèl
13. nawťťecky pominatedlne wècy, Na Zènu, ydètj, przatèly, ťtatek
14. yznaťwe wlaťtnj tèlo, aboha ťkrauťťenym Yrdcem, tolyko [p. 57]
15. Zaťwau duťy ťy profyl, agemugy poraucžel, Protož,
16. nemužeme tè dale zdržetj, Nebo Wťťemohaucy Nechce, nam
17. dopuťtitj, Naťy mocy Nadtebau wicze proweťtj, Czèhož
18. kdybybyl neuczinił womalyczko bylbyYehned, Ytèlem
19. yzduťy, Ynamj wPekle oczitl, ato ržekťe Zmizely,
20. krcžmarže Yaufede aprzatele na Poly Nalezly, ado geho, do,,
21. mu, truchlyweho przjnelly, on kdyžYe pozhogyl, polepťťylYe
22. krcžmu ťložyl, aPanu Bohu ťlaužil, apotudwicze, nedopu,
23. ťtil Žadnemu wdomè ťwym, takowych wècy provozowatj, a,
24. nechtèl ťobè tudy Ziwnoťtj ťwe dobywatj, Ytátku roz,
25. množowatj, blyžnim ťwym Ublyžowatj, gako tak mimo
26. gyne obchodniky, Negwicze Lychewniczy èynj kteržy, anj
27. poťmrtj, mezy wèrnymj krzèťtany pohržbu Nebywagy, hodnj

[Exemplum 30]

1. Byl negaky Lychewnik, ktery
2. byl czafto napominan, aby Nelychwil, nybrž, wczem
3. gekoho oßkrabal woßydil, to abymu ZaYe Nawra,,
4. til, y roznemohlYe težce, powolan pak byl kněz, Za,,
5. dal odněho Ywatofťj, akdyžho Pan Buh neuchowa
6. kržestánskeho Pohržbu, odpověděl kněz Zěto Nemu,,
7. zě byťj, gedine lecž plně blyžnim swym ZaYe Nawra,,
8. tj, kdy koho wczem oklamal akomu Ublyženj, Uczy,, [p. 58]
9. Nil, ale onTomu fwolyťj Nechtel, akdyž kněz odeßel, Nemocz
10. fe rozmahala, tak žefe pržjblyžowal křmrtj, Powolan, Za,
11. fe kněz, aby gehu duffy angelum poruczil, rzekl kněz,
12. Yatu duffy gehu porauczim wßem Czertum, ato powè,
13. dël aodeßel Proto Zè on toho geßte uczinitj nechtël wczem
14. koho oklamal nechtël nawratit, když pak ten Lychewnik,
15. umržel, profyly pržatele abybyl Nakrchowè pochowan
16. aßpon pronè, aby toho hanby nemèly, kněz ktomu, Na,
17. kratcze powolyťj nechtël, Mël pak tyž kněz gednoho Wofla, kteryž
18. nicz gyneho nedèlal, než knihy nafobè dokostela, aZaYe
19. kcostela Nofyl, agyne Žadny czeßťj kromè Naffaru, Neumè,
20. l, y Žadaly Pana ffararže Pržatele toho Lychwenika,
21. aby tèlo gehu Natoho Wofla bylo wlozeno, akde koly,
22. on ge doneYetu aby bylo pohržbeno apochowano, domnj
23. wagyczeße Zè dokostela Nebo knèzy Naffaru poneße
24. ponèwadž gyne Žadne czeßťj wofel neumèl, Lybilafe
25. knèzy ta smlauwa, Wofel pak Lychewnjkowo tèlo, mage
26. wlozeno Nafobè, neucheglylYe naprawo, anj Nalewo,, Uprzj,
27. mo Neßl kßfbyèncy, atržeYa fe pržedewßym Lydem
28. fwrhlge a Yhodil febe, atak geßttu pochowan, **in,**
29. **sepulehro, patrum suorum,** My pak netolyko skrže lychwu, agy,,
30. ne Zle obchody nemame sobè chleba dobegwatj, abohatnautj, aZiwnofťj
31. fwe hledatj, anj czožbybylo keßkodè blyžnyho naßeho, Uzitku,
32. fweho Wyhledawatj aZrukau Dábelkych chleb aneb gyny [p. 59]
33. Pokrm bratj kupržykadu Mnohemu Dworžaku, a,
34. neb Yedlaku fetu ~~stawa~~¹²⁹ Zda, Zènegnj chržych mnoho, holubu,
35. chowatj aodnjch uZjtek bratj, ale gatochcy Ukazatj, prowèßťj
36. aztoho omylu ge wyweßťj skrže tento pržjklad

[Exemplum 31]

1. Negaky Sedlak, chowal, sobè, mnoho,
2. holubu, yNapomenulho, gehu ffararž, Zègeto protj Panu Bohu
3. protj blyžnimu gehu wlaßtnimu Ywèdomj, bozimu Pržikazanj

¹²⁹ V rukopise přeßkrtnuto písařovou rukou.

4. Nepokradeß, nepožadaß, aZè holub geft rovnè gako Zlodèg
5. na cyzy wofenj Letj, domu Użytek nofy, mlade fwe tim, krmj
6. afpiße nachudeho Nežly Nabohateho dèdinu treffi, chudy
7. Yedlaczek nemoha fobè dobrze Yemynka Zawlecy, Powrchu
8. mu Lezj, abohateho holubj muge wyzobj awyZbiragy, a,
9. když gych czaſto letj awofedne mnoho, Zuſtane mu, doſtj
10. malo, kterei feberau to Nezegde, achudy Yedlaczek,
11. nemalau ſlkodu toho mitj bude, ale hoſpodarž, Z,
12. holubu, Zlodègſky Zyſk, auZjtek wezme, Zrukau Dàbel,,
13. ſkych pokrm przjgme, Teda ten Pobožny człowèk, Powaziw
14. toho, Profypal tèm holubum, ſwolalge, aržekl gym,
15. geftly geto protj Panu Bohu, agawaY bez hrzichu, chowatj
16. nemohu, kam waY Pan Buh obratj tam lette, aberžtefe prycz,
17. neftogym owaY, potud wicz, Yhnedtj wſſycknj holubjſe Zdwy,,
18. hly prycz letèly, apotudfe ZaYe wicze knèmu Nenawratily, [p. 60]

[Exemplum 32]

1. Negaky bratr Yan, řekl, křtar,,
2. βymu bratru ſwemu, bratrže chtèl bych bezpečowanj bytj,
3. gako angele ſau, kterzi nikda nicz Nedèlagy, aletolyko uſtawi,
4. cžne Pana Boha chwaly, apowrhl zſebe plaſſſ, ſſel napauſſſ
5. a když tam pobyl tegdèn, nawratilſe Zas kbratru ſwemu,
6. akdyž tlaukl nadwerže onmu otwřizitj nechtèl ržka, **tu quis est**
7. **Ego ſum frater Fp**, ržeklmu, tomu ga newèřzim, neb bratr
8. gan, geft angelem, gyž mezy lydmej nebydly, anegnj człowèkem
9. on pak wycze awicze tlaukl, awolal ržka, wſak ſem ga, gan,
10. yneotwřřel mu przedce, aždorana, rano Pak otwřřel Mu,
11. dwerže ržekl knèmu bratrže gene, gfy Cžlowèk, protož, chce,,
12. ſſly Žyw bytj, muſyſſ praczowatj, Tehdy on Padl knoham,
13. gehu, ržka, odpuſtmj otcže – **Haec, in vitaspat:**

[Exemplum 33]

1. Negaky PrzeYpolnj Bratr przyšfel, kopatowj
2. Sylvanovi, nahoru Yyna, y wida Zè bratrzi pracugy, ruka,
3. ma ržekl gym procž ŃpuŃobugete ten pokrm gešto hyne, Marya,
4. wegbornau Ńranku Ńobè wywołyła, Tehdy Ńtarecz kuczedlnj,
5. ku Ńwemu ZacharyaŃowj ržekl, Degmu knihy at cžte, a,
6. uwèdho dokomory kde nicz negnj, whodinu Pak dewatau, wohly,,
7. dalŃe ten bratr, a wZdy oczekawal Zdalyho Ńtarecz kobedu,
8. poZwe, akdyž Ńe nemohl nicz doczekatj przjŃel kŃtarcy,
9. ržeklmu, czofau Otcze geštè bratrzy Negedly, y ržeklmu [p.61]
10. Yedly, ydion procžŃtemné Nepowolaly, Tehdy ržeklmu, Opat
11. Yylwan Tyfy cžlowèk duchownj, nepotržebugeŃ tèlefneho
12. pokrmu, nežmy gakožto lyde tèlefnj, lacznime, gyŃtj muŃyme
13. aproto y pracugeme, Ty pak wywołyłŃy Ńobè, wegbornau, Ytra,
14. nku, každy dèn cžtešŃ abez pokrmu bytj mužèŃ, To když,
15. UŃlyšŃal pocžalŃe katj aržicztj, OdpuŃtmj Otcze, Tehdy We,,
16. tceze Yylwan, Bratrže, Marta, Marygy, gešŃ potrzebna
17. pro Martu ZagyŃtè chwalyŃe y Marya

[Exemplum 34]

1. Cžteme, Wkronykach CyŃarŃkych že,,
2. **Tyberius Secundus**, kržetŃŃŃnsky CzyŃarž kteryž kralowal Leta,
3. Panè, 580, Welmj ŃŃtèdrže chudym Lydem dawal almužnu
4. Takže CzyŃaržowna Proto Ńe naŃho domlauwala areptala, On,,
5. gylaŃkawè odpowèdèl, Manželko ma NegmilegŃy NemaŃŃe,
6. proto rmautitj, Neb kryŃtus Pan raczil przjpoweditj, Ńto,
7. krat wicze Nawratitj, ahognè ZaYe odplatitj, gakožŃe,
8. yŃtalo, Neb gednoho cžaYu chodè, czyŃarž ponegakem, Ńwem,
9. Ńtarem Palacu, kteryžbyl welmj MiŃtrowsky, aZrozlyczneho
10. Tefaneho kamenj Podlazèny, Yuzržel mezy gynymj kamenj
11. kamen gedem, Na ktorymž byl, krziž wyteŃfany, yZaŃtawiwŃe,
12. tu ržekl tato, aktèm podobna Ylowa, **Ecce Signum crucis**,
13. ktorymžŃe Nacželych naŃyŃh Znamename, Nenalezj nam, aby,,
14. chme Ponèm chodily, anohamj Ńlapaly, Yrozkazal hned, [p. 62]
15. Ten kamen dobytj Zè chcetj gyny datj polozitj, yNaŃfel podtim,
16. geštè gyny kamen, apodtim yržetj Ypodobnym Znamènym, a,
17. když wŃyyczknj trzy byly dobytj, aodloženj, NaŃel podnimj,
18. wicze nežly tiycz Centnyržu Zlata, aPoklad welmj welyky, tak,
19. Zè czoge Zde Pro gmeno bozj chudym Lydem rozdal, wtom,
20. to Ziwotè Ńtokrat wicze przigal anepochybnè, weczè odplaty
21. wbudaucym NeŃtratil

[Exemplum 35]

1. Tež Negaky Pobožny krěštánsky, biskup,
2. mezy turky kazal, yobratil gednoho turka na krěštánskau
3. wiru, apokržtilho, potom mu pak radil aby rad czynil skutky, Mj,,
4. lofrdne, ržka, ZèPan kryřtus przjpowedèl czo pro mnè Memu,
5. negmenßymu Uczinite řtokrat wicze wezmete, akdyžhoNa,
6. pominal, kdokonaloftj Ewangelytke, on rozprodal wfłeczko,
7. což mèl arozdal to chudym a Pak Ufnul wPanu, Yynowe
8. Pak gehu, Tahly Biskupa křaudu, aZàlowaly nañ przed, ture,,
9. czkym hegtmanem, Zè geft ge odèdicztwj przjprawil, aotcze
10. gegych nato Nawedl anamluwil aby řwug Ytatek prodal
11. arozdal, Zè řtokrat Zato wicze wezme, Otecz gegych Zè nicz, Ne
12. wzal aumržel, aonj taky Zènicz nemagy, Odpowèdèl, byřkup
13. Otcy Wařemu Buh odplatil wèrźte gyřtotnè, wècznem, Ziwo,,
14. tè, akdyž onj tomu wèržitj nechtèly, aletomufe pořmjwaly, onřegym
15. uwolyl Zèto chce prokazatj, tolyko abyřnjm kgeho hrobuřly
16. Przjředře pak khrobu, Wolalnañho, aZaklynalho, Weg,, [p.63]
17. Menu Pana Nařřeho Yeřiře kryřta, abymu Prawdu, po,,
18. wèdèl, geřtlymu dobrze podle řlybu odplaceno, czinegnj, Yozwal
19. ře whrobè mrtwy aZwolal, Zè wfłyczknj řlyřfely řtokrat
20. řem wicze przjgal, aZiwotem wecznyym Wladnu, aotom
21. yLyřt geft wgeho rukau Nalezem kteryž toho wfłeħo, potwrzowal

[Exemplum 36]

1. Był negaky chudy Rzemefłniczek,
2. Ymanželkau řwau, nemage neźgediny groř, yřřel snim Narynk,
3. aby řobè wpořtnj den Nètczo Zañ dodomu kgydłu kaupil
4. wtomho potkal naczeřtè negaky chudy człowek, prořyl odnèħo, Pro,,
5. Pana Boha almuźny, ydalmu ten kroř adomuře prazdny, Na,
6. wratil, mage tolyko řuchy chleb nařtole, ahle muž gakyřy,
7. neznamy, agako řceřtj rychle przjřly, 20 řylyнку, wfłatku
8. mage Zawazanych, wr[u]kau¹³⁰ drze, poloźilmuge Nařtul, ržka,
9. Tèdwam mug Pan pořyla, przigmète Zawdèk, aobratilře, nepo,,
10. wedèl anj ktery pan hned ZaYe pryč odeřřel, y Porozumèl,
11. zè Zadny gyny to nebył, neź, angel Panè kteryž mu Zafe, Na,
12. miřtè, toho chudeħo hognè odplatil, **Hec Petrus Damianus**

---

¹³⁰ wrukau] wrkau; emendujeme podle Lomnickèħo, *Vejkład prořty*, s. 242.

[Exemplum 37]

1. **THE**genes **ATHLETA** Znamenity Rytirž Wturnagych
2. nebo do fta afftyrycetj Wènczuw witeznych obdržal, ten, Na,,
3. gednom gydle czeleho Wola Peczeneho Zežral **RaviSius**
4. Ktomu podobně, **PHaso** tak ržecženy, gfaucze kgydлу, od,
5. Czyfarže Aurelyana Pozwan Zageden den, Czelaу Ywjnj
6. diwokau, prafe, afto Pecznuw chleba snèdl anato dreg,,
7. lynk wina Wypil **Flavi: Vopisc:** [p. 64]

[Exemplum 38]

1. Cztefe, take oNegakem, chudem, pobož,
2. nem Nadeniku, Zè chleba sobe gfwym ditkam pracy Rukau fwych
3. dobywal Treffilofe pak gednoho dne Zè welmj rano ßel Narynk, kde,
4. fe dèlnjcy Nadilo nagymaly, ymyfllyl sobè aby negprw ßel dokoftela
5. abytam Przejfluzbach bozych, Modlylfe Panu Bohu Nabožně, apokornè
6. aprofyl abymu raczil datj, wèrnau Pracy fwau, febe, Manželku
7. yfwe mily ditky wtomto Ywètè bez hrzichu Ziwitj, akdyžfe tam
8. modlytj, prodlyl, Nawratilfe Namifto kdefe fe Nadenicy Nagymaly, po,,
9. zdè, atak wfseczko pomeßkal, ybyl ftoho Zarmaucen, gako fnad,
10. ten který wdomè fwem Penizku, anj kaußku chleba nemèl, agda
11. fmutny ftoho mißta domu, awtom Potkal feßnim geden Burgund,,
12. fky, bohaty mèßtan, ptalfeho procž getak fmutny, aprocz negnj, Nadilo,
13. nagat, ypowèdelmu przicz[i]nu,¹³¹ Zèbyl wchramè, atudy Zè dilo
14. pomeßkal, ypomyfllyl ten Meßtan, Mufegy geho modlydby Panu,
15. Bohu wZatczny begtj, ržeklmu, gdj ZaYe do koftela, abudtam
16. cely den, amodlylfe Zamně Uprzjmnjm Yrdczem, agatobè dam Mzdu,
17. rowně gakoby umně dèlal, onpak radowalfe Ytoho, flèl dokoftela
18. byltam cely den, fpiaw rucze, klecže nakolenau, Modlylfe Zañ
19. wèrne auprzimně, a pokornè Panu bohu, aon mu tam dokoftela
20. poßlal ftrawu, Uweczer pak ßel knèmu, dalmu rowně gako, gynym
21. dèlnjkum fwym, 12 Penèz Zaten den, anadtowegß przjdalmu geden
22. bochnik chleba, ynawracugefe domu Potkalfeßnjm wceßtè, P:kryftuY
23. wfpußobu negakeho Pocztiwého człowèka ftarcze dobrze odèneho, yržeklmu,
24. gak mnohotj dal ten bohacz dnes Zatwau fluzbu, y oZnamjl, dalmj [p. 65]
25. 12 Penèz abochnik chleba, Tehdy ržekl mu, Ydi knèmu ZaY, apowèzmu
26. Zègetj malodal, ageftlyžetj lepe neZaplatj, Zèfeßnim Zle ftane
27. ynawratilfe kbohacj powèèlmuto, ržka, Negaky ftarecz, potkal,
28. mnè, akazalmj zaY kwam gyftj žèftemj dobrze Nezaplatily, akazal
29. mj wam oznamitj geftly mj Lepe Nezaplatite, Zèfe zlemjtj budete
30. ydalmu bohatecz, 5, Parzjzlkych kroßu, y odeßel ftim radugefe

---

¹³¹ prziczinu] przicznu; emendujeme podle Lomnického, *Vejkład prostý*, s. 243.

31. aten starecz opètho potkal, ržeklmu, geßtè nemaß dobrze Zapla,,
32. ceno, Nawratfe zaY aržeknjmu, attj nakratcze wicze da,
33. on acžfe ostegchal, wßak narozkaz starcze Przedce ßel, age,
34. mu oznamjl, aonmu, 100 ßylynku dal, aktomu, gednu,
35. Yuknj, yZgewil fe uwidenj tenocy, tomu Bohatcy Pan,
36. kdybybyl ten chudy Nadenik, Zanèg fe toho dne Nemodlyl
37. zè bybyl te nocy Umržel a kzatracenj prziffel, Tehdy ten,
38. bohaty Czlowek, mage fkraußenj, polepßyl Ziwota fweho
39. almužny ßtedrže dawal, adokoßtela rad chodil, skutky, po,,
40. božne czynil, tak Zè potom Nadobrem DoConal, apoteto
41. fimrtedlnofjtj, kpanu Bohu fe doßtal, Nu pohledtež temto
42. obemafe dobrze podaržilo, gednomu Pobožnoft, druhemu
43. almužna, chudy fe rzidil Y^o Pawlem genždj, Pobožnoft
44. geft kewßem weczem Uziteczna, Magy Zaßlybenj, Nynèg,
45. ßyho y budaucyho Ziwota, Wtom Negnj Zmegl<en>,¹³² Neb,
46. geft odplatj fwe doßel, aodPana Boha negnj opußtèn
47. bohaty fe fprawil Prorokem Danielem, kterýž kraly, [p.66]
48. Nabuchodonozorowj ržekl, okraly lybfe tobè radama, achržychy
49. tve almužnamj wykupug, Tak tento bohatecz uczinil, adobryho,
50. fe domyßlyl, onen fobè fwau Pobožnoftj Nemalo wyžyßkal, atento
51. fobe fwau almužnau dobrze pogednal, ywßfyczkny toho, Uzitj
52. magy, kterzi fe nad chudymj, anužnymj Lydmj Nezapominagy, Neb,
53. Prorok, kralowky dj, blahoßlaweny kterýžfe fytuge nad Nuznym
54. achudym, wden Zly wyßwobodjho Pan, ahnedmu Winßczinij, takto,
55. Pan Zachowegžho aobziwio, ablahoßlaweneho Uczin ho nažemj, ane,
56. dawegžho wrucze Nepržatel gehu, ytechdy czonam PanBuh račyl
57. fwèržitj, nadèlytj, nad čím fßaffaržj naY Ußtawitj raczil, hledme
58. fe ZaYe, zblyžnimj naßymj ztoho Zdèlowatj, achudymj Lydmj, Ne,,
59. chtègme Pohrdatj, age Zarmuczowatj, odfebe Zahanetj, ge Woßkly,
60. woßtj mitj, aby naY Pan Buh pronè, hroznè treßtatj neraczil

[Exemplum 39]

1. Byl negaky, Bohaty, Prokorator,
2. ktery ſchudoby przjßel, kwelykemu bohatßtwj, profwau pak,
3. wywegßenoft, apegchu, tak chudymj Lydmj pohrdal, Zè netolyko,
4. gym Źadneho dobrodinij neczinil, ale anjnanè hledètj, aßnimj, mlu,,
5. witj nechtèl, aten Bozim ſaudem wtaowau bidu Upadl
6. zè težce ſtonal akteryho wNemocy gehu Nawßtèwowaly, atè,
7. ſßyly, takowau gym tolyko odpowèd dawal, **Ego Sum Cattus**
8. aprotož wZdyczky awßfudy okolo Poßtele, Podlawicze a podpo,,

¹³² V rukopise nečitelné z důvodu skvrny, vkládáme podle Lomnického, *Vejkład prostý*, s. 245.

9. ťtel ťťwermu byl, ado kautu fe ťchowawal gako kocżka [p. 67]
10. a kdyżťeho pťaly Procżto Cziny on nicz gynieho Neodpowedel Neż, **Ego**,
11. **Sum Cattus**, atak bezewťbeho ťkrauťenj Pokanj, aťwych hrzj,,
12. chuW wyZnanj, bidnė Zahynul aťczepenėl, hle kterak przj,,
13. ťmrtj bohaćy ťau Zawrżenj, od Pana Boha opuťtėnj, achudj
14. pak mnoho Ważenj, aťťanowanj bywagy,

[Exemplum 40]

1. Negaka Urozena a Bohata
2. Panj rozumna Zėna, od ktereż geden Zėbrak Pro Pana Boha
3. profyl almużny aona chťėczho ťkufytj, Zdaly malo beżre,
4. pťanj przigme, ydalamu tolyko geden peniz, arżekla, hlega,
5. ted tobė wicze dawam neżlymnė Pan Buh gak ziw dal
6. on odpowėdėl aproto reptal rżka, kterak to muże bytj
7. wťťak mate hognoť Ytaku, awelyka bohatťtwj od kohoż,
8. ťte toho przjgaly neż od Boha abyťťe chudym Lydem
9. pomahaly, rżekla ona, wifťy czoprżjtely, nedalmj toho buh,
10. aletolyko ťwerzil aporućyl aby ch nadtim ťaffarżkau byla, abych,
11. rozťťaffnė tim ťaffowala, atim almużny ztoho udėlowala
12. kterzi toho hodnj awdėcznj ťau, aZgednoho każdeho Penize, Mu,,
13. ťym mu Pocżet Uczinitj awydatj kam ťem geg obratila, anacz
14. Wydala, atim ho odbyla, anicz wicz mu Nedala [p. 68]

[Exemplum 41]

1. Negaka Panna Kryťtowu Umu
2. cżenj, obwZlaťnj miloťt apobożnoť mėla, kterażto ťtogycz
3. przed obrazem Blahoťlaweny Panny Marye genż ukrzjżowa,
4. nyho Yyna ťweho Nakljnė drżela, Naramnė, Nabożnėho plakala, aly,,
5. towala, awtom bywťy wmyťly wytrżena Widėla, an Pan Yeziť
6. gegy Zlzy do rukau bral, aťwe prťy ťobė ťnimj myl, aPanna, Ma,,
7. rya Matka geho pťalaYeho takto, rżkaucz, powėzmj Mug Mily,
8. Yynu ktere ťau tobė ťlzy ťladczy, awZatcznegťy, tetoly Panny
9. cżyly Marży Magdaleny, y odpowėdėl teto Panny, Nebo gťau
10. ťlzy miloťtj alytoťtj meho newinneho Umucżenj, ale Marży,
11. magdaleny, byly ťlzy horżkoťtj aťkrauťenoťtj progegy Wlaťtnj
12. chrzichy aprowinėnj

[Exemplum 42]

1. Byl, welyky hlad, wtebagdė Mezy
2. obecnim Lydem, ywėdaucze obywatelė te kragyny, Zė bratrżj
3. kterżj Y Ywatym apolonem Panu Kryťtu ťlauzj, cżaťto krate
4. take bez pokrmu ťkrze Miloťt bozj Ziwenj bywagy, Wťťyczknj

5. ſpolu Y Manželkamj y Zditkamj ſly knému, a Žadaly od něho
6. požeňnanj anafycenj, aon nicz nepochybuge, galſe negprw,
7. wydawatj ztěch pokrmu, ktere bratrzim byly ſloženy, adawal
8. gym gednomu kaźdemu hognoft, akdyž pak gyž tolyko
9. ſamy 3 koſe chlebu Zuſtaly, ahlad Lyd naramně ſužowal
10. atrapil yroſkazał Naplacz ty koſe przineſtj ktereby ſotwa, [p. 69]
11. Yižbyly Zageden deň Bratrzim geho poſtaćzily an Wſyczknj
12. Lyde ſlyſely, kteryž ſe knému wczay toho hladu ſeſly, Zė po,,
13. zdwich rukau y oczy ſwych kbohu Modylſe, atakto pak rżekl
14. aZdalyž Nemuže Ruka božj tčhto chlebu rozmnožitj Tak prawj
15. duch Ywaty, Nebude Ubywatj chlebu wkoſych tčch, doka,,
16. wadz naY Pan Buh Zuzitkuw Zemė chlebem naſytitj neracžg
17. yſtalofetak Zėtj wſſyczknj, kertzitu Przitomny byly, awhladu
18. Kmuży bozimu Priffly, Porządem 4 Mėfycze unėho Zuſtaly
19. awſſyczknj hognoft chlebu mėly, wZdyczkny ſe ztčch koſſu
20. bralo awydawalo, anikda Neubywalo, awſſechnėmfeho, doſtalo

[Exemplum 43]

1. Był geden Pauſtewnik Napau
2. ſtj, blyzko mėſta, **Nylopoleos**, ypoſluhowalmu Ztehož Mėſta
3. negaky muź Człowėk Ywetſky ale wėrny, Był pak wtemž Mėſtė
4. geden Yaufed welmj bohaty, abezbožny, yſtalofe że umrzel
5. a Prowazeloho wſeczno Mėſto, take y bikup ſimnohymj ſwicze,,
6. mj, tak zemėł pohrzeb ſlawny, yWyſſedw tyž Muž Zmėſta
7. podle obyczėge, ſſel ktomu pauſtewniku neſlmu chleb, akdyž,
8. napauſſi wchazel ynaſel toho pauſtewnika, anho roztrhala
9. aYežrala Zwerž diwoka, ypadł hned Natwarž ſwau Przed oblycze,,
10. gem Panė rżka, Newſtanu odfud, aźmj Zgeweno bude od Boha
11. czogeto Zėtento bezbožny człowėk, takowy ſlawny Pohrzeb
12. Mėł atento pak kteryž Wedne ywnocy Panu Bohu [p. 70]
13. Ylaužil tak bidnė ſkonczenj wZal, Aghle, Angel Panė Prziffel
14. rżekłmu Ten bezbožny bohacž mėł nėtczo Malo zdobrych ſkut,
15. kuw wtomto Ywėtė, ytak geſt mu Zde odplaceno, abytam,
16. Źadnego odpoczinutj nenaſel, ale Pauſtewniczek, byl,
17. božj ſluźebniczek Bohu mily, akewſſem cztnoſtem ſpuſobny
18. awſpak y on przjſobė nėktere nedostatky mėł, aprotoźZa,
19. nė zde odbył, aby przed bohem tam ocziffnėn byl, awėcznego
20. Zleho Zbył, ypotėſſylſe tēmj ſlowy, aodſſel Welebė boha
21. awyZnawage Zė Yaudowegeho wewſſem Wſſudy, a,
22. wſſechnėm wZdyczky ſprawedlywj ſau, Typak mug Miłj
23. człowecze, Pomyſle naty geho Yaudy ſprawedlywė, Wol
24. ſobė Zde radėgy nėtczo potrpetj, neźly potom wėcznė ſetra,
25. pitj arżeknj S^o auguſtynem Zde Pane, Mrſkeg, treſcy

26. Pal, genmné Potom wécnych Muk wZdal,
27. Tomuto Pak mufyß rozumétj afe naucztj Zè fama Božj dobrotá
28. aZafluha kryftowa, hrzichy nafse Yhlazuge, ge ocziffuge
29. awin zpokut naY, Zbawuge, Neboten Beranek tichy
30. onfam doftj uczinil Zanaffe wfšeczky chrzichy, Protož
31. tobè ymnè muže ge odpuftitj fnaðné, genho zaumyfla
32. nehnèweg, duweržfemu, awZywegho pokornè, wczèm
33. fy pak Zawinil czin Pokanj awoleg knèmu Nabo,,
34. znè Odpuftižnam Naffe winny gakož ymy, odpau,,
35. fštime Naffym Winikum [p. 71]

[Exemplum 44]

1. Wzemi whyberniy Wtèch, cžafych,
2. kdyžYe katolyczka wira rozmahala aroftla, akacyržlka, kle,,
3. fala umenšowalafe, Zawidicze Pak tj kacyrzj, Ylužebnjum, bo,,
4. zim, Zè Pana Boha uftawicznè chwaly, agegych wira katoly,,
5. czka žefe rozhogñuge, akacyržlka žefe zlechčuge, oborzily Ye
6. gednoho CžaYu tj kacyrzj, awPad Uczinily Naklafter Czyfter,,
7. cyanfky, amnišy toho cžaYu byly wkoštele Przejprawowalyse,
8. knešporu, yhned dokoftela wbèhly, abezmiloftj hned Naporžad
9. mordowaly ahlawy gym ftinaly, Pozmordowanj tèch Ubohegch
10. Mnichu, Wšeczek klafter wydranczowaly aZbozj klafter,,
11. fky pobraly aprycz Utekly, Yeden Pak mnich byl wenku, po,,
12. hošpodaržftwj klafterfkym, Ypošpichagycze doklaftera aby,
13. mohł take cžafné Nanèšpor przjgytj, Weffel do koftela
14. Uhlydal fwy Bratry wfšeczky Zmordowany awkrwj, Za,,
15. rziczeny Zdèfyłfe Naramné takowyho Mordu, Yhned klekl,
16. przed Oltarž Negfwètègšy Panny Marye, Plakal, Narzikal Zètak,
17. geho bratrzy mizernè Zahynuly, kPannè Maryy Wolal
18. Negfwètègšy Rodicžko bozj, Czofy Pak Myflyla, Zèfy,
19. dopuřtila takowyho Mordu, Wchramè bozim, geřto twogy
20. ťlužebnicy fme Powšeczky cžafy byly Upržimñg, Zegtržegšy [p. 72]
21. den geřtak welyka Ylawnořt, Obètowanj Panny Marye
22. kterakž budua, Mogy bratrzy, tebe Maticžko cztitj Ponèwadž, Zmor,
23. dowanj wfšeczky fau, gakžga fam Neboheg to budu Moczt
24. Zařtat atwoge chwaly wyprawowat, awtom Przejchazela hodina
25. Nešpornj, tuhned Ylawné Wšema Zwony fe Zwonilo, on,
26. pak ohlydlfe kdoto Zwonj Zadnyho nebylo Uzwonu Widèt
27. famj odfebe Zwony Zwonily, atj bratrzy kterzi wkrwj ležely
28. wfšyczknj poporžadku wkurze řtaly ahlawy fwe Zase Nafobè mèly
29. gen tolyko okolo krku gakoby czerwenau Nitj přetaženo bylo
30. Znamenj fe řpatřowalo, aTuhned Welykym hlařem, Za,
31. cžaly Nešpor řpiwat, aporžad fe Modlyly, ařpiwaly Nešpor

32. až do Conze, kdyžbylo ponešťporže, Zafe natomifto kde který, pr,,
33. we ležal wkrwj, Padl, ageho hlawa řata wedleného gakoprwe
34. Ležala, atak Nepochybně Zětj božy Mucedlnicy Wnebj, řwy hora Y
35. ofstatek **absolvirovaly**, aWnebj boha Otcze Wřemohaucyho
36. a Negřwetěgřy Maticzku božj Cztyly a Welebily

[Exemplum 45]

1. Przifly, Negacy Lotry dokla,,
2. řtera gednoho Ytarcze, aržeklymu, Ylyřyřly ty řtary, wřfe,
3. czkno czo wkomorže mař, chcemeto pobratj, on gym odpoweděl
4. gakYewam Yynowe Widj uczinte, Protož pobraly wřeckno,
5. czokolyw Naleřtj mohly aodeřly, ychwatage Zapomněly, Uně,,
6. ho Wifaku řweho YPenězy, ale řtarecz bežel Zanima, a,, [p. 73]
7. Wolal ržka, Yynowe hle wemte řobe Czořte umně, Zapoměly
8. oni pak diwicze ře geho dobrotě, atrpělywořtj, Tudy przywedenj,
9. byly kpokanj, anawratilymu ZaYe Wřeckny Wěcy, ržkaucze
10. Yyřtě tento Człowěk geřt Swaty, Tugřme hle řlyřbaly, atomu
11. ře nauczily czomame dělaj kdyžnam Nepratele nařy, budau
12. krziwdu czinitj řkoditj, ymameře Zaně Panu bohu Modlytj,
13. Trpělywě wřeckno řnařetj, awinnu gym, radj mile, odpau,
14. řřtětj, gakož otom polozim geřtě gyny diwněgřly przyklad

[Exemplum 46]

1. Byl negaky Zeman, kterýž Zabil, otce,
2. druhemu Zemanu, yhledal ten řyn acžekal přizleřitořtj, kterak byře, mohl
3. řwyho otcze pomřtj, ynemh[o]l¹³³ nikterakž ktomu Wrahu przygytj, až,
4. teprwa, Welky Patek, když bez Zbraně do kořtela řřel, on,
5. zanim Wiběhl Ynahym kordem, chtěgeho ZaY Zabitj, a,
6. wolage, TulyYy oneřlechetny Wrahu Otcze meho, Teda, tento
7. padlmu knoham geho, ržka, Profymtě Profmrt Pana Nařřeho
8. Yeziře kryřta, kterýž dneY pronaY prowřeckny trpetj,
9. racžyl, odpuřtmito, Protož ontohořeulekl, amage řkrauffenořt
10. ržekl, Pro Ymrt Pana nařřeho Yeziře kryřta profy, Welyka,
11. geřtto wěcz, czo Uczinim, odpuřtim, yhned kněmu ržekl
12. Nu odpauřřtim tobě wřeckno pro Ymrt geho, aNařnamenj
13. Ymirzenj, pozdwihlho odzemě apolybilho, když pak ten Zeman
14. aryřtřz mlady, dokořtela wěřel, apodle obycžege, tehož dne
15. Welykeho Patku, Ygynymj Krucyřřix Pana kryřta lybal [p.74]
16. Yontež obgalho zaY, ařtalYe kněmu tento hlaY, Poněwadž
17. řyty Promně dneY odpuřřtil Neprzityly řwemu, tweho Otcze

¹³³ ynemhol] ynemhl; emendujeme podle Lomnického, *Vejkład prosty*, s. 345.

18. wrahu, Protož y ga pro Umucženj me odpaußtim tobe,
19. taky wflecckny hrzichy twe, aNaznamenj fmirženj,
20. przigmiz odemnè toto polybenj, Czož widaucze Lyde
21. okolo prziftogycy, Welebily gehu boßkau dobrotu, ageho
22. Milofrdenßwj, hle kterak geßt welyka wècz, Neprzitelj, od,,
23. pußtij, krziwdu Bohu porucitj, anad Žadnymfe nechtitj sam
24. mßtij, Pan Buh take takoweMu, každemu Człowèku raczi, Mi
25. loßtjw bytj, ageho hrzichy mu Nezpominatj, ano geßtè geßt
26. wètßy wècz, Y Neprzjtelem fe fmjrzitj awinnu mu gehu odpußtij
27. Nežly powßecek cza Y Ziwota fweho, MaYa Negeßtj aod,
28. ftkwoßnych Pokrmu fe zdržowatj cžehož dowedu fkrze
29. (tento przykład)

[Exemplum 47]

1. Opat Swaty hilaryon Nawßti,
2. wil gednoho Pobožneho Bifkupa, kteryž mudal, pocziwy,
3. prziftrogytj Ytul, odptacztwa arozlycznych Mafytich krmj, chtège
4. ho Naležitè ucztitj, ydj opat, gaksem gento habit, to,
5. geßt duchownj odèw, nafèbe przjgal, Nikda sem Mafa, ne,,
6. gedl, y ržekl knèmu ZaYe Bifkup, ga pak gaksem, wtoto
7. Bifkupfke dußtogenßwj przjßfel, Nepußtifsem Žadnyho, aby,
8. ßfel fpat geßtly mèl czo protjymnè, anž sem ga ufnul, mèlly,
9. sem czo protj komu, ažsem fe fnim prwe fmirzil, agemu, [p. 75]
10. To odpußtij yYkržikl opat, Odpußtij otcze Neb Opczowanj
11. twe, mnohem wètßy, alepßy geßt, nežlyme, ytehdy ztoho pozna,,
12. tyfe muže Zè geßt wètßy Zaduffy, Blyžnimu odpußtij, Nežly
13. mafa negyßtj, aodßtkwoßnych krmj fe Zdržetj, aneb czo, koly,,
14. gyneho dobreho czinitj

[Exemplum 48]

1. Negaky Burgundßky Sena,,
2. tor, Tak byl hnèwiwy, afwarlywy, Zè krziwdy Zadnym fpu,,
3. fobem když fe nakoho rožhnèwal, Žadnemu nikda odpu,,
4. ftitj nechtèl, akdyž umržel, neYen byl do koßtela
5. Ypiwaly mu Žaltarž, a Modlydby fe Zanèho daly,
6. krucyffix pak Zdrèwa, dobyl rucze hržeby
7. probite, aprziczinil ge, kußym fwym, atento hlaY,
8. byl flyßan, on Neodpaußtèl Žadnemu, y ga, ne,,
9. odpußtij gemu, (Otazku czinim) Takely tj, hržg,,
10. ßñicy kterzi protj fwemu blyžnimu, Negaky hnèw magy
11. kyfeloßt, aneb Zaßtj, Pržedcze fe modlytj, atak rzika,
12. tj mohau, odpußtij nam gakožymy odpaußtime, Widife
13. že Nebo klamagy, aklamagy cy hržèßy, Protož ta flowa,

14. w Modlydbé Pané, wicze ge défy, nežly téffy, Ponéwadž
15. Protj fwemu Wlaftnimu Ywédomj fe Modly [p. 76]

[Exemplum 49]

1. Swaty Antoń, cely Rok
2. profyl Zato Pana Boha, abymu raczil skrže Milošt, fwau,
3. zgewitj, Mišto ſprawedlywych yhrziſnych Lydi, akam ktere,
4. duſſe fe doſtawagy, aprzichazegy, ywidél Negakeho, We,
5. lykeho obra, gako maurženina Czerneho, kterýž od Zemé,
6. až pod Oblaky doſahowal, mage rucze roztažene, přeſe,
7. wſſeczek Ywét, apodnim bylo gezero, gako morže, kterež,
8. ohném plapolalo, awrželo, rowné gako teđ woda, wkotle,
9. ywidél duſſe, gako negake ptaky leticy, aktere koly, Nad,
10. letély, rucze ahlawu gehu, ty ſpaſenj byly, ado Nebe prziffly,
11. aktere pak pod rucze gehu fe doſtaly aprženefťj fe nemohly, tu,
12. on každau rukau fwau fložil amrſtil, takže dotoho,
13. horzicyho gezero padaly, yflyſſel take takowy hlaY, zé,
14. fe knému ſtal, ržka, Ty duſſe ktere nadtoho obra, pře,
15. letétj mohly, gfau duſſe ſprawedlywych, Lydj, gychžto
16. brzime hrzichuw neobtézuge, aprotožſe mohau wegff
17. roznafſetj awragym bozim ſpaſeny byťj, gyne pakfau,
18. hrziſnikuw genžſe wpekle pohrzizugy, že pokanj neczinily
19. dokudž wtéle byly Ziwj, anehledély odpuffténj ſwych, pro,,
20. winenj z kryſtowa milofrdenſtwj ſobé Zaſlauzitj, awfweté
21. dogytj, Ninj gyž (preg) dopekelných temnoſťj Uwrženj
22. budau aſau, kdegeſť placž aſkrzipenj Zubuw, proprzj, [p.77]
23. Lyſſinau muku wécznau, Ach, naſtogte kterakž my, Natu,
24. wyfoſť fe pobereme apugdeme Magycz duſſe naſſe, hrzichy
25. mnohymj bržemeny težkymj obtizene aſprzněne, Nu,
26. nechť někdo nabere pitel piſku, nawyfokau Wež ſnim
27. leze, okterak ſetam tézce pobere, Nadto pak Mug mily
28. człoweczé, ogak geſť wyfoko do Nebe, když nas hržy,,
29. chowe tizj, mné, y tebe, kterak tam genom pugdeme
30. ano gediny ſmrtedlny hrzich geſť téffy než negwétſſy, negaky
31. wrch neb kamenna hora, awyfoka Ykala, nebo wſſeczky
32. wrchy, wſſeczky hory wſſeczno težke kamenj nemuže gedine
33. duſſe dopekla wtahnautj aſwau tizj wtlacyťj, ale gediny hrzi,
34. ch muže toho dowefťj przyklad toho nalucyperowj, kterak,
35. geden gehu pomyſſleny hrzich, Nebefa yZemj prolomil, ane,
36. zaſtawilſe ſnim až prziffel apadl Nakrunty Pekla, apro,
37. tož potreby geſť nam zde te tize zbytj, než zYweta, wy,,
38. kroczone, a Pana Boha Zato Yrdeczne Žadatj aprofyťj,
39. aby naY odtakowych budaucy ch Zlych wécy, raczil, Za,

40. chowatj achrzjchy nam Naße odpuftitj, atakoweho Zleho, poku,
41. fßenj nanaY nedopaußtétj abychom mohly do Nebe tim, fna,,
42. zegy przjgytj, a Pana Boha wlfemohaucyho Powffeczky
43. czafy Welebjtj achwalytj Amen [p.78]

[Exemplum 50]

1. Byly dwa, Bratry Ducho,,
2. wnj fpolu wgedne fchrance bydlely, gegychzto pokoru, atr,
3. pelywoft, ygyne cztnoftj, mnozy z Ywatycho otczuw wych,
4. walowaly, yflyffeto negaky ftary Muż, Ywaty muż, achtè,
5. ge fkufytj gefly totak, aZdaly ti dwa bratrzy, prawau, a,
6. dokonalaus lasku, trpelywoft apokoru magy, yffel, k
7. nim aby ge Nawßtiwil, kterehoż oni fwelykau radoftj
8. uhlydaly, aprigaly, akdyż podle obyczège Modlyt,,
9. by fwe wykonały a Żalmj wyfpiwaly, on Wyffel,
10. wen, auzdrzel Zahradu, wktereż onj Zely mely, ypopa,,
11. dl hul, ahned fewby prchlywoftj ty Zelny hlauky tlauk, apo,
12. rażel, także fkoro zadny wczeloftj neoftalo, Towidaucy ti dwa
13. duchownj bratrzy nicz mu kufa ktomu Nerzekly, a anj obly,,
14. czege fweho proto Zarmauczeneho Nemely, awffedße dofwe
15. chalaupky, Neßpor fpiwaly, afwe modlydby wykonawaly
16. Potom pak ucziniwße mu ucztiwoft, rzekly otcze gefly,
17. zèrozkażeß pugdeme, aZuftalaly ge ktera hlauka uwarzi,
18. me Neb gyż weczèrże gefł czaY, Tehdy ten ftarecz, poklo,
19. nil fegym rżka, dèkugy fpafytely Naßemu Panu Yeżi,
20. by kryftu, Zè widim ducha Ywateho odpocziwatj, w,
21. waY, aprofym waY Bratrzy mogy, Negmilegby, abyffte [p.79]
22. Tak ażdofkoczenj fweho Zuftaly afetrwaly, Ywate, po,
23. kory atrpelywoftj, alasky oftrzihaly, aby ona WaY, wkra,
24. lowftwj Nebelkem powyßyla, awelyke przed oblyczègem, bozim
25. Uczinila, Neb fem gato nefpoßetiloftj, ale proßkußenj, wa,
26. ffy trpelywoftj, agynych cztnoftj o kterych fem flyffal
27. że przywaY fau, Uczinil, **Hae in vitaS patrum**, Awprawdè
28. zetèch atakowych Ywatech cztnoftj, aZwlaßte trpelywoftj
29. wßudy oftrzihatj Zapotrřebj gefł, o bratfe Czlowek,
30. kam chceß nikdyż bez pokuffenj Nebudeß

Příloha č. 3: Tematický soupis exemplů

Exemplum	Paginace	Téma: podle Šimona Lomnického	Motiv	Praeceptum	Postavy	Prostředí	Doba	Počet řádků
1	3	modlitby o důstojnosti	tatarský král žádá o doložení pravdivosti Evangelia	víra v Boha	Kalyffus-tatarský král, křesťané, švec	tatarské království	1125	42
2	5	modlitby o důstojnosti	učedník prosí Boha o pomoc, když jde pro vodu	Bůh vyslyší prosbu	svatý starší, učedník	kdesi	kdysi	23
3	6	modlitby o důstojnosti	dva bratři vstoupí do řádu	boží odměna	dva bratři – rytířského stavu, stařec	kdesi	kdysi	53
4	8	modlitby o důstojnosti	okradení hraběnky	marnost světské slávy	opat, služební, hraběnka	Kampanie	kdysi	40
5	10	modlitby o důstojnosti	důkaz o nestálosti srdce při modlitbě	věrnost Bohu	svatý Bernard, sedlák	kdesi	kdysi	43
6	12	modlitby o důstojnosti	kazatel se zříká oslíka	věrnost Bohu	kazatel, osel	kdesi	kdysi	13

7	13	modlitby o důstojnosti	modlitba prostředkem proti pokušení	víra v Boha	pobožný člověk, ďábel	kdesi	kdysi	22
8	14	modlitby o vyvýšenosti	bratr se uchýlí k mlčenlivosti	marnost povyšování se	opat, bratr, poustevník, lotr	kdesi v klášteře	kdysi	63
9	16	modlitby o vyvýšenosti	poustevník se zřekl duchovního života	marnost povyšování se	poustevník, lotr	kdesi v poušti	kdysi	39
10	18	modlitby o vyvýšenosti	hříšníkově se zalíbí modlitba	odpuštění modlitbou	hříšník, zpovědník	kdesi	kdysi	15
11	19	modlitby o čase	uvědomění si důležitosti modlitby	odpuštění modlitbou	světský člověk	kdesi	kdysi	16
12	20	modlitby o způsobu	vyrušení ďáblem	zbožnost	ďábel, biskup	kdesi v městě	kdysi	40
13	22	o začátku modlitby Otčenáš	snaha překazit modlení ostatních bratří	moc modlitby	bratři, drak	kdesi	kdysi	30

14	23	o začátku modlitby Otčenáš	uvědomění si důležitosti modlitby	moc modlitby	bohatý člověk, jeho manželka	kdesi	kdysi	14
15	24	o začátku modlitby Otčenáš	biskup spatří pacholátko se zlatou udicí a stříbrným prutem	modlit se každý den	biskup, pacholátko	kdesi na hřbitově	kdysi	23
16	25	Jenž jsi v nebesích	rozmluva d'ábla s Jordanem o podobě Ježíše	vážít si života	mistr Jordan, d'ábel	kdesi	kdysi	60
17	27	První prosba: Posvěť se jméno tvé	3 příběhy: prohra v kartách a následné obrácení zlosti poraženého proti Kristu a jeho potrestání	čisté svědomí	Žid a křesťan, zeman, střelec	krajina Kampanie	kdysi	27
18	29	První prosba: Posvěť se jméno tvé	d'ábel odnese tyrana do pekla	Nerouhej se!	lakomý tyran, d'ábel, rezník, matka, lid	kdesi	kdysi	48

19	31	Druhá prosba: Přijď v království tvé	visio	věčný život	svatý František, mládenec Cvardian, 3 lotři, anděl, sv. Bernard, sv. Jiljí	klášter Mons Casaly	kdysi	245
20	42	Třetí prosba: Děj se vůle tvá	vysvobození zatracené duše	boží vůle	světský člověk	kdesi	kdysi	47
21	44	Třetí prosba: Děj se vůle tvá	sv. Antonín zpovídá koželuha	věčný život	svatý Antonín, koželuh	kdesi na poušti, Alexandrie	kdysi	24
22	45	Třetí prosba: Děj se vůle tvá	2 příběhy; nemocný člověk daroval svou duši ďáblu, žena se dala v moc ďábla	neprotivit se vůli boží	nemocný člověk, nějaká žena, ďábel	kdesi	kdysi	40
23	46	Třetí prosba: Děj se vůle tvá	bratři prosí Boha	neprotivit se vůli boží	2 bratři	kdesi	kdysi	29

24	48	Čtvrtá prosba: Chléb náš vezdejší dej nám dnes	zjevení mrtvého živému	marnost chvály sama sebe	kancléř	Paříž, konzistoř	kdysi	24
25	49	Čtvrtá prosba: Chléb náš vezdejší dej nám dnes	trest za nešlechtný život	čistý duchovní život	Petr Klunyacenský, kněz, převor	dědiny pikta-viánské, kláš-ter Boneuallis	kdysi	106
26	53	Čtvrtá prosba: Chléb náš vezdejší dej nám dnes	zjevení mrtvého živému	čistý duchovní život	tovaryš, žák	kdesi	kdysi	5
27	53	Čtvrtá prosba: Chléb náš vezdejší dej nám dnes	zjevení mrtvého živému	snášet utrpení života	děkan, biskup	kdesi na poušti	kdysi před 500 lety	21
28	54	Čtvrtá prosba: Chléb náš vezdejší dej nám dnes	bratr pláče nad lidskou pomíjivostí	věčný život	bratr Jan	město Reatina	kdysi	41
29	56	Čtvrtá prosba: Chléb náš vezdejší dej nám dnes	krčmář je odnesen větrem na pole, kde se poroučí	marnost ziskuchtivosti	krčmář, ďábové	kdesi na poli	kdysi v neděli	27

30	57	Čtvrtá prosba: Chléb náš vezdejší dej nám dnes	zvíře určilo, kam patří lichvář	marnost ziskuchtivosti	lichvář, kněz, osel	kdesi	kdysi	36
31	59	Čtvrtá prosba: Chléb náš vezdejší dej nám dnes	sedláka napomene farář, že chová sobě holuby	Nepokradeš!	sedlák, holubi, farář	kdesi	kdysi	18
32	60	Čtvrtá prosba: Chléb náš vezdejší dej nám dnes	bratr Jan chce být andělem	pracovitost	bratr Jan, jeho starší bratr	kdesi	kdysi	13
33	60	Čtvrtá prosba: Chléb náš vezdejší dej nám dnes	bratr dojde poznání	pracovitost	opat Sylan, bratr	hora Syna	kdysi	17
34	61	Čtvrtá prosba: Chléb náš vezdejší dej nám dnes	císař nalezne poklad	věčný život	císař Tyberius Secundus	kdesi	580	21
35	62	Čtvrtá prosba: Chléb náš vezdejší dej nám dnes	kněz pokřtí Turka	věčný život	biskup, Turek	kdesi mezi Turky	kdysi	21

36	63	Čtvrtá prosba: Chléb naš vezdejší dej nám dnes	řemeslník daruje po- slední groš	odměna	řemeslníček, manželka	kdesi	kdysi v postní den	12
37	63	-	rytíř snědl mnoho	nestřídmost v jídle	Theagenes Athlet, císař Autrlian	kdesi	kdysi	7
38	64	Čtvrtá prosba: Chléb naš vezdejší dej nám dnes	nádeník se modlí na měšťana	Nepohrdej bližním svým.	nádeník, bur- gundský měš- ťan, poctivý měšťan	kdesi na ryn- ku, v kostele /Paříž?	kdysi	60
39	66	Čtvrtá prosba: Chléb naš vezdejší dej nám dnes	trest za pohr- dání chudými lidmi	Nepohrdej bližním svým.	prokurátor	kdesi	kdysi	14
40	67	Čtvrtá prosba: Chléb naš vezdejší dej nám dnes	zkouška žeb- ráka	Nepohrdej bližním svým.	bohatá šafářka, žebrač	kdesi	kdysi	14

41	68	Čtvrtá prosba: Chléb náš vezdejší dej nám dnes	uctívání Ježíše Krista	pobožnost	Ježíš Kristus, panna	kdesi	kdysi	12
42	68	Čtvrtá prosba: Chléb náš vezdejší dej nám dnes	zázračný koš s chlebem	moc modlitby	bratři, sv. Apollon, lid	kdesi	kdysi po dobu 4 měsíců	20
43	69	Pátá prosba: A odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme viníkům našim	varování před věčnými muky	odpouštíme našim viníkům	poustevník, světský člověk, souseď, anděl	na poušti blízko města Nylopoles	kdysi	35
44	71	-	zázrak Panny Marie	odpouštíme našim viníkům	kacíři, cisterciáční bratři, nejsvětější matička	v zemi Hybernií, klášter cisterciácký	V době rozmachu křesťanské víry	36
45	72	Pátá prosba: A odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme viníkům našim	náprava lotrů	odpouštíme našim viníkům	lotři, stařec	kdesi	kdysi	14

46	73	Pátá prosba: A odpusť nám naše viny, jako i my odpouš- tíme viníkům našim	zeman od- pouští vrahovi svého otce	odpouštíme našim viní- kům	zeman	kdesi v koste- le	kdysi na velký pá- tek	29
47	74	Pátá prosba: A odpusť nám naše viny, jako i my odpouš- tíme viníkům našim	Sv. Hilarion poučen po- božným bis- kupem	odpouštíme našim viní- kům	sv. Silaryan, pobožný bis- kup	kdesi	kdysi	14
48	75	Pátá prosba: A odpusť nám naše viny, jako i my odpouš- tíme viníkům našim	burgundský senátor ne- chtěl odpouš- tět	odpouštíme našim viní- kům	burgundský senátor	Burgundsko	kdysi	15
49	76	Prosba šestá: A neuveď nás v pokušení	obr určuje, kam kdo patří	odolat poku- šení	svatý Anton, obr	kdesi u jezera	kdysi, po dobu 1 roku	43
50	78	Prosba šestá: A neuveď nás v pokušení	zkouška trpě- livosti a ji- ných ctností	odolat poku- šení	dva duchovní bratři, svatý muž = stařec	kdesi	kdysi	30

Příloha č. 4: Seznam řeholníků ze spisu *Některé památnosti kájovského kostela*

- 2 -

Ve sv. Koruně žili tyto řeholníci:

Ctihodný P. Václav Parger, Prior

Nejdůstojnější P. Gerard Paur, Podprior

čp.P. Jan Lienhard, senior

dp.P. Ondřej Hossinsky, farář v Černici

dp.Š. Šimon Studener

dp . P. Vilém Fidler

dp.P. Bernerd Berger, farář ve Polné

dp.P. Robert Fastnauer, vikariátní sekretář

dp.P. Ondřej Náklos, farář v Boleticích

dp.P. Alberich Hoblsperger, farář ve Chvalšínách

dp.P. Lukáš Vespasián

dp.P. Jiří Landtknecht, farář ve Křemži

dp.P. Engelbert Preisner, kaplan v Kájově

dp.P. Benedikt Filkessel, farář tamtéž

dp.P. Malachias Fiala

dp.P. Evžen Mokry

dp.P. František Antosch

dp.P. Godefried Lux

dp.P. Matěj Kurtz

dp.P. Nivardus Accent

dp.P. Placidus Habert

ct. frater Jakub Blazeowsky

ct. frater Antonín Wagner

ct. frater Edmund ~~Schott~~ Grünwald

ct. frater Josef Schott

ct. frater Jan Dumond

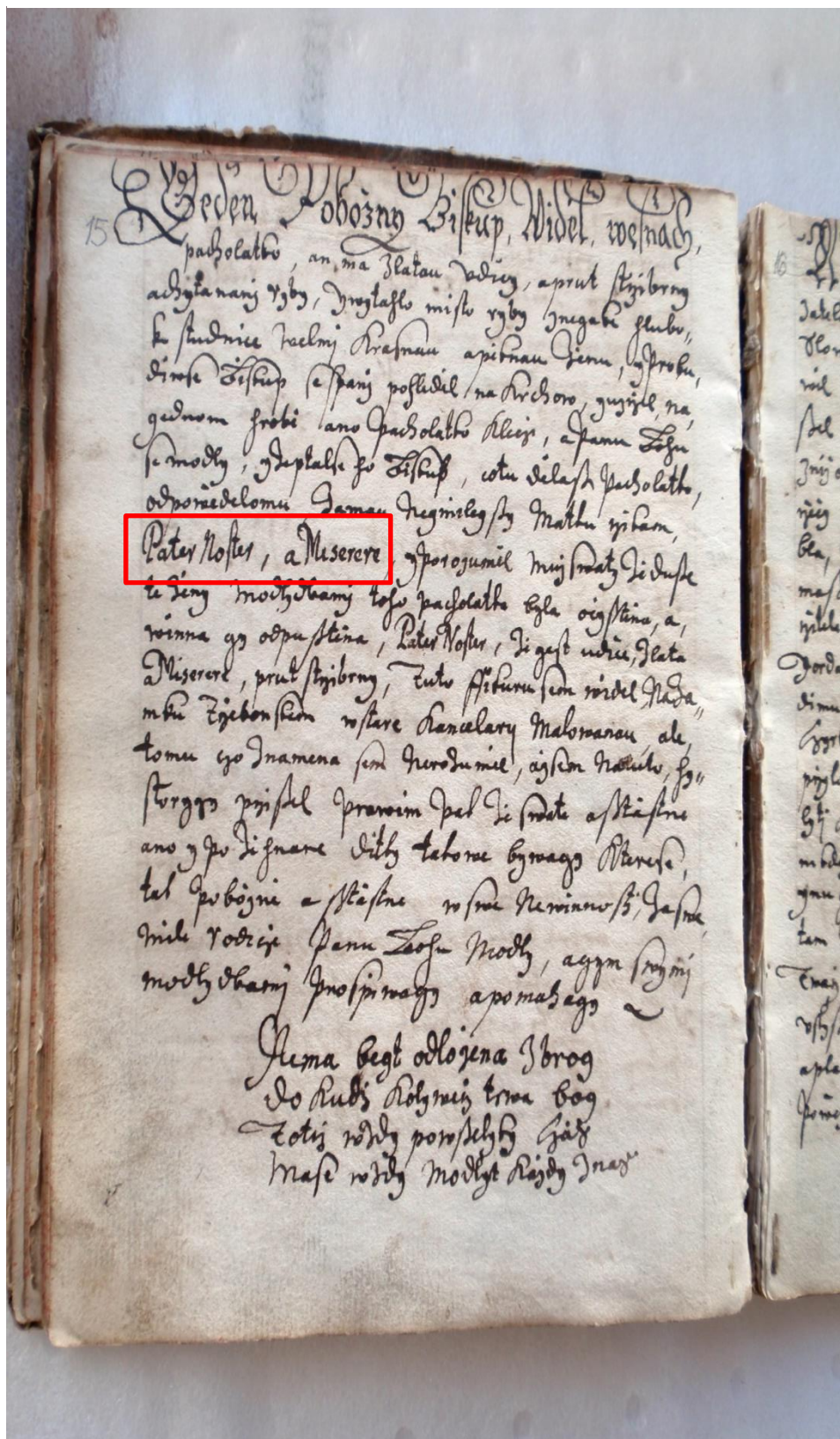
bratr Konstantin Levy

Příloha č. 5: Titulní strana rukopisu Konstantina Levého

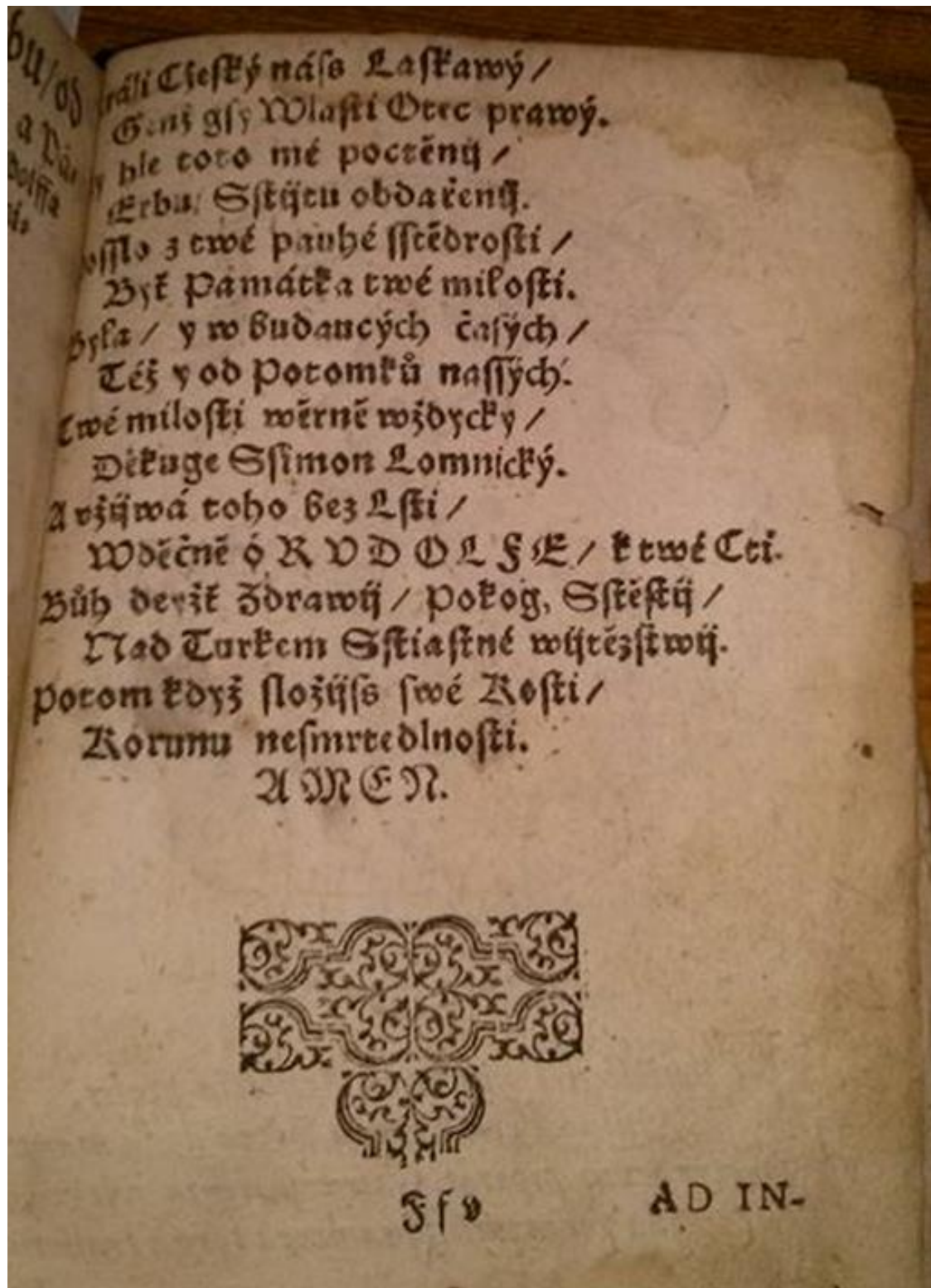
Příloha č. 6: Písmo podobné tištěné antikvě v rukopise Konstantina Levého

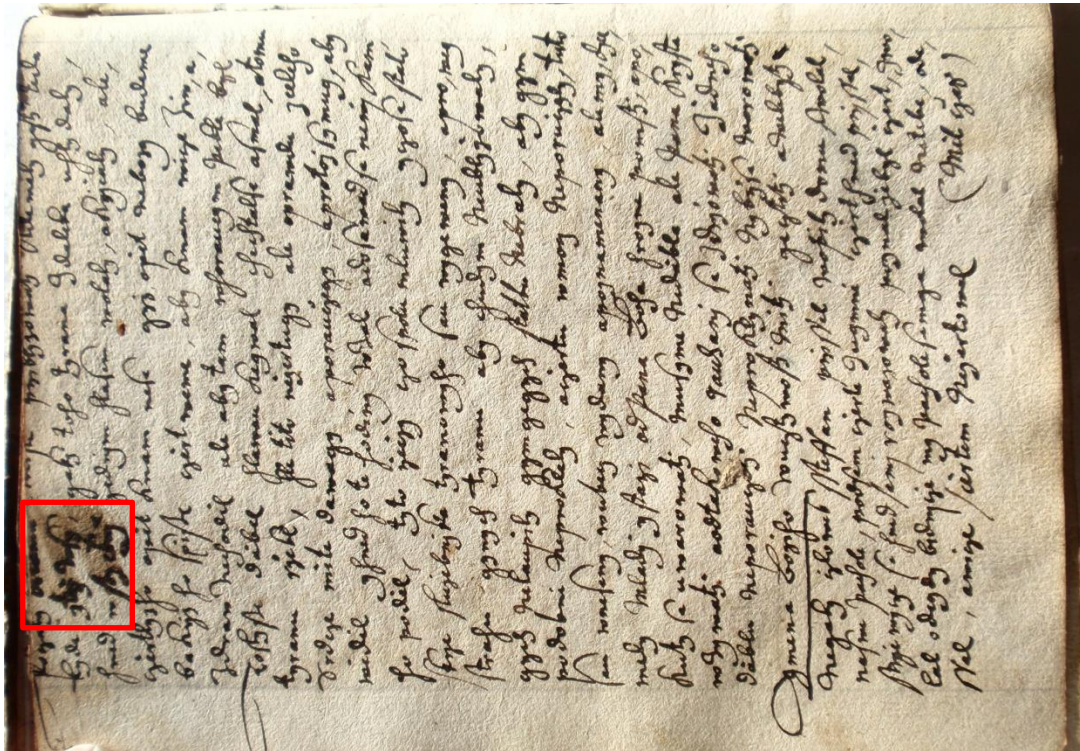
Příloha č. 7: Přípisek v knize *Vejklad prostý* z knihovny ve Zlaté Koruně

Knihovna
J. Jos. Procházky
čís: 1074.
~~L. C. a. 30.~~
I. F. 6. 152

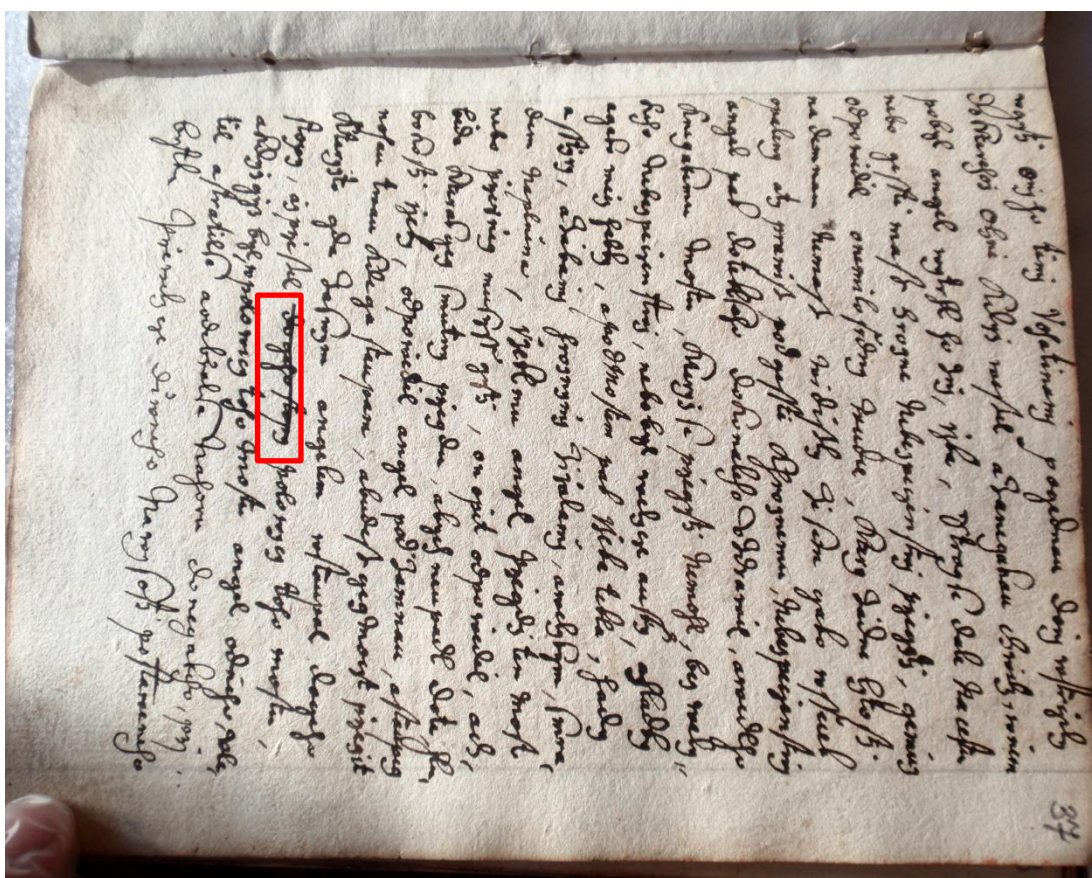
Příloha č. 8: *Vejkład prostý* – věnování Rudolfovi II.

Příloha č. 10: Oříznutá strana a inkoustové skvrny v rukopise Levého

Příloha č. 9: Přeskrtnuté slovo v rukopise Levého

Příloha č. 11: Číslovka ve tvaru 10 v rukopise Levého

Četa Janě 1125. Dalý Hus
Tatarů Rial. Stiel 3 mela a bralo rothoj roj
plimenty v pšebny dyestany, nebo dyestany, dfo,
fany Polu. G. Sely, yeden pak 3 yadd gese, ya,
die draly aby toso moy veimil, ale abyge de
wangelum geyed přimose, ze rygster dued
dyestany mluvil, geshy by stary dyestany
nepobyluge v kle ta vloma. Sonje, domifnyce
aroysebau do noje, Gese matel stane, stary
veimil tel, a smolal v pšebny dyestany, a stal
ceyge, geshy by vloma rygstanow, a gese
Changelum pšebnyce byje, v pšebnyce
v pšebny jitel gese, Gese pšebnyce byje
nil geshy toso v 10 dnoy pšebnyce byje
ze v pšebny, v pšebny. Tedy geshy ve dy
pšebnyce adny, a smolaly dyestany, a v pšebny
do 3 dne pšebny modylyce, a pšebny dyestany, dy,
sta v pšebny pšebny, aby stary veimil v pšebny